

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Wednesday 09th August 2023

The Assembly met at 9am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour Manm Onorab. Bonzour bann zofisyé Lasanble; manm piblik ki swiv nou. Byenveni pou nou travay ozordi. Avan nou al lo biznes ki lo *Order Paper* deza, nou annan enn de pti size pou regle.

Premye, mon oule adres en size drwa piblik lo *Right of Reply*. E rezon aköz se mon'n ganny en kominikasyon ki'n ganny soumet avek en demann pou drwa repons. Mon santi ki mon bezwen rekonnèt sa kominikasyon, kantmenm mon pa kapab adres li konman en drwa repons *Right of Reply* anba Lartik 100 paragraf 6 Konstitisyon.

Right of Reply in touzour ganny enterprete konman aplik pou en endividi. En dimoun oubyen petet menm en lorganizasyon ki'n ganny

nonmen dan en *statement* ki'n ganny fer dan Lasanble ki'n afekte sa dimoun negativman, dan lesans ki in dir li in fer keksoz mal. Setadir ki in met an koz son karakter oubyen son aksyon.

Savedir Drwa Repons i ganny donner an referans avek en lakizasyon ki'n ganny fer dan Lasanble.

Mon pa oule abandonn sa lenterpretasyon Drwa Repons aköz mon santi sa pou ouver pou tou kalite demann. Zot a konpran Manm Lasanble e piblik ki *Right of Reply* i ganny akorde an relasyon avek laliberte lekspresyon e liminite, ki Manm i annan dan Lasanble.

I donn *Right of Reply* konman en remed pou piblik reponn ou en manm piblik, reponn en lakizasyon ki'n ganny fer kont li.

Statement ki an kestyon ki mon pe leve ozordi, i an referans avek deklarasyon ki ti ganny fer par Onorab Rosie Bistoquet lo size NYS. Sa let ki mon'n gannyan in ganny sinyen par en group 50 dimoun ki'n idantifye zot lekor konman ansyen etidyan NYS. Zot in eksprim obzeksyon ek bann deklarasyon ki Onorab Bistoquet in fer, aköz zot krwar i pa reflekte la realite ki zot, zot konnen.

An *d'autres mots* zot santi ki mannyer Onorab Bistoquet in dekrir NYS, pa koresponn avek zot leksperyans e sa portre ki in penn in terni zot limaz e zot repitasyon.

Mon bezwen aksepte ki mannyer Onorab Bistoquet in met son *statement* i dan en fason zeneralize. E bann ansyen etidyan i kapab dir ki sa i kapab ganny war konman aplik pou zot leksperyans, e zot anvi fer zot lobzeksyon konnen.

Mon pou sit zot prop mo pou zistifye sa e zot dir,

“ sa bann deklarasyon Mr Speaker fer bann sa Manm Onorab in penn en portre lo NYS ki menm nou, nou pa rekonnèt.

Sa bann deklarasyon i treblesan pou nou. I en gran lensilt pou nou ki'n pas dan sa lenstitisyon edikasyonnel kot nou'n aprann viv e travay ansanm dan en lespri disiplin, respe pou kanmarad e lanmour pou nou pei.” Sa i *statement* sa ki'n siny sa let.

Me pou mwan sa ki esansyel se ki sa bann *statement* – sa *statement* Onorab Bistoquet dan Lasanble pa'n mansyonn okenn endividi e i pa'n akiz sa bann endividi ki'n met sa let lo okenn size. E se pou sa rezon ki mon pa

kapab tret li parey en *Right of Reply* abityel.

Mon asire ki manm piblik pou obzekte kont bokou keksoz ki ganny dir dan Lasanble, enkli keksoz ki tous lo zot santiman. Me mon konvenki ki *Right of Reply* pa ti ganny ekrir dan Konstitisyon pou sa.

Alor avek sa deklarasyon mon santi ki mon'n adres size ki sa bann dimoun in soumet e mon'n zistifye zot lobzeksyon kont en *statement* ki'n ganny dir. Me selman mon reste konvenki ki mon pa kapab met li konman en *Right of Reply*. E se pou sa ki mon pa'n sirkil li pou Manm, me selman mon pa obzekte ki Manm i konnen ki i annan dan sa let.

Mon'n anvoy en kopi pou Onorab Bistoquet, me selman tre tar avan mon pe antre e mon pa konnen si in gannyan. Me selman sa *Right of Reply sorry* sa let avek sa demann i la e bann manm i kapab war li, si zot santi zot ti a kontan ganny enformen. Mersi lo la.

E lo en lot pti pwen an size avek deba ki ti pase semenn pase, mon ti promet ki mon pou regard verbatim pou adres pwen ki Onorab Vidot ti leve kont en *statement* ki Onorab Woodcock ti fer.

Onorab Woodcock dan son ladres ti dir son mo sete i ti

lev en size, en ka ki'n arive ki'n ganny raporte dan rapor *TRNUC*. E i ti dir, "Mon ti a voudre ki Onorab Vidot ti a lager pou sa madanm otan – defann e lager pou sa madanm parey i ti fer pou Nassim."

Mon konpran ki Onorab Vidot i kapab kestyonnen si Onorab Woodcock ti pe dir in defann e lager pou Nassim. Me selman sa ki esansyel se ki Onorab Woodcock i dir, i demande ki i ti ava fer parey pou sa madanm ki i ti fer pou Nassim dan Lasanble.

So mon konpran pwen Onorab Vidot, me selman mon pa santi poudir i annan en *matter of privilege* ki bezwen ganny adrese. Mersi.

Prezan mon annan lezot *matter of privilege* e ki nou pou sey pran aköz nou annan biznes pou bomaten. Onorab Pillay in demann mwan en *matter of privilege* lo en size ki i krwar i konsern son pozisyon dan Lasanble. Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker e bonzour tou koleg Onorab. Bonzour tou dimoun ki dan Galeri. En bonzour spesyal pou Jean-Claude ki la ozordi ki son madanm Onorab Esparon, en zabitan Glacis ki mon'n konn li bokou letan, e mon'n konn son

fanmir e in konn mwan; pe selebre en zour enportan ozordi. Mon ava les bann manm son *Caucus* donn li sa loner ki i *deserve*.

Mr Speaker bomaten mon pran laparol pou *raise en matter of privilege*, aköz mon santi poudir anba Konstitisyon, nou annan nou drwa konman en Manm Lasanble. E Lasanble i devret en lenstitisyon ki enparsyal e ki ganny drwa fer son louvraz dan en fason enparsyal.

Yer swar pandan son *interview* e lazournen yer mon'n ganny sans vwar sa. Prezidan Larepiblik in fer en bann *statement* konsernan kilpabilite oubyen dekrir *United Seychelles* e son bann manm konman bann *perpetrators*, an relasyon avek rapor *TRNUC*; en *statement* ki mon konsider li konman fo e ki napa okenn fondman.

Aküz dan sa rapor pa zanmen mansyonn *United Seychelles* konman en *perpetrator*.

Mon santi ki par sa *statement* Prezidan in akiz mwan konman en *perpetrator* e ki sa *statement* i irresponsab lo son par, e pa promot linite parey nou pe rode otour sa size.

Mon krwar ki sa *statement* i fer referans avek en lalis ki zis

Prezidan ki annan akse avek, e ki ozordi *as we speak*, personn pa ankor war sa lalis. E prezan mon pa konnen si nou pou dekrir sa lalis konman kredib.

Akoz sa in reste ek li tou sa letan e li i paret poudir i annan lenformasyon ki nou, nou ti napa dan sa deba.

Sa i *raise en serious matter as to* privez Lasanble Nasyonal. Si nou pou fer en deba lo en size, nou devret annan tou lenformasyon! Me i paret poudir serten lenformasyon i avek Prezidan. E ki li i pou servi a son plezir ler i anvi.

Mon oule met lo rikord Mr Speaker ki dan sa rapor e dan bann rekomandasyon, napa okenn par ki dir ki *United Seychelles* i en *perpetrator* an relasyon avek *TRNUC*.

Mon ekspekte ki en dimoun ki annan en lofis Leta pli enportan dan nou pei, i egzers sa lofis dan en fason transparan, dan en fason ki *fair* e dan en fason ki zis. E ki i reprezant vre lespri nou Konstitisyon, se ki nou en pep ki devret ini e travay ansanm.

Sa bann *statement* Mr Speaker napa okenn plas dan en pei demokratik, sirtou ler nou pe desid en size sitan enportan parey *TRNUC*. Mon remersi ou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. E mon rekonnèt ou pozisyon, ou lopinyon. Mwan mon fer ladiferans ant akiz Manm Lasanble prezan, konman okenn *perpetrator* oubyen konman enplike dan okenn bann vyolasyon ki'n arive, ki'n ganny raporte dan rapor *TRNUC*.

Mon fer diferans ant Manm parti Lopozisyon ki dan Lasanble e parti Lopozisyon ki'n egziste e ki kontinyen egziste. Mon krwar dan kote parti i annan kestyon lo zot rol dan sa ki'n pase, ki'n ganny raport dan *TRNUC*. Me mon pa anvi ki Manm Lasanble prezan, i ganny akize dan okenn fason dan sa – konman enplike dan sa bann vyolasyon.

Lo kote lalis *perpetrator*, mon ava aksepte ki wi mon ti demande pou ganny sa lalis *perpetrator*. Me Prezidan ti dir mwan sa in ganny soumet avek li konfidansyelman, pou rezon ki i pa ti pare pou fer sa piblik.

Mon pa pou kestyonn desizyon oubyen aksyon Prezidan. I pa mon rol pou kestyonn sa e i pa mon rol pou kestyonn sa ki li in anvi dir lo la.

So mon bezwen dir ki mon rekonnèt pozisyon *Leader*

Lopozisyon ki in mete. Me mon pa war ki i annan aksyon ki Lasanble i kapab ganny pran. Mersi. Onorab Cosgrow in demann mwan en *matter of privilege*.

HON WALLACE COSGROW

Mersi bokou Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou Manm Onorab. Bonzour tou envite dan Galeri anler e bonzour tou manm piblik ki pe ekout nou bomaten.

Mr Speaker, bomaten mon *matter of privilege* i an relasyon avek *statement* fer par Onorab Gervais Henrie, Onorab Elekte pou Mont Buxton, Onorab *Deputy Speaker* e osi Sekreter Zeneral Parti *LDS* dan Lasanble.

Mr Speaker, dan son lentervansyon lo deba *TRNUC* lo deba *TRNUC* Mr Speaker Onorab Henrie ti fer serten *statement* an relasyon avek Manm Parti *United Seychelles* dan Lasanble Nasyonal e bann fitir kandida *United Seychelles*. I ti dir Mr Speaker ki parti *United Seychelles* i devret ganny *ban* e ki son bann manm pa devret ganny loportinite pou partisip dan eleksyon. E okenn bann lezot kandida pa devret ganny posibilite pou partisip dan eleksyon.

E mwan mon santi Mr Speaker, mwan konman en Manm *United Seychelles* dan Lasanble Nasyonal, avek bann lezot Manm dan Lasanble Nasyonal *United Seychelles*, nou annan en loportinite, en devwar pou nou partisip dan lavi politik Sesel.

Zis parey ou'n dir Mr Speaker parti politik i bezwen egziste e nou bezwen kapab partisip dan lavi politik nou pei. E mwan mon santi sa *statement* i en *statement* ki vyol nou drwa konman bann manm parti politik. E vyol nou drwa konman bann endividi ki ganny drwa partisip dan *free and fair election* Sesel.

E mon santi ki en *statement* koumsa lo la par sirtou en Dirizan Lasanble Nasyonal. Dirizan Lasanble, *Deputy Speaker* i met serten dout Mr Speaker dan laliberte, dan lafason ki nou bann Manm Lasanble Nasyonal nou *operate*; e la fason ki nou bann Manm Lasanble Nasyonal nou ganny drwa partisip dan lavi politik nou pei. E partisip dan okenn eleksyon ki ganny fer isi Sesel.

Nou santi ki poudir i annan en *deliberate attempt* Mr Speaker, pou *silence* parti *United Seychelles*, *silence* bann Manm *United Seychelles* e

anpes nou partisip dan lavi politik e dan eleksyon Sesel.

So mon met lo rikord Mr Speaker, ki sa *statement* i enn ki pa akseptab e ki mon pa krwar i devret ganny fer dan Lasanble Nasyonal, akoz i kre bokou plis divizyon politik dan nou pei. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Byen mon rekonnet ki ou lopinyon in al lo rikord. Mon a dir ki sa *statement* fer par Onorab Henrie i son lopinyon, e napa okenn fason ki i *bind* Lasanble Nasyonal oubyen prosesis politik.

Mwan mon met sa *statement* de kote akoz dan deba lo *TRNUC* i pa en *matter* ki nou ti kapab refer avek rekomandasyon *TRNUC*. I pa tous lo okenn rekomandasyon.

So mon rekonnet *statement* Onorab Cosgrow ki i devre annan laliberte pou partisip dan politik. E ki i bezwen annan laliberte e ki Lasanble pa kapab enterfer avek sa laliberte. Mersi.

Avek sa nou ava prosede.

HON AUDREY VIDOT

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Sorry mon pa pou kapab pran lezot –

HON AUDREY VIDOT

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Non, non, non. Mon'n *rule* lo en *matter* ki Onorab Vidot in lir, nou bezwen les li la.

HON AUDREY VIDOT

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Non Onorab mon'n fini *rule* lo sa *matter* sa –

HON AUDREY VIDOT

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Onorab mon pe dir ou arete, reste trankil nou'n fini avek sa. Mon'n donn en *Ruling* e sa i final. Madanm raporter nou ava apel delegasyon pou nou konmans nou biznes ozordi silvouple. Silvouple bann Manm nou dan Lasanble gard lord, aret bann komanter *off-mic*.

Bon nou premye biznes i konsider Lalwa *Second Reading lo Postal Sector (Amendment) Bill*. Permet mwan rekonnet delegasyon avan ki mon pas laparol avek Onorab Georges pou lev Mosyon.

Bonzour e byenveni Minis pou Finans, Plan Nasyonal e Komers Mr Naadir Hassan, e osi avek li Mr Francis Lebon *Principal Secretary* pou Komers. Ms Demelza Valentin *Senior Trade Officer*, e Mr Victor Pool *Senior Legal Draftsperson* dan lofis *Attorney General*. Byenveni pou zot partisipasyon lo sa *Bill*.

Avek sa mon ava envit lo kote Biznes Gouvernman lekel ki pou *manage* sa Bil parey nou dir. Onorab Georges nou annan Mosyon pou *Second Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon, tou Manm Onorab. Tou nou bann viziter dan Galeri e tou dimoun ki pe swiv nou dan lakour.

Mr Speaker anba *Order 69 2* nou *Standing Orders*, mon *move* ki *the Postal Sector (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Mon ava ganny segonnman, Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker avan ki mon segonn *Bill* mon ti a kontan *welcome* ankor en dezyenm group bann travayer

Lopital North East Point anler dan Galeri, avek bann *constituents* sorti Glacis.

Mr Speaker, anba *Order 69 2* mon oule segonn *Bill* pou ki *the Postal Sector (Amendment) Bill* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Avek sa nou ava pas laparol avek Minis pou prezant sa *Bill*.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mr Speaker, Onorab *Leader* Lopozisyon, Onorab *Leader* Zafer Gouvernman, bann Manm Onorab, tou bann viziter dan Galeri, manm piblik a lekout bonzour.

Mr Speaker, lobzektif sa bann nouvo lamannman dan Lalwa pou Sekter Lapos, 2023 se pou ranforsi e donn bann lankadreman nesaser, Regilater Lapos osi koni koman *Postal Regulator*, sirtou an sa ki konsern son striktir.

Lalwa pou Sekter Lapos ti vin anfors an Novanm 2010, kot i ti ranplas Lalwa Sekter Lapos 1863. Ozordi i enportan pou nou rekonnèt ki sekter lapos i vin vreman enportan pou devlopman e lagrandisman dan nou lekonomi.

Dan konteks mondyalizasyon e

lagrandisman lekonomi nimerik, sa sekter i annan en gran rol pou zwe. Savedir i enportan konman en Gouvernman responsab ki planifye lavenir, pou nou aranz bann striktir legal ki annan an plas pou akonplir sa obzektif.

Mr Speaker, sa bann lamannman ki pe ganny propoze pe entrodwir sa bann eleman swivan;

Fer Regilater Lapos responsab pou donn *licence*,

Etablir kondisyon ou dirasyon renouvelman e retir *licence*.

Regilater Lapos pou annan responsabilite bann *licences*.

Ranforsi fonksyon e pouvwar Regilater Lapos,

Annan en lankadremman administrativ kler pou apwent, *CEO*, *staff* e kont Regilater Lapos;

Etablir mekanizm kler pou adres bann ka rapel;

Ranforsi Seksyon Lofans ek Aksyon.

I byen note ki pandan travay ki nou'n fer pou moderniz sa Lalwa, nou'n fer sir ki nou'n pran an kont bann pli bon pratik ek standar enternasyonal.

Mr Speaker, sa bann lamannman in ganny diskite avek bann operater e i osi enkli

zot kontribisyon. Nou remerisi zot pou sa e ki nou a kontinyen travay ansanm pou plis progres dan sa sekter.

Mon Minister i toultan pare pou ekout zot. Avek sa bann lamannman, i kler ki nou pou annan en Regilater Lapos pli for, e i pou pli byen kapab desarz son responsabilite dapre son manda.

Anmezir ki Gouvernman i ranforsi kapasite e bann lapwentman nesese pou fer sa regilater fonksyonnen, en program ledikasyon pou osi ganny fer, ki tou dimoun i konn plis lo sa Lalwa e ki i anmennen pou Sesel.

Mr Speaker, an konklizyon, mon demann sipor Lasanble Nasyonal pou aprouv sa bann lamannman dan Lalwa pou Sekter Lapos ki pe ganny prezante. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Nou ava prezan ouver deba pou manm e Onorab Hoareau ou annan laparol.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Dabor mon dir bonzour bann dimoun Glacis ki nou vwazen Beau Vallon. E osi mon dir bonzour tou dimoun dan Sesel, ek bann ki pe ekout nou aletranze

ensidswit. E nou bann lezot Manm dan Lasanble.

Mr Speaker, pou nou konpran byen rezondet sa lamannman ki devan nou. I nesese pou nou fer en pti en tourdorizon dan listwar servis lapos. Mr Speaker Lapos Sesel i date depi tre byen lontan. Annefe i ti ouver son laport le 11 Desanm 1861. Alor sa lannen i fer li 162an depi ler in annezistans. I parmi si oule bann pli vye lenstitisyon ki annan Sesel.

Bokou dimoun pa pou realize ki set apre konstriksyon premye lasose an 1845, sete Lapos Sesel ki'n premye ouver Sesel avek lemond eksteryer. E osi mark konmansman en vre lekonomi ki ti baze lo *trading* ki ti en lekonomi striktire ou kapab dir.

E a sa tan ti annan bann plantasyon koko, kannel, patsouli e lezot ki ti ganny eksporte aletranze. E sete pa drol ki *postmaster* an sa lepok, ti li menm *the Clerk of the Customs*.

Mr Speaker, si nou a realize an 1845 ti annan zis 7 mil dimoun Sesel. E kominikasyon atraver Lapos pa ti enn ki ti a en gran lesel me souvandfwa ki ti annan se bann let, bann kominikasyon ant Komisyoner Sivil e Sekreter pou

koloni ki ti baze *L'Angleterre*. E Sesel a sa moman ti ganny frekante par bann *steamship* ki ti deservi depi *Maurice, La Reunion* e nou menm Sesel.

Laplipar dan sa 7 mil zabitan ki ti pe viv Sesel a sa tan, pa ti konn lir ek ekrir. Alor ti napa gran nesese pou bokou let. Me apre ki bann marsan Sinwan e Endyen in konmans antre Sesel biznes atraver Lapos in vin plis.

E laplipar biznes dan sa lepok an 1930 ti vin atraver bann bato ki nou apel bann *BI British Indian Ocean Steam Navigation Company*. Sa ti annan *Amra, Karanja, State of Bombay, Kampala* bann non ki nou'n tande dan nou zistwar. E sa bann bato ti servi bann teritwar kolonyal vedir *East Africa*, Lenn e Losean Endyen.

Seselwa prezan ki ti pe konmans *travel* aletranze e ler *airport* ti ouver Mr Speaker, Seselwa in *travel* en pe plis e osi al travay aletranze. E servis lapos ti ganny servi pou anvoy bann let, bann parsel. Souvandfwa en pti larzan ladan pou zot fanmir oubyen en pti bizou pou zot fanmir. Ti osi dan sa bann lepok ti annan servis *sea plane* sa ki nou apel en *amphibian plane* ki ti sorti *Mombasa* ki ti anmenn let Sesel.

Mr Speaker, rol servis lapos pandan sa letan modern, in bokou sanze avek sa letan ki mon pe koz lo la. Par rapor avek nou izolasyon fizikal ki ankor egziste parske nou ankor lwen avek bokou pei, nou bezwen en servis lapos ki byen efektiv e servis lapos i reste touzour en servis tre enportan pou nou pei. Malgre ki let in vin en pti *obsolete* an fas avek sertennman a en serten tan telegranm. Me konmela an fas avek *emails*, telefonn e *internet*.

Mr Speaker, an 1893 ti annan apepre 428 parsel ki ti vin Sesel par lannen. Me ozordi nou pe koz de santenn parsel par zour ki servis lapos i bezwen *clear*. Alor sa i reflekte sa lepok modern kot i annan bokou *online shopping* e lezot tranzaksyon avek aletranze.

Ozordi osi sa ki nou pe vwar dan Sesel se ki, i annan bokou servis – i annan detrwa konpanyen ki pe fer servis kourye ki'n etabli konman bann biznes prive isi Sesel. E pou nonm enn de ki mon konnen *Fedex*, *DHL* se bann servis kourye ki an se moman pe – in etabli Sesel e pe anmenn parsel e bann lezot *mails* pou Sesel.

E sa lamannman dan *Postal Sector Act*, 2010 ki nou pe vwar ozordi, se pou donn sa

Regilater Servis Lapos plis pouvwar administratif ki a zisteman reflekte en pti pe sanzman dan *landscape* biznes lapos. Parey in ganny dir ki i pou regle *or regulate* si ou le, bann pos dan servis lapos parey *CEO*, ensidswit. Setadir pou bezwen fer sa ki nou apel *due diligence administer* bann *fit and proper test* pou bann dimoun dan sa sekter, e osi dan sekter servis kourye.

Mr Speaker aköz sa i enportan. Nou konnen poudir lontan servis lapos ti ganny servi a en serten tan pou anmenn drog Sesel. Nou konnen poudir a en serten tan Direkter Lapos ti menm en *state security*, ki ti ouver tou let ek parsel sa ki ti anvi pran pou li i ti pran, sa ki i ti anvi donn son met i donn son met. Me pli enportan, i ti son louvraz se pou lir bann let e anmenn nouvel kot Prezidan sa lepok.

Me sa letan in fini nou konnen e ozordi lesansyel ki nou annan en *regulator* se zisteman pou *vet*, pou fer sir poudir nou annan en dimoun dan sa bann pozisyon ki *fit and proper* pou kapab fer sa bann louvraz.

Mr Speaker, sa Lalwa pe osi permet Regilater met an plas bann standar e servis ki anliny avek *UPU - Universal Postal*

Union ki nou, nou form par en *signatory to* sa Konvansyon anba UPU.

Mr Speaker, sa i vreman enportan akòz se li partener direk ki sa regilater pou bezwen travay avek. Mr Speaker, ozordi ler parcel i vini sa konsonmater i bezwen al pey *Customs* lo *airport* swa *somewhere* kot i bezwen al pey sa bann *dues*, bann *fees*. E souvandfwa nou vwar ki ti annan gran laliny, ki ti annan osi retar dan delivre parcel.

Me avek sa Lalwa, sa regilater pou fer sir ki bann *agents* ki ganny – ki pe fer sa loubraz i kapab pran bann parcel depi *from the point of delivery* Sesel par avyon oubyen par bato *or whatever*.

E i pou anmenn li ziske devan laport sa dimoun. An fezan sa mon oule dir poudir i annan tou bann mezir ki pou ganny met an plas pou fer sir ki bann keksoz i ganny *screen*, pou fer si ki okenn keksoz ki kont Lalwa pa pe antre Sesel. Me konman i sorti dan *airport* i pou bezwen ganny anmennen kot lakour sa dimoun. E answit sa dimoun i ava ganny *invoice* pou servis ki sa *courier service* pou donn li.

Alor i pou en *One-stop shop* si oule. I pou en fasilite kot dimoun pou kapab dir poudir i

en servis ki ariv devan ou laport. Mr Speaker fodre osi i annan bon *monitoring* lo sa bann *courier* ki pe fer sa bann keksoz. Fodre ki lofis regilater i fer sir ki letan pou delivre sa bann parcel i enn ki efisyon e vit, pou fer annan mwens fristrasyon, pou fer annan mwens problem.

Konmela osi i posib ki en dimoun ler i fer vini son parcel i kapab *track* son parcel depi *aletranze*, depi *from the point-of-sale* ziske ler i ariv Sesel. Annandler menm si i dan avyon si ou al lo *internet* ou annan ou *code* ki ou servi, i pou dir ou kote sa parcel i ete.

So parcel pa perdi, pa sipoze perdi. Sa regilater pou osi bezwen donn *licence* bann *couriers*. Sa *Bill* pe *provide* pou sa. Alors sa i en rol enportan ki i bezwen zwe, bezwen evalye bann *premises* kot sa landrwa sa biznes pou ganny fer. E fer sir ki i annan tou bann lenfrastriktir nesaser pou kapab donn sa servis.

I pou osi annan manda pou *set* bann *prices* pou *Universal Postage Services*. E parey mon'n dir taler poudir UPU i en partener enportan e li i annan 192 manm o bor lemonn preski tou pei. E anba son Lartik 28 sa Konvansyon i dir ou koumsa poudir lo

terminal dues ki – i dir ou koumsa poudir *UPU* i osi *set bann terminal dues* pou *remittance* kot sa pei ki sa parsel pe ale. E i dir ou poudir sa i baze lo *quality of service and performance in the country of destination*.

Savedir i pe met lanfaz lo kalite servis ki Lapos pou donnen e osi lo kote lenfrastruktir ki sa pei i annan. So ler en parsel i sorti *L'Angleterre* par egzanp. Sa dimoun in peye pou son parsel sorti *L'Angleterre* pou ariv Sesel. Serten sa larzan i bezwen ganny *remit to the other side* vedir Sesel pou li kapab delivre sa servis ki ler sa parsel in ariv Sesel.

Ankor ler ou pe get sa Lartik i vedir ki sa remitans i pou – i baze lo lenfrastruktir e lo servis *delivery*. Vedir ki si en landrwa i izole, dizon napa bon komunikasyon vedir napa limero lakaz, napa limero – napa bon striktir semen ensidswit; bon lenfrastruktir e *house identification system*, i fer ki ou servis i pa ganny valorize.

Alor mon pe demann petet Minis ler i fer son larepons, dir nou ki zistans zot in arive avek sa *home identification system* ki pou permet sa regilater fer byen son louvraz, e fer sir ki remitans

ki ganny donnen i ganny valorize a en pli o nivo.

Alor i osi enportan Mr Speaker, ki atraver sa Lalwa ki nou pe gete, servis lapos sa regilater pe osi *domesticate* sa bann konvansyon *UPU* ki nou'n sinyen, ki nou en *signatory to*.

E anfen avan mon terminen mon pou dir poudir i en Lalwa ki pe al dan bon direksyon, ki pou anmenn standar dan servis e pou permet *delivery* bann parsel, bann let i *on time*.

E osi pou fer sir ki sa sekter biznes parey Mr Lebon in en dimoun ki'n travay bokou dan *Fair Trading*. I pou fer sir ki sa *landscape* sa biznes i enn ki zis pou bann diferan lorganizasyon oubyen biznes ki le vin pran en *licence* pou fer delivre sa servis. Avek sa Mr Speaker mon a dir ou mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i pou Onorab Egbert Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou panel e bann dimoun envite dan Galeri. Tou Manm Onorab e osi tou dimoun ki a lekout.

Mr Speaker *Bill* ki la devan nou menm si enterven an ki'n koz avan mwan in trenn en size

TRNUC dan *postal sector*. Mwan mon ti a kontan nou kit li son ray kote i sipoze ete. Mr Speaker, en servis lapos i enportan pou bokou pei e Sesel i pa enn ki en leksepsyon.

Akoz in annan dan parkour nou listwar sa servis ki in anmenn bokou lekspektasyon sirtou dan bann letan kot nou pa ti ankor antre dan monn global. Teknolozi, *digitalisation* parey nou dir e kot bokou keksoz ti bezwen ganny fer *in hard copy* parey nou dir.

E bokou korespondans, bokou bann lesanz lenformasyon ouswa bann lezot kalite form lenformasyon ki pa ti kapab ganny transmet atraver en sistenm *portal digital*, ti ganny fer par nou sistenm lapos.

Menm bann ki ti bezwen pe kit pei, kit fanmir deryer, zot ti gard kontak atraver nou sistenm lapos ki sa letan ti enn ki ti enformil kot swa *courier* ti vin par lo sistenm avyon. E menm dan bann lenstans kot lontan ti napa en *airport* ti vin par bato e sa ti pran plizyer letan. Me nou'n evolye.

Ozordi levolisyon i fer ki bokou servis ki lapos ti pe donnen a sa moman letan in kapab ganny fer atraver bann lezot *means* teknolozi, ki fer ki

bann korespondans tradisyonnèl ki ti pe ganny fer atraver sistenm lapos, pe nepli pas atraver sistenm lapos ozordi.

Either i pe al direk par en endividi atraver son portal ki li i kapab enstale lo en sistenm personnel pou li, ouswa atraver en Lorganizasyon, ouswa atraver bann lezot *service provider* ki egziste ozordi isi Sesel.

E dan sa levolisyon mon krwar i enportan osi pou konpran poudir i annan sa natir laspe travay imen. E mwan mon salye tou bann Lapos, bann *postmen*, bann faktor parey nou ti apel zot lontan. E i ankor annan faktor akoz i ankor annan enn ki mon dir li faktor ki ankor reste dan mon distrik Port Glaud.

E mon salye zot travay ki zot in fer pandan tou sa bann letan, ki zot in kapab anmenn sa servis a laporte bann lenstitisyon, Gouvernman e osi piblik an zeneral ki ti pe depan lo sa servis a sa moman letan.

E osi mon rekonnèt poudir Lapos in osi enn ki ti ganny servi lontan konman en landrwa osi parey en sistenm finansyel. Kot ou ti kapab vin aste bann tenm ouswa menm parey bann *savings coupon* ki

nou ti apele. Kot ti ganny servi a sa moman.

Me tousala nou'n evolye. Ozordi nou annan bann sistenm finansyel modern kot sa bann servis pe ganny delivre laba.

E ozordi pou mwan Lalwa i fer ki i nesesite ki nou annan sa bann lamannman pou met nou azour. Me mon annan serten konsern ki petet mon ti a kontan pe met devan Minis e panel ozordi, lo size lapos li menm li.

Premyerman vi ki nou pe al donn li sa pouwar pou li vin sa regilater *licence*. E dan Lalwa i fer masyon osi ki nou annan nou bann kourye. Mon ti a kontan en leklersisman lo la lo *how far* pou li *domesticate* son *licence* vizavi avek bann kourye ki pe *operate* isi dan servis isi Sesel.

Eski zot – menm si nou pe form parti lorganizasyon enternasyonal, eski zot ziridiksyon pou permet zot parfwa pou annan sa *oversight* responsabilite. An vi ki zot kapab apre dir ou fer lenspeksyon, antre *on site*, fer sir ki bann rapor ki zot pe *abide* avek sa bann regilasyon ki'n ganny set anba sa Lalwa li menm li. E petet dan en fason, ki zistans ki zot kapab antre an regilasyon ek sa?

En lot size ki mon anvi touse mwan se malgre nou pe modernizm nou *postal services*. Eski Sesel pou war li? Akoz nou napa en *postal code as at now ok?* En *postal code* ki ler parey ou pe al *order* en keksoz *online* i demann ou *postal code* Sesel nou napa enn.

Eski nou pe al dan ver sa laliny pou nou kapab etabli, ki nou a kapab ganny en *postal code* pou nou osi? An menm tan parey Lalwa i pe demande ki servis i vin a laporte e servis i *timely*. *Timely* an term kot ou pe al anmenn sa prodwir ki pou pas atraver sa sistenm postal, devan laport kot sa endividi ouswa kot sa biznes dan en *timely manner*.

Now, eski zot pe mazin revwar en pe zot resours imen. Akoz servis pou ganny *deliver* par resours imen li menm *ok*. Nou konnen poudir lapos in annan bann lenstans kot bokou dimoun sirtou dan bann *peak seasons, festive season*. I annan bokou *part timer* ki ganny atase avek servis lapos, ki vin donn zot sa servis pou ede pou kapab degaz lasasen parey nou dir an Kreol. Dan bann letan ki i *peak*, eski zot pe mazin revwar zot resours imen an term Bidze osi ki zot annan?

E la ler mon pe tous Bidze, mon konnen poudir in annan

issue le pase, kot lentansyon Gouvernman se pou fer lapos vin dan en fason soutenab osi ki i pa vin en *budget dependent entity*. Me nou'n war poudir sa i pa'n marse Lapos in bezwen retournen kot Gouvernman, Minister Finans e Lasanble pou kapab ganny larzan pou li kapab kit son lekor *running*.

So avek bann nouvo eleman ki egziste dan sa Lalwa, sa lamannman ek bann nouvo servis regilatwar ki ou pe donn li sa pouvwar regilatwar, byensir i pou pe anmas serten *fees licence* konman en *regulator*.

Eski zot in fer en analiz pou vwar si i pou kapab petet dan en fason anmas ase reveni, pou ki pou li kapab soutenir li ki i pa bezwen vin en antite ki pou bezwen depan lo Bidze Gouvernman tou le lannen.

E osi eski bann *licencing fee*, bann *fees* ki *existing* pou ganny revwar osi pou bann servis ki sa sistenm lapos pe donner ozordi. Akoz i annan ki *dated back* en kantite letan. Eski zot pe mazin annan bann revizyon dan bann kou li menm li?

Lot eleman mon krwar ki i pou dekoul en pe an deor lapos akoz i pa son manda pou li fer sa. Nou *address dealing system* ki nou annan Sesel. Nou annan

bokou – menm si Sesel i ptipti e i fasil pou konn kanmarad e se sa ki bann faktor ozordi ti kouver son rezyon, i ti konn son rezyon byen, i ti konn tou lakaz.

Me avek devlopman ki pe kontinyen nou annan bokou bann *estate*. Nou annan menm bann *private apartments* ki pe ganny *build* en pe partou Sesel. I fer ki nou annan plis ladres, plis lakaz.

So bokou bann lakaz ozordi menm si nou pe sey avek nou bann lakaz Gouvernman atraver *PMC*. Perseverance i en model kot i annan en limero lo son lakaz i fasil pou ou konnen kote i ete. E sa i ava ganny mete lo sa ladres postal.

Me pou bann ki nouvo, ou pou bann ki napa. So ki mannyer pe mazin antreprann pou fasilite travay sa bann *postal*, e menm pou sa bann lezot kourye kourye ki pou donn sa servis isi Sesel?

Lot pwen ki mon ti a kontan touse i konsern bann *additional services* ki ganny site dan sa Lalwa li menm li. Petet dan leklersisman ti a bon eklersi nou petet *what are* akoz dan Lalwa i pa sit tou keksoz li. Petet ler zot ava annan Lalwa i ava pase i ava annan bann regilasyon ki ava atas avek le kel sa bann lezot *additional service* ki zot pe mazin lapos

pou antre ladan ouswa si pou moderniz li.

An menm tan ki a lavenir nou pou war nou pe antre dan en sistenm formil *digital currencies* a lavenir osi. Eski lapos pou annan en rol osi pou zwe ladan dan en sans. E an terminan Mr Speaker, letan mon'n – Lalwa i fer mansyon pou annan son prop *CEO* byensir.

Me selman an terminan mon ti a kontan petet konnen si zot pe mazin revwar sa *the whole structure* sa organigram lapos kot i konsern travay bann *staff* li menm li. En *proper scheme of service* akoz i annan ki i dir ou in la pou en kantite letan, zot *scheme of service* pa sanze. Zot reminerasyon i parey.

Eski nou pe mazine poudir osi zot a revwar pou petet donn nou sistenm lapos sa valer ki i nesese, ansanm avek en *proper* sistenm transportasyon, ki mon krwar i nesese.

Akoz mwan mon koz ek en fakter parey mon dir ou i annan enn ki – nou bezwen annan en sistenm transportasyon, akoz fakter nepli al lo bisiklet parey ti ete lontan.

Ou bezwen annan en bon sistenm transpor ki pou kapab fer bann *timely delivery* dan en

fason, dan movetan, dan botan ki zot pa pas dan sityasyon. Avek sa Mr Speaker mon pa war nanryen ki kontrovers avek sa *Bill*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i pou Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Ankor enn fwa bonzour tou dimoun. Mr Speaker, mon pran laparol bomaten dan mon pti deliberasyon, prezantasyon. Mon pa pou antre ni dan istorik ouswa dan okenn nanryen neserman teknik dan sa *Bill*. Akoz konman en Manm *Bills Committee* mon krwar nou'n pas ladan e apart enn de pti sanzman ki bezwen ganny fer dan Staz Komite taler.

Mon krwar mon pti prezantasyon mon pou tous apepre 5 pwen, ki mon krwar i kapab donn en pe valer deba ozordi bomaten. Enn bann premye keksoz ki mon anvi touse se rol lapos dan en Sesel modern ozordi.

Ler mon pe dir lapos mon pa pe koz lo *post office* anvil nou ale kot *Liberty House* or bann lezot pwen ki lapos i annan. Mon pe koz lo lapos an zeneral servis postal, servis kourye, servis kot en dimoun i ganny en

parsel, en *package*, en let atraver en servis lokal.

Nou konnen *over the years* Mr Speaker, menm si mon'n dir mon pa pou antre dan listwar. Nou konnen *over the years* kot nou'n sorti *from* en sistenm kot bokou keksoz ti vin *manually*. Par egzanzp nou bann let ti vin fizikman konman en *package*. E i ti ganny delivre kot nou ouswa kot nou travay *or whatever*.

Me selman a longer ditan avek levolisyon teknolozi ozordi nou ganny *email*. So, in annan serten levolisyon dan lafason keksoz i ganny fer menm dan pti Sesel isi ozordi. Nou'n temwannan 130an la *Cable & Wireless* bokou bann kominikasyon osi ti ganny fer par telegranm, lot, lot, lot.

So tousala i form par pou mwan dan en lankadreman postal, ganny lenformasyon sorti aletranze, ganny lenformasyon, ganny parsel, ganny dokiman sorti aletranze Sesel. Me osi i annan sa eleman *postal services within* Sesel, *within* Mahe nou bann zil e tou sa.

E menm si par egzanzp letan ki *email* ti konmans vin popiler bokou dimoun ti dir la lapos pou fermen, sistenm lapos nepli nesese aköz nou kapab ganny nou zafer vitman koumsa avek *internet*.

Me nou'n war anmezir nou ale anmezir Sesel i modernize ki nou *still* bezwen serten servis postal, serten servis kourye e serten servis kominikasyon.

E Mr Speaker, si nou get ozordi Sesel nou pou war ki poudir sa servis, sa demann i ogmante. Nou'n war lapos, servis lapos li menm sa ki nou apel lapos in evolue ozordi in antre dan bann lezot keksoz, parey bann lezot lapos an deor pei i fer.

Bann lezot keksoz pou zot kapab konplimant sa servis postal ki zot fer. Par egzanzp ozordi nou konnen Lapos i fer *bill of entry* aköz ler ou annan en *cargo* en keksoz ki'n antre. *Then* i nesese ki ou al tire kot *Customs* so lapos i ofer sa servis.

So i ankor annan en nesese petet nesese pou agrandi pou annan en servis postal modern Sesel, dan sa Sesel modern ki nou pe war pe bouze.

Enn bann rezon ankor aköz ki ozordi servis postal i vin enportan e petet bokou enportan, se sa size *ecommerce*. Ozordi i annan en kantite dimoun; lontan bokou nou, nou ti kit Sesel nou al *Dubai*, nou al aste nou trounen, nou vann. Me konmela bokou dimoun i asize

lo son *computer* kot li dan son prop letan i *order*, i al partou, i al dan tou sa laboutik otour lemond i *order*, i met dan son *online cart*. I *ship* Sesel.

E pou li *ship* Sesel i bezwen pas atraver en *courier services* ouswa en lapos dan sa pei e i ariv Sesel.

E Sesel i bezwen annan sa konektivite. La nou'n ganny dir ki poudir Sesel, nou konnen poudir Sesel i en Manm UPU. So Sesel i parti sa *network of UPU* ki fer li posib pou tou sa bann komers arive atraver Lapos, atraver kourye.

So avek *ecommerce* ki pe devlope ki mon pe war li pe devlop bokou plis Sesel, mon war li konman en lot pti lendistri dan li menm kot bann pti e mwayen antrepriz i kapab profite; bann pti mwayen antrepriz i kapab fer larzan e fer bann biznes vyab, en?

E servis lapos i la pou konplimant sa sekter *ecommerce*. E i enportan ki *as we go forward* nou war bann diferan fason ki mannyer nou fer, nou fasilite lavi or sa bann biznes pou zot kapab bouze, grosi atraver ki servis ki *the wider postal services* i ofer.

E ler mon dir sa Mr Speaker mon pe koz osi lo bann devlopman bann *ancillary services* ki ale avek *postal*

services. Par egzanp ozordi mon konnen poudir lapos in devlop en ler mon dir lapos ankor lapos parey nou konnen tradisyonneman, in devlop en sistenm *messenger service*. Kot i al pran bann let partou e i delivre bann lorganizasyon delivre dan en lot. Me la loportinite ankor i annan gran loportinite pou bann pti mwayen biznes *venture* dan sa bann domenn.

I annan dimoun ki pe fer, me solman petet mannyer bann regilasyon i ete ozordi i pa permet zot pou zot bouz sa biznes pli gro. Mon konnen i annan zenn ki pe fer sa biznes fer bann *delivery* partou. E avek nouvo Lalwa mon ti a kontan war ki poudir nou donn loportinite sa bann *budding businesses* ki pe vini loportinite pou zot kapab grandi. E pou kwa pa en zour enn i ava vin en *DHL* ouswa i ava vin en *Fedex* dan son prop fason?

So i annan bann loportinite dan bann *MSME sectors* pou devlop bann servis. Ozordi nou annan en kantite *messengers* dan bann landrwa travay, sirtou lorganizasyon Gouvernman. I en loportinite pou nou letan nou pe *decentralise* servis nou pe dir bann *non-core service* dan en Minister ouswa dan en

lorganizasyon. Sa i en landrwa kot petet nou devret pe gete.

Mon pa pe dir sa bann dimoun i perdi zot louvraz, me selman nou rod en fason ki mannyer nou kapab osi devlop en lot sekter an relasyon avek bann Lalwa ki nou, nou pouse devan.

Messenger service i enn. I annan lezot ankor bann petet servis ki Sekter Prive i kapab donnen bann ptipti biznes, i kapab donnen, pou *grow* sa *postal sector* isi Sesel. E ozordi Mr Speaker ler mon dir sa mon pe koz sirtou lo lekspektasyon Seselwa.

Ozordi Seselwa i en pep modern. I en pep ki nou tou nou pe asize ek en *laptop*. I en pep ki vremen azir avek modernite. E ozordi mon *order* en keksoz *online* mon anvi ki ler mon pe al lo sa *site* mon *click* i dir mwan i poste Sesel. Mon *click* i dir mwan i pou ariv Sesel ankor dan 3-4 zour, aköz mon bezwen en keksoz vitman.

So mwan mon krwar rol sa *Postal Regulator* ozordi i bezwen fer sir ki i met bann mekaniz an plas, pou ki Sesel i vin en pei *trusted*. Aköz par egzantp ozordi en kantite Seselwa i *order* materyo lo Asos. Me malerezman en serten letan pase ti vini me ozordi Asos pa poste Sesel si mon mazin byen.

I annan lezot landrwa ankor i pa pe poste Sesel. Petet parske i annan serten blokaz dan bann lankadremman ki fer zot petet pa *trust the system* pou kapab anvoy laba. Mon pe mazin li koumsa petet i annan lezot keksoz. Me Seselwa ozordi i anvi ki ler i pe *order anything* kantmenm i pe *order from* mon pa mwan *Alaska*. I vini sa ki sa i ariv Sesel.

So rol sa *regulator* i bezwen fer sir ki i met lankadremman pou kapab fasilite

1. Lavi Seselwa, *the normal* lavi Seselwa, me osi kapab fasilite sa sekter biznes loportinite ki annan pou devlop sekter biznes dan domenn postal.

Mon krwar sa Lalwa pe al dan sa laliny, me selman nou bezwen asize gete e fer sir ki kot i annan bann loportinite. Parey Onorab in koz lo en *postal address* pa *P.O Box* en *postcode*, kot nou donn sak lakaz en limero, kot i fasilite *orders online*, kot i fasilite delivre. E kot nou kapab ale pli pre dan sa bann laliny pou mwan i pou fasilite tou sa bann keksoz ki mon'n dir. E i pou en *step in the right direction*. En *step* kot nou pou war i ede dan devlopman nou pei Sesel.

So avek sa Mr Speaker, mon pou aret la me selman

parey mon'n dir *the Postal Regulator* malgre in la en pe letan, i bezwen konmans zwe son rol avek sa nouvo Lalwa. I bezwen kapab konmans zwe son rol e i bezwen kapab fer sir ki i *grow the sector* pou benefis Sesel e Seselwa. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon annan Onorab Sandy Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun ki a lekout espesyalman nou bann dimoun dan Galeri. Mon ti a kontan dir en bonzour spesyal bann dimoun Glacis e osi bann *staff* lopital ki la.

Mr Speaker, mon krwar i annan en kantite nou ki pe ekoute la deor zot a byen rapel poudir lapos in servi nou dan plizyer servis. I annan plizyer dimoun si in ganny maryaz ozordi se gras a en *postmen*. Parske sa *postmen* in fer sir ki son let demann ti ariv ziska devan son laport.

E dan Lasanble nou annan en legzanp kler si mon pa tronpe Jean-Claude Esparon ki asiz isi anler. Msye Onorab Regina Esparon ti poste son let dan Lapos. E ozordi mon ti a kontan lo non bann Manm *LDS*

e osi parey Onorab Pillay in mansyonnen taler, felisit Onorab Regina Esparon parske ozordi i pe selebre zot lanniverser maryaz zot de Jean-Claude Esparon.

(APPLAUSE)

HON SANDY ARISSOL

E nou swet zot tou boner dan zot maryaz apre 33an ki zot in ansanm, pou zot avek zot zanfan. Mr Speaker, lapos in zwe en rol enportan dan lavi plizyer dimoun. E parey mon pe dir lapos in sa landrwa kot dimoun ti ganny demann maryaz, in sa landrwa kot ou fanmir aletranze ti anvoy en pti keksoz pou ou.

E lapos in sa landrwa kle kot nou ti annan bann group dimoun ki ti fer *door-to-door*. Zis parey bann politisyen i fer ozordi. Bann *postmen* zot ti fer egzaktaman sa. Zot ki ti konnen kot madanm entel, msye entel i reste, ki semen pou pran, anba ki pye mang, kote deryer sa miray, e kote ki annan lisyen, e kote napa lisyen.

E pou sa mon ti a kontan letan nou pe pas lo sa Prozedlwa felisit bann *postmen* ki ankor vivan e osi mazin bann ki'n mor pou sa louvraz ekselan, enorm ki zot ti fer pandan bann moman difisil.

Parske nou tou nou ti depan lo bann *postmen*, bann faktor parey nou ti apel zot sa letan.

Parske zot ki ti sa dimoun kle e enportan pou anmenn bann lenformasyon, e anmenn bann dokiman kot bann lakour endividyel.

E letan nou pe koz lo la Mr Speaker, i enportan pou nou rekonnet osi poudir ozordi letan nou pe koz lo lapos, nou pe koz *postal sector* e lapos i en landrwa kot dimoun in frekant en kantite. E mon bezwen dir poudir ozordi lapos in modernizm en kantite, e mwan i en landrwa ki mon servi parske se laba kot mon al pey mon bann *utilities*.

E ozordi kot Lapos Santral anvil *Liberty House* ou kapab al pey ou bann bil elektrisite, ou kapab al koup lakle, ou kapab al get bann zafer let ki oule. E mon bezwen dir avek Minis Finans anvi ki sa i tonm anba son Minister, pou dir bann dimoun ki travay la anndan zot annan en lapros ekselan.

Zot vreman akeyan. I annan en group bann madanm, bann fiy ki lo kontra zot resevwar ou byen, zot koz avek ou byen e zot en donn en servis ekselan. Mon pa bezwen dimoun dir mwan parske mwan mon al laba souvandfwa e mon vwar lafason ki zot fer avek lezot

dimoun. E zot servis i vreman efikas an relasyon avek sa ki nou pe koz lo la ozordi.

Alors se pou sa ankor enn fwa mon ti a kontan felisit zot tou, e demann zot pou kontinyen rann nou sa servis ki zot fer, menm avek modernizasyon ki'n arive i annan mwens let ki arive kot bann lakour ozordi.

Parske ozordi tou dimoun i servi *WhatsApp*, i servi *email*. Nou anvoy *messengers*, nou anvoy mesaz. Me lontan mon byen rapel letan nou ti napa *internet*, nou ti napa teknolozi. Sa letan ou ti napa en *Facebook friend* me ou ti annan en *penfriend*.

Nou ti apel sa en *penfriend* dan nou letan, parske nou ti servi let pou ekrire. E mon rapel nou bann garson sa letan kot *Space* ti annan sa *file paper* ki ti pli santi bon, ti annan en parfen ekselan kot nou ti aste menm avek en pri avanse. Parske nou ti anvi sa fiy ki nou pe anvoy sa let pou li, ler i ouver son lanvlop i kapab sape tonm en pti kou, releve ranmas son let e pran letan pou li lir parske i konnen ti en keksoz spesyal.

Sa bann letan ti letan *penfriend* e ozordi napa *penfriend*. Ozordi en pti mesaz nou kapab anvoye e deswit i

ariv dan okenn kours pei kot nou ti a kontan i arive.

Alor Mr Speaker in annan modernizasyon e mwan mon ti a kontan letan nou pe koz lo sa Lalwa mon pou siport sa Lalwa, si parske i pe anmenn en modernite pou nou bann dimoun.

Efikasite i pe anmenn plis servis, i pe anmenn servis pli efikas an term sa kalite.

Parske souvandfwa letan nou pas bann Lalwa, nou koz lo bann Prozedlwa dimoun i demann nou be kote, ki mwan mon benefisye ladan ki ou'n pase dan Lasanble? Mon'n tann Minis in vini in asize, zot in anmenn en seri lamannman sakenn in koz lo la.

Kote mwan mon benefisye konman sa dimoun ki pe ekoute, koman ou, konman Manm Lasanble ki prezant mwan lo nivo Lasanble?

Mon ti a kontan kekfwa letan Minis i fer son *summing up* taler e letan nou osi nou'n pas en pe lo Lalwa, pou eksplik ankor an term modernizasyon, transformasyon ki sa Prozedlwa pe anmenn pou ki sa servis parey Onorab Hoareau, Onorab Wallace ki'n koz avan mwan, Onorab Aglae, nou pe koz an relasyon avek sa kalite servis, ki nou ekspekte nou bann

konsonmater pou gannyen atraver sa Prozedlwa.

E ozordi letan nou pe koz modernizasyon an term *postal sector* nou tou nou konnen poudir en lepok Sesel parsel ti desann, ti vini. Me selman i pa neserman ki tou Seselwa ti konnen ki mannyer sa parsel i sorti aletranze i ariv dan pei.

E ki bann prosedir i ti pas atraver avan ou, ou kapab vini met en laliny, ranpli bann form neser pou ki ou kapab ganny ou parsel sa pti lenz, en pti souvenir ki ou zanfann ki viv aletranze oubyen manm ou fanmir in anvoye pou ou.

Me ozordi i en pe pli kler parske ozordi nou tann mansyonn *Fedex*, i annan *Shein* ozordi, i annan *DHL*. So ozordi dimoun in en pe pli azour avek lafason fer, e ozordi dimoun in en pe pli pre avek sa servis. Parske li osi i konnen e i osi tann koz lo la alor i azour avek sa ki pe pase.

Me letan nou lo la, mon ti a kontan osi satisfè pou dir poudir parey Onorab Hoareau n mansyonnen, Lalwa pe fer provizyon pou ki sa servis prezan i vin pli pre avek lakominote. Pou ki sa dimoun ki'n *order* son keksoz in vini, in antre dan pei. Ki sa prezan sa servis i kapab vin en pe pli pre kot sa lakour. Kot i kapab

ganny delivre direkteman kot son lakour san okenn difikilte.

Sa i a fer ki i ava annan mwens letan pou sa dimoun sorti Bel Ombre pou li pran en bis vin anvil al kot lapos, debout dan en laliny sepa konbyen fer bann prosedir ranpli papye e i pran plis letan.

So savedir sa ki nou pe fer ozordi sa i ava osi ede pou sa dimoun gaspiy mwens letan, annan mwens konplikasyon e i ava annan mwens dimoun ki desann pou al kot sa bann landrwa avek sa servis ki kapab vin en pe pli pre avek zot.

Me letan mon lo la Mr Speaker, letan nou lo Mahe avek sa servis, mon swete ki letan nou osi pas sa Lalwa, sa osi i ava fer ki bann dimoun Praslin byensir avek La Digue nou bann zil zot osi zot ava benefisye. Parske parey toultan nou tann zot konplent zot dir poudir parfwa pou zot i ariv detrwa zour an retar.

Zot bezwen redesann ler papye pa'n *clear* zot bezwen re-vey en avyon, re-vey en bato, re-vini, repas atraver sa servis, repran en pe letan.

So mon swete avek sa *Bill* ki nou ava pe pase, sa Prozedlwa ki devan nou ozordi, tou sa bann pti *hiccups* parey nou dir i ava ganny rezourd, pou ki mon bann fanmir ki

reste Praslin ler zot osi enkli La Digue. E la byento pou annan bann gro lafet, mon mazine bann parsel in deza fini ranpli bato pe monte.

E nou ava swete ki lannen prosen i ava en pe pli fasil pou zot. Pou ki mon bann fanmir, e zanmi ki reste lo sa de zil ki osi sa servis ki nou, nou pe rode isi lo Mahe i ava a zot laporte lo sa de zil, pou ki bann dimoun i ava benefisye.

Mr Speaker, mwan mon pou kourt lo sa Prozedlwa, parske mwan sa ki mon anvi, se ki sa Prozedlwa i anmenn kalite servis, servis modern pou lakominote. Parske parey in ganny dir ozordi tou keksoz i modern e tou keksoz i pli vit.

E letan mon lo la mon ti a kontan fer mansyon spesyal, pou fakter Willy Lesperance ki reste anler Salazie. En dimoun ki'n rann en servis enkrwayab lo Praslin. En dimoun ki mon kapab mansyonn son non, in fer en travayer fakter enkrwayab pou plizyer lannen lo Praslin. E i osi avek lezot son bann koleg nou dir zot mersi pou sa travay ekselan ki zot fer.

E mon ti a kontan Minis, letan ou reponn pa bliye annou reasir bann dimoun ankor enn fwa e tou lezot manm ki koze pou ki sa Prozedlwa ki nou pe pase ozordi, *Postal Sector*

(Amendment) Bill, 2023 i pe anmenn servis efikasite e modernizasyon an relasyon avek servis ki nou rann lakominote avek zot bann parsel ki antre dan pei; e lezot keksoz ki vin atraver *postal sector*. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol pou Onorab Gervais Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun e sirtou bann dimoun Mont Buxton ki a lekout. Mon ava osi profite pou *welcome* bann *guest* ki dan Galeri. E anfet Onorab Arissol ozordi i osi lanniverser Onorab Regina Esparon, parske in profite pou marye zour son lanniverser.

(APPLAUSE)

HON GERVAIS HENRIE

Anr i ti marye a larz 50an i dir mwan felisitasyon. *Never too late to start in life*.

Mr Speaker, mon ava limit mon obzervasyon lo *postal regulatory* ki sa Lalwa i fer provizyon pou son legzistans. E i koz lo sa bann fonksyon avek rol. Mon oule koz lo la parski pou nou Lasanble Nasyonal i enportan ki nou asire ki nou pa

repet keksoz ki pa'n marse dan pei.

Letan dan son lentervansyon, Onorab Cosgrow i dir ki ti annan lafreyer ki letan *internet* in vini, sa ti pou enpakte negativman lo servis lapos. Evidaman vre servis lapos in sirviv e li i ankor la. Me son *body* ki regard li, ki *regulate* li, li pou li malerezman dan Sesel i pa'n neseserman leka.

E ler mon'n asize la mon pe foy dan dokiman Bidze. Nou vwar par egzanp an 2014 ti annan en alokasyon bidzeter pou *Postal Regulatory Agency* R465 mil sa letan an 2014.

Aprè an 2017 i kontinyelman monte li. An 2017 i ariv R1 milyon 214 mil. Me aprè sa napa ankor alokasyon. Mon'n fouye mon pa vwar. *So, from 2017* en keksoz in arive e mwan en keksoz ki mon rapel byen letan mon ti *Chairman COGA* dan sizyenm Lasanble, enn bann responsabilite ki *Postal Regulatory* ti ganny manda pou fer, se sa zafer ladres.

Zot ki ti ganny manda pou fer sa e ti annan en alokasyon bidzeter ki ganny fer pou li. Me sa ki mon pe koz lo la, la tou dimoun ki pe ekoute i konnen pa'n arive ziska la.

Kot mon reste mwan mon napa en ladres *fixed*. Me i en keksoz koman Minis i la sa ladministrasyon fodre realiz sa rev. *Whatever* fason ki nou pou fer li me nou bezwen met latet ansanm, e fer li depi yer i pou form parti sa transformasyon ki nou ladministrasyon nou'n lager pou ganny en eleksyon e fer anmennen dan Sesel. Tou lakour fodre i annan en ladres. E i ava sitye Sesel koman en pei modern.

E zisteman mon ava profite la Mr Speaker konman mon annan *the Floor* pou dir avek bann dimoun Mont Buxton, enn mon bann lobzektif e mon'n fer tou bann demars nesaser al vwar Minister Transpor e tou, donn non tou semen Mont Buxton; en non ki ava fasilite sa prosesis tou bann lakour ganny en ladres.

E mon pe envit bann dimoun nou'n konmans donn bann let dan bann semen spesifik, pou bann dimoun partisip dan sa prosesis. E donn bann lide ki nou vin avek bann non ki pa kontrovers, ki pa en kankan, apre ouswa ki napa bann lobzeksyon ou kwa, ou ki dimoun i krwar i en keksoz politik.

So non, i merit en keksoz ki tou dimoun i partisip ladan e

mon pe envit zot fer sa. Donk ki nou'n war *over the years* e dabor mon ava dir mersi Mr Thomas Nolin ki li ki ti dernyen *Postal Regulator*, ki ti dan sa pozisyon pou travay ki in fer.

E demande ki dezormen ler nou – sa Lalwa i ganny aprouve sa enn ki pou vin dan pozisyon, i asire poudir ki *Postal Regulatory* i pli aktiv e pro aktiv. Ki alor Sesel i reste relevan konman en pei modern, e ki nou anmenn bann sanzman.

Mon pa'n ganny letan demann Onorab Arissol, akoz li i dir i ti pey son bil lapos. Mon'n ale mwan plizyer fwa akoz i vit napa dimoun la. Apre mon'n aret ale pou en senp rezon. Mon pa konn ozordi. Lapos pa ti pe servi kart ou ti bezwen pey li *cash*. E nou fek anmenn en Mosyon lot zour poudir Gouvernman bouz *cashless* tou peyman ki i ranmase.

Mon pa konn ozordi la letan mon pa koze. Me mon'n aret ale en bon pe letan. La prezan mon pey mon bil *online* akoz *portal PUC* or si mon pa'n ganny letan fer sa mon sot vitman kot *cash* la dan *Unity House* la i annan en biro. Mon kapab pey – *Double Click* la i la - *Double Click*.

So savedir ki mon pe dir sa *Postal Regulatory* letan i vini li,

i bezwen fer sir poudir ki mannyer nou servis lapos i reste relevan. E mon kontan enn bann keksoz modern ki i pe anmennen ki Onorab Arissol in koz lo la, se donn *licence* sa bann *courier*. Prezan pou ki servis i vin kot lakour menm.

Sa i vreman byen e nou war poudir baze lo Lalwa 2010 i ti annan 10 fonksyon. Me la fonksyon plis la 18 fonksyon i pou annan.

Prezan nou bezwen asire alor ki i annan sa kapasite, pou kapab asire ki i deservi sa bann fonksyon ki i pe gannyen. E ki savedir i kapab siperviz byen sekter lapos donn li bann konsey, asire poudir i vin en *revenue generated sector* ki kapab soutenir son lekor.

E mon apresye mwan akoz dan Bidze mon pa rapel lapos in vini, i demann Bidze Gouvernman. So savedir si nou ti kapab fer plis ankor, lentrodiksyon teknolozi, ki nou kapab *track* bann dokiman par egzant. E petet pei ki nou kapab vir nou latansyon lo la pou *borrow* en pe zot bann nide.

Japon i enn bann pei kot zot in revolisioniz zot servis lapos, kot i egalman ofer bann servis finansyel konman labank, konman servis lasirans.

Letan mon ti pe grandi mon rapel dan tou distrik ti annan en *letterbox*. E laplipar sa ti kot bann Kordgard ki ti en bon landrwa koumsa ou pa ti pou kapab kase gard i lanmenm la. Me sa dezormen in disparet e nou pa anvi vwar ki lapos i kontinyen ganny met anba presyon avek sanzman e modernite ki antre.

Donk sa *Postal Regulatory* i bezwen lo son lipye pe kontinyelman vwar ki bann nouvo keksoz ki kapab anmennen, an relasyon avek fonksyon ki Lalwa 2023 sa lamannman pe donn li. E i annan en kantite keksoz ki nou kapab fer. Petet i annan serten zot pe deza fer.

Vann serten servis ki Seselwa i bezwen konmela kart telefonn, kart bis. La mon tann bann dimoun Praslin pe konplent dir napa. Be en landrwa ki kapab vann se kot ou annan en *postal office*. *Zournal* bann keksoz koumsa. *Any* bann pti keksoz ki dimoun i bezwen *on the go*.

So mwan mon ti ava dir ki sa *postal regulatory service* i bezwen vin inovativ e nou asire poudir la letan i egziste anmezir ki lannen i pase, i pa vin en lot antite kot apre nou bly li. Bidze i aret donner e Lasanble ki fer *oversight* pa demann kestyon. E

menm sa Lalwa i ti la bann fonksyon ki i ti sipoze pe fer nou pa'n kestyonnen i annan en bout ki nou osi nou annan en tor dan sa zistwar.

So, la aprezan nou vir en nouvo paz. I en moman transformasyon ki nou pe pas anba la, e mon pare pou donn sipor *provided* ki nou ganny bann dimoun avek lenerzi, avek kreativite ek linovasyon ki vini e rann pei sa servis, ki nou byen bezwen pou anmenn sa transformasyon pou nou sitwayen ki nou pe lager pou anmennen. Sa ki mon ti anvi koz lo la Mr Speaker. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i pou Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon pa pou long bokou in ganny dir. Sa Lalwa ozordi parey tou bann entervenans ki'n koz avan mwan in dir i en Lalwa ki pe regard devan aköz sa sekte in sanz telman dan sa detrwa dernyen 10an.

Par egzanp kot avan sa tou keksoz ti fer par kourye kot en let ti ganny ekrire e ti ganny poste, e ti ariv kot son destinasyon.

Ozordi sa in ganny ranplase par *internet*, par *SMS*, par telefonn portab li menm kot ou kapab a nenport ki moman kontakte okenn lezot dimoun. E par servis *courier DHL, Fedex, UPS* eksetera. E annefe dan serten pei lapos, Lanmerik par egzanp. Lapos i anba en gro problem aköz bann *courier service* i fer sa travay bokou pli byen. E bokou pli vit e avek bokou plis lefikasite e natirelman bokou, bokou pli ser.

E an regardan devan e mon krwar parey bann ki'n koze in bezwen siport sa Lalwa, nou bezwen nou osi *innovate* bouz avek letan e dan plas en servis baze lo let avek pti parsel, nou bezwen prezan regard dan en servis ki pou annan bokou plis loportinite, pou bokou plis *licensees* rann sa servis dan en fason endepandan. Me anba en *regulator* e se sa annefe en pti pe rezon prensipal pou sa Lalwa parey Minis in eksplik nou.

Mon pran laparol Mr Speaker pa pou koz lo okenn sa bann keksoz aköz lezot in fer, in fer bokou pli byen ki mwan. Me mon pran laparol inikman pou site en pti dan lepase pou montre, donn en de legzanp lo aköz ki nou bezwen bouz devan. E pou rekonnet enn de

inovasyon e enn de dimoun ki'n ede dan sa sekter.

Mr Speaker, in ganny dir Onorab Aglae e Onorab Gervais Henrie, tou le de in koz lo en meyer sistenm ladres. Kot dan en *flat* i fasil dan en blok apartman. Me dan bann semen i en pe pli difisil. E nou anvi konman en pei modern nou osi.

E mon konnen ki Gouvernman pe regard dan sa direksyon kot sak semen i ava ganny en non, e sak lakaz i ava ganny en limero, pou permet delivre sa bann let, sa bann parsel dan en fason bokou pli nob olye ekrir Bernard Georges La Louise, nou ava kapab dir donn en pti pe plis lenformasyon.

E pa ganny parey enn mon *constituents* ti ganny en let ki ti'n adrese lo son non "Anba pye ponm lo glasi."

So ou war, nou bezwen bouze nou en pti nou bezwen modern nou lekor en pti pe. E parey Onorab Henrie in dir, annan en pe linovasyon dan bann non semen ki nou pe donner. I annan en pti pe tro Semen Banbou, Semen Santol, Semen Karoutsou dan nou pei.

Mon krwar nou kapab fer pli byen ki sa. I annan lezot keksoz. E la i fer mwan mazin en pti pe Vallée de Mai ki ler i ti ganny en non zot ti kapab apel

li apre sa kokodmer ki nou trouve dan Vallée de Mai, oubyen apre *black parrot* eksetera. Me zot in prefere donn li Vallee de Mai, akoz sa msye ki ti aste sa bout later in aste li dan mwan Me.

Nou bezwen en pti pe plis inovatif dan nou fason panse. E sa i anmenn mwan Mr Speaker lo en lensidan ki mon ti anvi koz lo la. Detrwa lannen pase, mon ti annan en dokiman ki'n arive ki mon ti bezwen al rode *airport Cargo*. Meyer pou sa dokiman arive Sesel (sa ti avan *Emirates* avan *Qatar* avan tou sa bann avyon) meyer fason pou sa let ariv Sesel sa zour e sa ler sete anvoy par *Condor* dan *cargo* - zis en let.

Akoz sa let ti bezwen ariv en landrwa 3er apre midi isi Sesel. *Condor* in arive depi 1er edmi apre midi. Mon'n al *airport* pou al rod mon let kot *Cargo* e mon ganny dir non, non ou pa zis vin rod en let kot *Cargo* i annan en pe form pou ou ranpli.

Anyway, parey zot konnen nou'n ranpli nou form, pas kot *Air Seychelles*, pas kot - finalman pou al rod mon let zot dir non ou bezwen en *Customs declaration*. Mon dir be i en let. Non, non be ou *still* bezwen en *Customs declaration* ou bezwen ranpli en form.

Mon dir *ok fine* donn mwan sa form. I dir, "Non, non, non, form ou bezwen aste i kout R25."

Mon dir, "*ok* la R25 donn mwan mon form." *Cargo airport* sa zot dir mwan, "Wi, wi, me form nou pa vann isi."

Mon dir, "Be kote mon kapab ganny enn?"

I dir, "*Antigone* anvil."

That's the kind of situation ki nou bezwen Mr Speaker sorti ladan. Sa bann kalite keksoz i la zis pou fer fristrasyon, zis pou anpes bouz devan. E mon kontan ki anba sa Lalwa ozordi, nou pe sorti en pti pe. Nou pe al devan e nou pe regard dan lefitir.

Detrwa lezot pti keksoz Mr Speaker avan mon konklir, mon ti pe lir en liv yer swar e i enteresan. Nou'n koz lo tenm eksetera enn bann gran keksoz ki Lapos i fer *obviously* se term, se lavant tenm. E mon konn bokou, bokou, bokou dimoun ki kolekte tenm Sesel akoz zot zoli. Zot parmi bann pli zoli tenm ki annan e i en sours reveni ekstraordiner.

Mon pa ti konnen dan sa liv ki mon pe lir yer swar, zot ti dir ki dan lannen 1890 –1890 isi Sesel ledikasyon tou lekol leta son larzan ti sorti lo lavant tenm.

So, the whole Minister of Education son reveni ti sorti lo lavant tenm Lapos Victoria. Sa se enn.

Dezyenmman, mon ti anvi rekonnet Mr Speaker en madanm ekstraordiner ki mon konn li depi en kantite lannen. En madanm ki apel Sue Hopson ki li in fer en letid, pa zis lo tenm i annan tou tenm Sesel ki'n deza ganny *issued*. I konn tou tenm Sesel, i annan dan son koleksyon e ki mon pe demann li silvouple esey repatri li Sesel kekfwa nou ti ava kontan gannyen.

Me plis ki sa in fer en letid lo *cancellation stamp*. Parey nou konnen ler ou poste en let zot met en stanp lo la, lo sa ler ek sa landrwa ki ou'n poste. In fer en letid e i kapab dir ou ki par egzanzp le 13 Avril 1936 Lapos La Digue in sanz son *cancellation stamp*. E i konnen lekel sa enn ki ti servi le 12 e lekel sa enn nouvo ki ti servi le 13.

I annan en lendistri ekstraordiner dan lapos. E mon kontan vwar ki isi Sesel nou'n rekonnet sa dan en serten fason, nou'n *expand* sa travay lapos. E la mon bezwen remersye tou bann *postmasters over the years* e tou bann faktar. Tou bann *postmen* ek *postwomen* akoz ti annan

madanm osi ki fer sa travay *over the years* ki ti al delivre tou sa bann let.

Zot in fer en travay ekstraordiner. E mwan toultan mon kontan al lapos aköz ou ganny akeyir byen e la zot annan en pti mize akote, e zot annan en *merchandise shop* kot sa vann *costal merchandise* eksetera. Se sa bann keksoz ki nou bezwen e nou bezwen fer pli byen ankor.

E nou ekspekte ki atraver sa bann amannman sa *new postal regulator* a kapab met en pe lavi, pou fer li vin pli byen ankor dan en fason, ki reveni ki nou gannyen avek Lapos i ava ogmante e i a vin en sours.

Kekfwa pou nou pa sibvansyonn tou Minister Ledikasyon ozordi ki R1 milyon, *but at least* nou ava kapab anmas bokou plis reveni ki nou'n fer ziska prezan. Finalman Mr Speaker *on a sour note*, me mon bezwen dir li mon pa pou al dan plis detay. Me si zot anvi konnen ki annan dan rapor *TRNUC* lo *postmaster*, mon ava dir zot ki mwan personnelman konman en avoka *over the years* plizyer fwa, mon ti ganny mon let i arive avek en *sticker* lo la ki dir, "*open for security reasons.*"

E dan enn de fwa mon ti ganny mon lanvlop ki'n adrese

avek mwan me avek let en lot dimoun ladan, aköz zot in tronpe ler zot ti pe lir sa let. Zot in anvoy mon let kot en lot dimoun e let en lot dimoun kot mwan.

Mon ti ava kontan zis aköz sa size in monte ozordi, si zot anvi konnen kisisa ki'n arive Lapos dan Rapor *TRNUC* al dan *case* limero 22 e paragraf limero 335. Sa ki zot ava vwar i ava fer zot ganny frison. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon annan de Manm ki'n demann laparol. Nou'n ariv 10edmi mon mazine e apre nou pou annan *Committee Stage*. Mon pa anvi tro deranz nou *schedule* kantmenm mon ti a kontan fini. Alor mon ava propoze ki nou pran *break* la e nou ava rebran 11er. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Nou ava kontinyen avek deba nou pou pran sa de entervenans ki lo lalis. E apre nou ava al dan *Committee Stage* pou nou terminen. Premye Onorab Waven William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker avan ki mon koz lo sa lamannman Prozedlwa, mon ti a kontan remersi tou bann vye travayer lapos bann fakter ki'n pran zot retret. E nou konnen ki zot in travay dan bann moman vreman difisil. La nou pe vwar bann modernizasyon.

An menm tan osi remersi tou bann ki ankor la pe travay. Mr Speaker, lobzektif sa lamannman se pou fer Sekter Lapos vin pli efikas, e ranforsi sa servis pou reponn a legzizans pou transformasyon dan sa servis, e devlopman dan kalite e la kantite tranzaksyon ki sa sekter i bezwen *deal* avek ozordi.

Servis lapos i bezwen evolye pou fer fas avek nouvote dan sa servis e azour ek realite lavi dan sa vilaz global modernize. E avek dezir lekspektasyon pep ek *the best practices* e norm enternasyonal.

Mr Speaker, lamannman pe fer provizyon pou retir definisyon Lotorite *Licensing* Sesel aköz Regilater Lapos ki pou prezan pe fer sa fonksyon. Donn pouvwar adisyonnèl e fonksyon sa regilater, fer antre plizyer seksyon tel parey Lartik 19 i entrodwir sa eleman regilater. Lartik 20 i dekrir son

bann fonksyon, deskripsyon bann fonksyon.

Lartik 22 i dekrir pouvwar regilater. Lartik 23 i etabli fonksyon Zofisye Sef Egzekitif e endik apwentman bann travayer Regilater Lapos, eksplik ki fason sa sekter pou fer son larzan. Koz lo kont e lodit fon sa regilater e koz lo kan e kwa ki rapor anyel bezwen ganny fer.

Lartik 25, 26 e 27 se bann lartik Mr Speaker, ki pe ganny retire, ki pe re-entrodwir lamannman dan Lartik 29 kot i konsern *dispute*; koz lo bann aksyon ki ganny rekonnèt koman lofans kont zofisye lapos konman regilater.

Lamannman 46 pe ganny amande pou etabli penalti ouswa *finés* ki par desot R200 mil ouswa anprizonman me pa plis ki 2an separeman, ouswa tou lede i ganny aplike ansanm Mr Speaker.

Mon anvi ki Minis letan pe fer son konklizyon i eksplik Lasanble osi, ki si servis lapos ki pe modernize ki *welfare* bann travayer osi pou ganny amelyor? Mr Speaker, aköz dan lepase nou'n ganny plizyer konplent ki'n vin kot nou.

Mr Speaker, ozordi zot annan sifizaman mon anvi ki Minis i eksplik Lasanble osi si ozordi dan sa modernizasyon,

zot annan sifizaman travayer kalifye Mahe, Praslin e La Digue pou ofer sa pli meyer servis avek sa modernizasyon ki pe annan.

Mon sizere osi ki dan sa legzersis annan en plan devlopman pou sak distrik, sa travay ki Gouvernman Lokal in konmanse en pe lontan, pou donn non semen e sou distrik, dan tou distrik ki sa kordinasyon i ganny fer pou annan non tou semen, non tou sou rezyon dan distrik, pou fer travay servis sekter lapos pli byen e pli efikas ek presizyon dan delivre parsel avek bann let.

Mr Speaker pwen final se ki nou servis lapos pa kapab, pa osi transformen pou reste relevan. E mon pou aport mon sipor pou sa nouvote Mr Speaker. Avek sa de pti mo mon ankor renouvle mon sipor pou sa lamannman. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol pou Onorab Sebastien Pillay, *Leader* Lopoziyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. E bonzour tou koleg Onorab e bonzour *panel*.

Mr Speaker, mon pran laparol lo sa Prozedlwa aköz

mon santi poudir dan en serten fason petet Lasanble pe fer en deba lo plito *postal services rather*, ki en deba lo sa prosesis anmenn regilasyon pou servis lapos. E mon krwar nou bezwen re set sa deba pou ki nou kapab ganny serten klarifikasyon avek *panel* lo bann pozisyon ki zot pe pran, dan Lalwa ki devan nou.

Mr Speaker, mon konpran ki ti pou inevitab ki sa fonksyon *licence* bann kourye ti pou bezwen sorti anba *Licensing*. Aköz nou konnen ki *Licensing* osi pe revwar son Lalwa e pou neserer ki bann konponan ki kapab al kot bann antite spesifik, i bezwen al kot zot.

Par egzanzp an se ki konsern bann bato i al kot SMSA. An se ki konsern bann lezot keksoz i al kot en lot lazans. E an sa ka partikilye an sa ki konsern bann antite ki *relate* avek servis postal i annan anba sa *Postal Regulator*.

E mon war e mon note ki enn bann eleman enportan dan sa Prozedlwa, se si ou le re set lobzektif sa *Postal Regulator*, ki oparavan ti ganny mete anba oubyen si oule anba parasol Minister Finans. E sa ki mon konpran e ki mon ti a kontan Minis i fer kler lo la se ki, si aprean i pou klerman reste an deor *purview* e kontrol Minister Finans.

Malgre ki Minister Finans pou retenir *policy oversight*. Akoz si oule Polisi an se ki konsern Lapos e bann sistenm *courier* dan Sesel, i toultan en keksoz ki pou *involve* Minister Finans e Departman *Trade* dan en fason oubyen en lot.

Mon lot pwen Mr Speaker, ki mon oule koz lo la, se si oule rol sa regilater anver bann diferan antite ki pe *provide* sa servis. Nou'n koz lo sa size kapasite e Bidze. Eski Minis i kapab dan son *summing up* eksplik nou, ki provizyon bidzeter ki pou ganny met an plas, pou ki i ava annan ase dimoun ki pou fer sa louvraz regilasyon? Akoz dan mon konprenezon mwan *postal services* pou kontinyen *operate as* en antite ki *provide* servis postal.

Me regilater li i pou bezwen *operate* en antite ki fer regilasyon. Savedir i pou bezwen annan en *enforcement mechanism*, pou li asire ki bann diferan antite ki ganny en *licence* pou *provide* en servis, i kapab *provide* sa servis. E sa servis i alaoter tou lekspektasyon e bann kondisyon *licence* ki zot pou gannyen avek sa *postal regulator*.

E sa i enportan pou nou Mr Speaker, akoz pou le

moman nou annan diferan antite ki *provide* sa servis Sesel. Par egzanz nou konnen poudir *Fedex* i annan en *local agent*. Nou konnen poudir *DHL* i annan en *local presence*. Nou konnen poudir *UPS* i osi annan en *local presence*. Nou konnen poudir *Aramex* e lezot i annan bann *local presence*.

E souvandfwa sa bann *couriers* i *involved* dan al delivre bann parsel ki antre dan pei, kot bann dimoun ki'n fer sa bann *order*.

Bann dimoun ki annan keksoz lo *Shein* ki en kantite Sesel i fer. Zot ava konstata ki parfwa i annan pti transpor *Mahe Shipping* ki fer letour *Mahe* pou al delivre bann komodite. Sa i en servis ki *Mahe Shipping* i *provide*.

So sa ki nou pou bezwen konpran, se eski bann kondisyon *licence* pou fer ki sa *local agent*, pou annan sa kapasite pou li delivre sa servis? Akoz ler par egzanz mwan konman en endividi mon *order* en keksoz *online*, kot mon pe *order* li sa landrwa ki pe *deliver* li *I mean* sa *courier service* ki pran ansarz mon parsel, *that's why* i donn mwan en limero akoz i annan en sistenm lasirans ki asosye avek mon parsel.

E i toultan annan en sistenm an plas kot mon kapab fer bann konplent si mon pa pe ganny mon parsel oubyen pou *track* mon parsel ki'n arive avek, si in andomaze eksetera. Tousala i bann keksoz ki nou bezwen fer sir i annan.

E mon krwar Lalwa i pe fer son mye pou etabli ki lo later Sesel, ler sa servis pe ganny *provided* i ganny *provided* dan en fason ki alaoter lekspektasyon piblik. Me selman mon annan serten konsern, oubyen serten kestyon ki mon ti a kontan *raise* vizavi sa propozisyon lamannman ki devan nou.

Mon premye konsern i en konsern ki *relate* avek *WTO*. Parey nou konnen plizyer servis in ganny – nou'n *allow* akse avek nou sekter pou plizyer servis. E en *postal service* mon pa krwar i annan restriksyon lo akse aköz nou deza annan bann prezans si oule.

Pa bann prezan komersyal direk be i bann prezans bann antite ki pa bann antite lokal. Zot bann konpanyen *worldwide* ki vin etabli zot isi.

E parey nou konnen Sesel nou en pti lekonomi. Nou napa sa kantite lespas pou *allow* sa kantite *courier services* pou antre. So mon ti a kontan konnen dan sa konteks, si

Minister Finans in pran konsiderasyon sa eleman?

E la mon pe koz primordyalman lenpak ki sa pou annan lo *postal services* ki ganny defini anba en lot seksyon sa Lalwa e ki li i en antite separe.

Rezon mon dir sa, se aköz *postal services* ozordi i anploy plizyer Seselwa. E sa bann Seselwa in anploy sa dan sa Lorganizasyon pandan plizyer lannen. Mon'n tann mansyon Mr Nolin.

Mr Nolin i en dimoun ki en pwen referans lo size lapos aköz i konn sa *style* domenn tre, tre byen. E ki'n arive ofil letan bokou sa bann dimoun pa'n fer lezot travay apart ki travay ek lapos. E bokou zot pe apros en moman si oule *equinox* zot karyer. Zot pa pou al travay ankor pou zot larz ki zot annan.

Sa ki mon ti a kontan konpran se ler nou met sa regilater an plas e ki mannyer sa lespas i ganny *manage*. Eski Minister Finans in pran kont ki mon pa kapab dir protez *postal services*, aköz i anploy plizyer Seselwa. Me ki mannyer nou asire ki *postal services* pa perdi si oule sa *market share* ki i annan?

E la mon vin lo – ler mon vin lo sa pwen les mwan eksplike aköz mon dir sa. Anba

Lalwa ozordi pli spesifikman seksyon 12(1) i dir ki,

“ *the postal services shall be the Universal Postal Service* dan Sesel. Me anba sa nouvo *licence* ki pou ganny *granted* nenport kourye i kapab vin koriz mwan si mon mal. Be sa *licence* ler mon lir li nenport kourye i kapab vin sa *Universal Postal Service* dan pei.

E la mon war en konfli. Si orizinalman Lalwa i prevwar ki se *postal services* ki devret sa *Universal Postal Service*. Me nou konnen poudir i pa neserman leka an pratik. Eski sa pou annan en lenpak lo en baz *policy* an se ki konsern *postal service*?

Akoz *postal service* Mr Speaker i en eleman *quasi* gouvènmantal. Akoz in ganny bann *assets* Gouvènmant. Si oule i enn sa bann antite ki parey bokou antite ki nou annan dan nou lekonomi dan nou pei.

Akoz nou lekonomi i *structured as such*, i pa pirman en lekonomi baze lo *market forces* si oule, pou kapab annan konpetisyon e permet bann diferan antite *survive*. So sa i en keston mon ti a kontan i ganny reponn.

Dezyenman, mon regard sa sistenm *appeal* ki'n ganny etabli anba sa Lalwa. E sa

sistenm *appeal* i en *appeal to the Minister*. E ler ou get konpozisyon sa *Appeal's Board* i osi annan en dimoun sorti dan Departman *Trade* ki ankor enn fwa sorti anba Minis.

Mon konsern avek *appeal to the Minister* dan sa konteks, se aköz Minis pe deza ganny en pouvwar, pou li *set* pa zis *policy directives*. Me i annan en pouvwar direk avek sa *postal regulator*. So, eski Minis pe konsider en *appeal* lo desizyon ki li menm li in pran *at the end of the day*?

E vwala kot nou bezwen etabli en striktir aköz nou pe *deal* avek bann antite komersyal, e potansyel en dimoun *provide* en servis komersyal atraver en biznes. E ou bezwen fer sir poudir *the appealing process* i enn ki *fair* e ki *transparent*.

E mon santi dan sa konteks, en pti pe parey ti annan deba lontan lo *Planning Authority* sirtou an relasyon ek Seksyon 10, kot en dimoun ki son plan pa'n aprouve i bezwen al *appeal to the Minister*. E a nou ti retire - nou ti fer le zefor pou retire dan Lalwa.

So, eski Minister Finans in konsidere ki lenpak sa i kapab annan vizavi mentenir sa servis ki zot le mentenir ozordi? Mon dernyen pwen Mr Speaker se

nou bezwen fer sir ki *once* nou met sa striktir an plas nou konn nou limitasyon. Mon'n tann bokou koze bomaten lo etabli non semen, lo etabli striktir *coding* eksetera.

E en keksoz ki mwan mon'n realize bokou touris i perdi Sesel akoz i pe swiv *google map*. I pou en travay bokou pli larz ki pou bezwen ganny fer lo en baz *GIS*, pou kapab ede etabli sa sistenm. Me pou bann *housing estate* par egzanp i ase *straight forward*. Roche Caiman, Perseverance e lamazorite *housing estate*. I pou en travay ki ase *straightforward*.

Me pou bann lezot landrwa, bann sou distrik, i pou en travay ase difisil. E se pou sa rezon ki i pou enportan ki nou pa met bann lobligasyon oubyen bann plan, ki petet an pratik i riske en pe difisil pou realize. Mon pa dir i pa enposib, me mon pe zis regard en pti pe topografi nou pei, e lafason ki nou pei i ete pou nou kapab *achieve* sa.

An terminan Mr Speaker, mon oule dir mon pa konnen kote Rapor *TRNUC* i antre dan sa deba. Mon'n sey mon mye pou pa reponn sa bann komanter. E mon ti ava apresye ki nou kapab donn Minis loportinite pou donn nou en

apersi lo ki mannyer i pou *deal* ek sa sistenm.

Sirtou mon konsern an se ki konsern *Postal Services Authority* - *I mean postal services* Sesel e ki lenpak sa i pou annan lo li oubyen ki lenpak sa pou napa lo li. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Bon, nou'n termin deba e avek sa mon ava envit Minis pou donn son larepons lo deba. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mersi tou bann Onorab ki'n koze lo sa *Bill*. I kler ki i annan sipor *across the board*, pou moderniz Lalwa *postal*. E mon krwar tou dimoun i anvi al dan menm direksyon.

Wi, i bon klarifye avan mon komanse sa Lalwa li menm li i pa Lalwa lofis - sa ki nou apel lofis lapos *postal services*. Me i Lalwa ki *manage the regulator itself* ki li i *regulate* tou bann aktivite ki annan pou fer ek *postal services*. Me i annan en *link* ant le de.

Mr Speaker, ler mwan mon ti antre lofis e regard sityasyon nou sistenm *postal*, e son sityasyon finansyel e regarde ki bor lemonn pe ale, regarde ki bor Sesel pe ale, i ti

kler ki i pa pou kapab kontinyen koumsa. I pa ti pou kapab kontinyen koumsa aköz nou sistenm lapos ti pou vin *irrelevant*, i ti pou mor.

Tou bann servis ki i ti pe *provide* se bann servis ki ti pe vin *redundant*. E si i ti napa en *rethinking about* ki rol *postal services* Sesel, i ti pou nepli annan relevans. E avek sa mon ti konmans konversasyon avek *ex PS Trade at the time*. E osi ti vin nouvo *CEO* Lapos e nouvo *PS Trade* li osi in antre dan sa soulye e pran sa louvraz.

E ki mon ti mandat zot se regarde ki mannyer nou moderniz sistenm lapos, ki i aplikab pou sa *era* ki nou ladan. E dan sa legzersis ti annan plizyer keksoz ki ti sorti. Enn se sistenm lapos li menm li ti pou bezwen en nouvo model biznes.

Dezyenmman bann Lalwa ti pou bezwen ganny regarde pou moderniz li, e trwazyenm se bann diferan sistenm ki an plas lapos, *Customs*, *airport* partou pou moderniz li ki i kapab *meet the demands of* sa letan ki nou ladan.

E ozordi ki nou war devan nou se dezyenm pwen ki mon'n mansyonnen se lo kote Lalwa, moderniz sa Lalwa. E aköz sa Lalwa i bezwen ganny modernize se pou donn plis sa

manda pli kler, sa aksyon, sa ledan ki regilater li i pou bezwen pou li *fulfil* sa *role* pou asire ki nou al dan sa direksyon ki nou bezwen ale.

So sa i aköz ozordi sa Lalwa i devan nou. E si mon get bann pwen ki bann Onorab in leve, e bokou sa bann keksoz i bann *issues* ki nou'n diskite, ki vremen pertinan. E enn bann keksoz pli pertinan se sa ki nou dir sa *postal address system*.

E sa i en keksoz ki'n senpleman pran tro bokou letan, pou *set up* Sesel. E mon osi ler mon'n vini mon pa'n satisfè avek progre ki ti pe ganny fer. I annan plizyer lannen ki nou pe travay lo en sistenm, me napa gran progre ki'n ganny fer.

E la kot mon ti mandat *PS* Lebon pou li *lead* sa travay pou *set up* nou *postal addressing system*. E de keksoz kle ladan dan sa louvraz pou fer li arive, se premyerman tou landrwa, tou semen, tou landrwa i bezwen annan en non. E sa pa ti en keksoz ki ti neserman egziste. E sa i en louvraz ki *PS* Lebon pe travay ansanm tim *Local Government* pou asire ki tou nou bann semen, nou bann landrwa i annan *actually* en non.

Dezyenm, se pou vin avek sa *code* li menm. Parey nou

konnen bann ki'n *study L'Angleterre* ou in *viv or travel* ou war i annan en *post code*, ki asosye en lakaz, en landrwa avek sa *code*. E sa osi nou bezwen *set up* sa sistenm. Sa in ganny fer. E pli gro defi la nou bezwen asire ki tou landrwa i annan sa non.

E sa mwan mon'n ganny dir ki i en louvraz ki sipoze terminen avan lafen lannen. Me i en priyorite e *PS Lebon* li menm li in ganny *tasked* pou *oversee*, anmenn tou sa keksoz ansanm ki *by* lannen prosen nou annan *up and running* en *postal address system*.

Mon pa krwar i telman en keksoz enposib pou fer. I en keksoz ki absoliman nesese pou fer. E nou bezwen met resours pou fer li arive e annan sa komitman pou fer li arive. E dan *mid-year Budget* mon'n *assure Local Government*, ki Bidze nesese pou ganny *made available* pou nou fer sir ki sa louvraz i konplete.

Lo kote *postal services* li menm, parey mon'n dir i enportan ki i nepli, i pou bezwen moderniz son loperasyon. E *PS Lebon* avek *CEO Postal Services* zot in ganny mandate pou prezant ek Gouvernman en nouvo *business model* pou *post office*.

E sa pou ganny byento prezante ek *Cabinet*, pou lenplimantasyon. Kot nou sorti ek en *postal services* ki ozordi i bezwen ganny sibvansyonnen avek Gouvernman *into one*, ki *financially sustainable* ki dan *long run* menm i kapab *provide* Gouvernman avek *dividends*.

So i annan en *draft* ki'n ganny prezante avek mwan. Mon krwar i en bon plan. E i annan bann pti louvraz ki bezwen ganny fer pou finaliz li, e byento nou pou kapab sorti e eksplik nouvo model biznes pou *postal services*.

E la i la kot sa Lalwa li menm li pou ede *regulate* tou bann aktivite ki *liaise* avek bann servis *postal*. Lo kote regilatwar *the regulator itself*, Onorab *Leader* Lopozisyon in mansyonn lo kote *functionally* ki mannyer *regulator* i *set up*. *The regulator* li menm li i *functionally independent from the Minister*.

Me parey ou menm ou ou'n dir se sa Minis ki annan *policy direction over* direksyon kot nou pe ale. E sa i en keksoz normal i tonm dan manda en Minis, dan son *prerogative to set policy direction*. Savedir dan son louvraz ki *CEO Postal Regulator* i fer i fer li endepandan, san okenn lenterferans from Minis.

Lo kote Bidze i deza annan en Bidze ki'n ganny *provided* pou li *set up*. E dan provizyon Bidze 2024 pou annan resours adisyonnèl, pou ekip *the regulator* avek resours neseler pou li kapab *operate* efektifman. Lo kote *appeal, the appeal itself is not made to the Minister but it's made to a body appointed by the Minister*.

E i annan plizyer *case* ki koumsa. Annou get Lalwa AML kot Minis ki apwent *The Appeals Authority* me *Appeals Authority* i pran son desizyon endepandaman san okenn lenterferans Minis. *Again*, mon pa war sa en *issue* ki Minis i apwent sa lotorite.

Lo keston ki ou'n leve lo kote lenpak dan *WTO Commitment* e son lenpak lo lapos. *Look* bann komitman ki nou'n fer *at WTO* in ganny fer plizyer lannen pase. E i bann komitman ki *binding* e nou bezwen respekte li. Me ki enportan lo *survival postal services* se ki son model biznes i enn ki relevans, e i enn ki donn li sa *competitive edge* pou li *survive* dan en lanvironnman konpetitiv.

E avek sa, *this is where* mwan mon'n ensiste ki en plan ki ganny soumet avek Gouvernman pou nou war ki manner sa larzan – sa *postal*

services li menm li i kontinyelman progrese.

I annan keston ki'n monte lo kote *welfare* bann *staff Postal Services, Scheme*. I vre ler mon ti war saler bann travayer lapos i ti ba e in annan azisteman ki'n deza ganny fer. E pou mwan si nou kapab ganny en *postal services* ki i komersyalman i fer pli byen, sa i donn plis lespas pou *improve* benefis bann *staff*. E sa i bi Gouvernman kot nou *postal services* i zener plis larzan e avek sa, sa i kapab kontribye avek bann *staff*. So sa i dan plan.

Mon krwar avek sa Mr Speaker, mon'n kouver mazorite bann pwen ki bann Onorab in leve bomaten. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Nou ava prosede pou vote lo sa *Bill* pou *Second Reading*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi, tou Manm in vote.

Lo *general merit Postal Sector (Amendment) Bill, 2023* 30 Manm in vot pour, 0 kont, 0 abstansyon. Alor sa *Bill* in pase lo *Second Reading* pou Lasanble. Nou a fer *Second Reading* Madanm Clerk.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *A Bill for an Act to amend the Postal Sector Act, 2010.* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi e prezan nou ava pas dan Staz Komite. Mon vwar i annan de pti *amendment* ki lo *Bill*. Onorab Hoareau ou pou endik – Onorab Loze wi oule fer en pwen a se pwen.

HON JOHAN LOZE

Mr Speaker, mon'n *abstain* mwan. Mon'n *abstain from the vote*.

MR SPEAKER

Nou a reviz vot Madanm Clerk. Bon, lo *general merit Postal Sector (Amendment) Bill 29* manm in vot pour, 0 kont e 1 abstansyon. Mersi. Onorab Hoareau ou a prosede avek bann *amendment*.

HON JOHN HOAREAU

Yes, Mr Speaker. Nou pou konmanse dabor lo paz 4 *amendment to Section 8* i tonm lo 5(a).

Dezyenm *paragraph* dan sa mo "*envelops*" nou pe met en "*e*" ladan ki pa ti'n mete avan. Nou pou al aprezan lo *amendment to Section 13*. Selman ki ganny trouve lo paz 5, savedir i tonm anba 6, 5(e). Kot i dir "*any international*

obligations" nou'n met en "*s*" avek "*obligation*."

Nou bouz lo paz 6 anba *amendment to section 14* nou lo 7(2). I dir koumsa, "*A licensee who wishes to renew their licence*". Nou'n tir sa "*the licensee*" nou'n ranplas li par "*their*."

MR SPEAKER

Onorab Georges wi.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair, mon konpran lentansyon me personnelman *I don't like it*. I en mo ki kouran dan lalang Angle. Me mon pa konnen si i kouran dan *drafting parlance*. Me Mr Pool ava eklersi nou lo la.

Mon ti a prefere kantmenm i en repetisyon mon ti a prefere ki nou retourn parey i ti ete avan. "*A licensee who wishes to renew the licensee's licence*. Mo "*their*" pou mwan i *still* en mo *plural although* mon aksepte, mon dakor ki dan langaz Angle parle konmela, sa mo i kapab ganny servi dan son laform sengilye, parey i ganny propoze la. Me mon pe zis fer sa komanter lo en baz personnel. Mersi.

MR SPEAKER

Tre byen. *Panel* zot annan en pozisyon? En size lengwistik mon sipoze.

SENIOR DRAFTPERSON POOL **LEGAL VICTOR**

Mr Chair nou aksepte sa nouvo lamannman. *Thank you.*

MR SPEAKER

Ou'n aksepte propozisyon Onorab Georges ki i reste mannyer i ti ete? Mr Pool si ou'n dir keksoz mon pa'n tann ou. Silvouple eski ou mikro ti on?

SENIOR DRAFTPERSON POOL **LEGAL VICTOR**

Yes, Mr Chair, nou aksepte lamannman Onorab Georges pou retourn li parey i ti ete.

MR SPEAKER

Pou retourn li parey i ti ete byen. Napa obzeksyon lo lot kote? Nou a kontinyen silvouple, Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Nou al lo paz 7 lamannman *subsection 4* ki dir nou pou retir sa konmansman ki met "*upon notification to the licensee.*" Nou pe retir sa konpletman nou pe konmans ek *the capital T "The Postal Regulator may upon notification to the licensee vary*

the terms and conditions of a licence on the ground that the licensee has." Apre i kontinyen anba.

MR SPEAKER

Mersi. Mon pa vwar okenn lanmen, kontinyen Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Anba *subsection 5(b)* dezyenm laliny so i pou *read* koumsa. "*The time being not less than 30 days within which the licensee may make a written representation.*" So nou'n include sa mo "a".

Apre *subsection 6* sivre lo menm paz. "*Every licensee shall display its licence. Nou retir "at" nou met "in a conspicuous place."*

MR SPEAKER

Nou kontinyen.

MR JOHN HOAREAU

Lo menm paz *insertion of section 14A* anba sa. I annan 8 premye laliny *a principal Act is amended by inserting after section 14 not subsection 14. Me subsection 14.*

Nou al lo paz 8 *subsection (b)* i lir koumsa "*ensure compliance with regulations prescribing the standards of performance including delivery,*

times of services to reasonable meet the social industrial and commercial needs of the country.” E la i fini la, ok. So nou pe retir sa bout dernyen ki dir “as prescribed by regulations.”

MR SPEAKER

Mon pa war en *full stop* dan *amendment* alor me, mon sipoze i devre la.

HON JOHN HOAREAU

Wi i fini la avek en *full stop* wi.

MR SPEAKER

En *full stop* oubyen –

HON JOHN HOAREAU

Non *sorry* en *semi column*.

MR SPEAKER

En *semi column*. *Thank you*.

HON JOHN HOAREAU

Aprè nou al lo *subsection (d)* ankor lo menm paz so *the word licensee* lo dezyenm laliny in ganny korize pou *include* en “e’s” instead of “licenced”.

MR SPEAKER

En moman Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair lo sa enn e eskiz mwan mon’n devans Onorab Hoareau en pti pe mon

mazinen i ti pou al fer menm propozisyon pou E paragaf (e) ki swiv. Mon napa okenn problemm avek sa *proposed amendment*. Mon ti anvi zis soulinyen ki si nou fer *the licensee’s premises* i *widened the scope*.

Savedir e *maybe that is the intention of the Bill’s Committee* ki pe propoz sa lamannman, atraver Onorab Hoareau. *And if it’s so* mon pa napa okenn problemm, me avan sa *access was to the licence premises, only the premises* kot sa aktivite ki pe ganny perform.

Me *if it’s the licensee’s premises it includes more. It includes* lakaz, rezidans eksetera *of the licensee. Which is parey* mon dir kekfwa se sa lentansyon *and I have no problem with it*. Me mon ti anvi zis soulev sa pwèn, *so that we are focused on the intention*. Mersi.

MR SPEAKER

Tre byen. Onorab Hoareau ou kapab klarifye ki ti lentansyon sa lamannman?

HON JOHN HOAREAU

Mon krwar mon pou bezwen led avek *Attorney General* aköz prezan ki nou pe vwar li dan sa loptik ki Onorab Georges pe propoze.

MR SPEAKER

Mersi. *Panel* ki ti lentansyon dan *amendment*?

SENIOR**DRAFTSPERSON**
POOL

Mr Speaker, ti pa lentansyon pou nou sorti lo *licence premises* pou nou al an deor pou-. Me si sa i en konsekan *then* nou pou retourn li parey i ete. *Thank you.*

MR SPEAKER

Tre byen. Si pa ti lentansyon dan sa ka nou a retourn kot i ti ete *licenced premises*. *Thank you.* Onorab Hoareau mon pa war okenn lot obzeksyon.

HON JOHN HOAREAU

Ok, so nou ava retourn li pou *licenced premises instead of licensees*. Ok nou al lo *subsection (f)*, dezyenm laliny. So i lir koumsa, "*corporate with enforcement officers empowered by the law to investigate*". Nou tir sa mo "*into*" *investigate*, i annan en *comma* la. Apre i vin "*enquire into or prosecute an offence*". "*Any* i mank en "*y*" nou'n met en "*y*" apre *offence* i vin en *comma*. Ok, nou kontinyen ek sa laliny ziske nou arive avan dernyen fraz kot nou'n met "*licensees*." Mon

krwar nou pou retourn li "*licenced*" parey i ti ete avan.

Apre nou al lo paz 9 anba *objectives of the Postal Regulator* so dan sa mo "*objectives*" ki'n ganny mete, nou pe tir – *sorry* i ti'n met "*objects*" aprezan nou'n met li konman "*objective*" nou pe tir sa "s" avek osi.

So nou al lo 20 *subsection* lo *section 20* rather i fini avek "*regionally*" sa *paragraph*. Nou pe retir sa mo "*regionally*" pou ranplas li par sa mo *internationally*. Pou donn li en pti pe plis kouvèrtir. Mr Speaker, mon aprezan al lo paz 13 antretan i annan enn de bann pti *commas* nou pa pou al lo la.

Me selman nou ava la lo paz 13 *section 6(c)* kot i dir dernyen laliny kot i mete "*shall commit an offence*" nou'n tir "*shall*" nou met "*commits an offence and is liable on conviction to a fine not exceeding R100, 000–nou servi capital R* akoz pou fer li konsistan avek son *mother Act* – "*or to imprisonment for a fixed for a term not exceeding 2 years.*"

Mon krwar i pa aparet dan bann lezot lamannman dan sa soz dan sa *tracked version*. Me selman nou'n met li akoz lofis *Attorney General* in santi poudir nou bezwen annan en sa bout,

pou determin ki son konviksyon.

MR SPEAKER

Yes.

HON JOHN HOAREAU

Nou kontinyen aprezan lo paz 14. Annefe lo paz 13, 23, 3 ki overleaf i tonm lo paz 14. Mon ava lir li. *The salary and allowances and other terms and conditions of service of a Chief Executive Officer shall be in line with the Government's remuneration policy*". So nou'n tir as –

MR SPEAKER

Mon war en pti fot dan *spelling* "remuneration."

HON JOHN HOAREAU

"Remuneration" Mr Speaker.

MR SPEAKER

Ou ava koriz sa. Korek. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Wi, mon napa okenn problem ek sa me mon pe zis mazine si nou devret retir "*such as may be determined by the President*." Oubyen si nou devret gard li e azout sa lot bout. Akoz si mon regard en pti pe pli o mon vwar

ki "*the CEO will be appointed by the President*."

Alor *obviously* dan son apwentman i pou dir *you are appointed for such and such a period of time, at such and such a salary*. Eski nou pa devret dir "*shall be such as may be determined by the President*", in line with the Government remuneration policy. Pou fors Prezidan pa al an deor the Government remuneration policy. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Minis Hassan i annan en komanter.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mr Chair, *it's the same point* mon ti pe al fer ki Onorab Georges, se *the wording should be "shall be as determined by the President in line with the Government remuneration policy"*. So, panel i agree avek sa. Mersi.

MR SPEAKER

So, panel i an faver ki i gard sa bout. Onorab Hoareau napa okenn lobzeksyon?

HON JOHN HOAREAU

Non, Mr Speaker.

MR SPEAKER

Ok, *good that's done*. Mersi.

HON JOHN HOAREAU

Mr Speaker mon ti le retourn lo *Government's remuneration policy*. Mon pa war fot ladan ki ou'n propoze.

MR SPEAKER

Ki son *spelling renumeration* oubyen *remuneration*?

HON JOHN HOAREAU

Wi, wi mon'n konpran ou nou'n retire sa fraz aprezan. *Ok*, so i pa pou fer okenn diferans menm si sa. Wi nou'n retire sa fraz.

MR SPEAKER

Eskiz mwan mon'n en pti pe konfize.

HON JOHN HOAREAU

Mon osi mon ti en pe konfize la Mr Speaker. Ki ou'n propoze lo sa *spelling*?

MR SPEAKER

Non mon krwar kekfwa mon'n fer en fot lo soz *maybe it is in order*. *Thank you*. *Carry on* Onorab.

HON JOHN HOAREAU

Bon nou ava al lo paz 16 aprezan. Nou *next amendment* i anba *amendment of section 29, section 11 clause 114(b)*. I lir, "*a representative from the*

Ministry". Apre sa "*b*" in ganny retire kot i ete in ganny met anliny avek sa bann *lettering*.

Mr Speaker, aprezan nou al lo paz 17. Nou al lo *amendment of section 13 2(a)*. E la nou pe al lo katriyenm laliny trwazyenm laliny plito. Trwazyenm laliny "*performance of his or her functions under this Act*". So nou'n *include* sa mo "*of*" *after the word "performance."*

Mr Speaker, nou al lo *subsection 3 pli ba*. E la nou vwar in met *SCR100,000* dan trwazyenm laliny, kot i met *on conviction to a fine not exceeding SCR100,000*. Nou pe retir sa "*SC*" nou pe kit li "*R*" pou kit li konsistan avek son *mother Act*.

Prezan nou annan en lamannman ki ti mon'n anmennen lo *Amendment of section 46*. Sa amannman set akoz anba *IGPA - Interpretation of General Provisions Act*, i pa *provide* ki en *Minister* pou fer regilasyon pou *provide* pou *finer and penalties*. Alor nou'n war li neser pou nou fer sa lamannman dan sa *Bill* ki la, pou fer ki *regulations* anba *subsection 1* i ganny fer pou *imposition of penalty and fines*.

So i pou lir koumsa. *Amendment of section 46* anba 14. *Section 46 of the principal Act is hereby amended by*

inserting after subsection 2 the following. 3. Regulations made under ~~Sub-Section 1~~ may create offences and provide for the imposition of penalty of a fine not exceeding.”

I devret R200,000 or imprisonment for a term not exceeding 2 years or to both such fine and imprisonment. Fodre fer resorti ki mother Act i servi rupees konman “R”. Alor nou pe tir SCR nou pe met li “R” dan sa konteks. Mersi. E avek sa nou fini avek sa series of amendment lo sa Bill. Please.

MR SPEAKER

Thank you. Yes, Onorab Georges ou ti annan en pwen.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. *Very briefly* de pti pwen Mr Speaker. Premyerman dan son *body* li menm *subclause 3* dan son dezyenm laliny. Mon ti ava propoze ki nou met “*provide for the imposition of a penalty of a fine not exceeding.*” Rather than “*imposition of penalty.*” E son *clause number* li menm i devret 15 akoz sa enn avan anler i 14 deza. Mersi.

MR SPEAKER

Petet *Legal Draftsperson* i ava annan en lopinyon.

SENIOR LEGAL DRAFTSPERSON VICTOR POOL

I pe koz lo lamannman 46? Ok. “*Of a penalty.*” Ok, apre zis nou’n bliye nou pou bezwen aranz *content page* zis pou met sa nouvo lamannman dernyen i ava vin 14. 15 sorry. yes.

MR SPEAKER

15 nouvo. Panel i ok avek sa? Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon oule zis troun Lasanble avek petet *drafters*. Mon oule troun *back* lo seksyon 23. Apre ki nou’n dir me mon’n kontinyen lir li, lir li. Mon pe zis mazine si pa pe enterpret en lot keksoz ki nou ti pe sey dir.

Seksyon 23(3) ki swiv lo paz 14 i dir “*the salary and allowances and other terms and conditions of service of the Chief Executive Officer shall be.*” So nou’n kit “*such as may be determined by the President in line with the Government’s remuneration policy.*”

Eski mon pe lir li koumsa en, eski ki nou pa pe dir ki *the remuneration’s policy* i dir ki Prezidan i determin sa saler? Konmsi mon pa krwar sa ki nou pe *mean*. Mon krwar sa ki nou pe *mean* se ki Prezidan i pou

follow sa remuneration policy. Be solman ler mwan mon lir li "such as may be determined by the President in line with the remuneration policy."

Konmsi Prezidan pou al swiv dan sa *remuneration policy* e ladan i dir li ki i sipoze fer. Be eski dan sa *remuneration policy* i dir Prezidan ki sipoze fer. Se sa keston petet mon pe met devan *drafters* avek bann – silvouple.

MR SPEAKER

Wi nou ava les *panel* adrese. Minis, wi?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Onorab mon pe sey konpran mannyer ou pe lir li. Be selman ler mwan mon lir li mon konpran *opposite*, se it *"shall be as may be determined by the President"*- in line. So, *what the President is determining is shall be in line with the remuneration policy.* Mwan mon lir li koumsa. Mon pa konnen *drafters* si –

MR SPEAKER

Tre byen. Minis in donn en lenterpretasyon. Manm i ankor – ok Onorab Cosgrow in fer sir i *concede* i kapab avek sa. Onorab Pillay lot pwen?

HON SEBASTIEN PILLAY

Yes, Mr Speaker. I pa en pwen ki ti'n monte pou lamannman dan Lalwa. Me i en pwen ki mon le ganny en klarifikasyon ler mon ti *raise* dan mon deba. *Providing a Universal Postal Service* Sesel i vedir poudir i landrwa kot ou al poste ou let. I *the official* landrwa kot ou al poste ou let. Be zot pe *grant the licensee also the ability to provide a Universal Postal Service.* Me Lalwa i dir *postal services* ki *shall be the Universal Postal Service Provider.* Se pou sa rezon ki mon pe klarifye ek zot *whether* napa en konfli ladan?

Par egzanp *registered mail it goes through the postal services.* I pa pou *go through another Postal Service Provider.* Ou konpran?

Eski zot definisyon of *Universal Postal Service* i enkli *registered mail*, i enkli tou sa bann keksoz. *In which case it would mean* ki *the official way of sending correspondence* ozordi atraver Gouvernman, ki *through postal services* i pou kapab ganny fer atraver *anybody* ki ganny en *licence.* Se sa ki mon oule konpran zot lentansyon. I pa en propozisyon lamannman be zot in propoz sa lamannman, e mon pa ti a kontan i kre en konfli dan lenterpretasyon pou ler ou pe

donn sa bann dimoun en licence. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Thank you. Panel Mr Lebon i ava adrese.

PS FRANCIS LEBON

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Zis petet pou met en pe konteks. *Postal service* avek kourye i de diferan licence akoz zot fer de diferan aktivite. Kourye en *time sensitive service* ek *door-to-door service*. *Post office* i ganny *designated for Universal Postal Services*. Savedir bann *service* ki *of general interest to the public*, ki pa neserman *have a commercial intend behind it*.

Parey ou'n koz lo let. E anba nou bann rezervasyon ki nou'n pran bann pozisyon anba *WTO*, *post office* i en *area* ki rezerve *but* Kourye *is not*. So, Kourye *is open for businesses*.

So dan lapos li menm i annan en lot servis ki apel *EMS Service* ki en de facto kourye *service*. So basically, *Universal Postal Service* i ganny *designated* e pou le moman se *post office* ki fer li e *UPU* i determinen ki sak pei i bezwen annan *just one* e *this is the post office*. *Thank you, Mr Chair*.

MR SPEAKER

Thank you. Yes Onorab?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon konsern prezan i ou *clause 12(1)*. Akoz ou *clause 12(1)* i dir en *licensee shall provide a Universal Postal Service*. I mean *12(1)* i deza pe dir ou poudir se *postal services* ki *provide*. Me ou *14A* nouvo pe dir ou poudir a *licensee* i kapab *provide Universal Postal Service*. Se sa rezon mon pe demann ou sa kestyon. Akoz ou bezwen dan en pei annan zis enn. Ou pa kapab annan plizyer ki pe *provide* sa. Ou kapab *provide* en *Universal Postal Service as it relates to courier*. Sa i ok be mon krwar nou bezwen klarifye sa avan nou bouze. Ou pe konpran mwan?

MR SPEAKER

Panel? Yes Mr Lebon.

PS FRANCIS LEBON

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab. Onorab anba seksyon *14A* i *general duties of licensees*. Savedir tou bann ki pou ganny *licences* anba *the Postal Regulator*, ki *include ancillary services postal* avek osi kourye. So, *provide a Universal Postal Service* i pa pou aplike pou kourye. I pou aplik pou lapos. So kot i osi annan par egzanp *ensure compliance with*

standards, sa i pou aplik pou tou.

Osi par egzanp i annan pou dir *afford Postal Regulator access to licensees*. Sa i pou aplik pou tou be selman *Universal Postal Service* i pou aplik senpleman pou lapos, akoz li ki'n ganny *designated* pou fer *Universal Postal Service*.

So, in general duties of licensees. Savedir tou sa ki ganny licence sa fonksyon in ganny enkorpoire anba la. Akoz ou pou war osi anba la parey si ou al (g) en legzanp. I pou dir "furnished the Postal Regulator such reports, audited accounts, documents and information concerning its operation as the Postal Regulator may request."

So sa i pou kouver tou *licensees* ki bann lenformasyon ki *Postal Regulator* i pou request. So i tant pou ankadre anba la. So otomatikman kourye ozordi zot pa fer *Universal Postal Service*. Thank you.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon konpran ki i pe dir. *But then shouldn't your clause read "notwithstanding anything written in section 14A." Ou go back to link 14A to 12(1). Ki Universal Postal Service i pou ganny provided par zis postal. Mon konpran ki ou pe dir. 14A*

i the obligations of all licensees including postal services. Sa ki mon pe konpran ki ou pe dir mwan.

E prezan ladan se enn bann *duties* zot bann *licensees* dan sa konteks ki pou vin zis *postal service*. Li i pou *provide Universal Postal Service*. Me selman mannyer i lir anba 14A *it means* ki tou bann dimoun ki pou tonm anba 14A i annan i kapab rod en *licence* pou *provide* sa. Malgre 12 1 i dir ou sel dimoun ki pou annan en *licence* pou *provide* sa se *postal service*. Se pou sa rezon ki mon pe dir ou sa *clause* i bezwen *notwithstanding to or with the exception of the postal service, no other licensee shall provide a universal postal services*.

14A i bezwen ganny *clarify in line with 12 1. I feel that should be done otherwise* i fer Lalwa pa korek ler mon pe enterpret li.

MR SPEAKER

Thank you. Panel yes Mr Pool.

<u>SENIOR</u>	<u>LEGAL</u>
<u>DRAFTSPERSON</u>	<u>VICTOR</u>
<u>POOL</u>	

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, en lot solisyon se nou *delete A*

akoz *Universal Postal Service* in deza ganny *define* li. Si zot le nou fer li pli kler kekfwa nou ava zis *delete* sa *paragraph (a)*. Akoz ler ou lir li *general duties* i as *applicable to the licence* ki ou pe al gannyen. E si ou en kourye *definitely (a)* pa pou *apply* pou ou.

So, ya e nou pa donn personn okenn *licence* pou fer *universal postal service in any case*. So i pou *apply* zis pou *the postal service*. Thank you.

HON SEBASTIEN PILLAY

I think this makes sense akoz ler dan ou *definisyon licence* i donn ou sa. Ou pa bezwen dir la *universal postal service*. Plito nou tir li la akoz i pe kre anbigite avek 12(1) ki'n deza fini dir ou poudir *“the postal service shall be the universal postal service provider.”*

MR SPEAKER

Thank you. Lkel ki ansarz koriz *Bill at this point?* Petet *Legal Draftsperson* i devre re pas lo sa *amendment*, sa *deletion* ki in propoze pou bann Manm kler?

<u>SENIOR</u>	<u>LEGAL</u>
<u>DRAFTSPERSON</u>	<u>VICTOR</u>
<u>POOL</u>	

Mr Speaker dan *definisyon* in deza annan en *definisyon* ki dir *“reserved the postal service.”* It means the service which the public postal operator has the exclusive right to provide in accordance with section 7 in it.

So, si i ok avek Lasanble nou kapab zis tir (a) e *renumber accordingly*. I a tir sa konfizyon si i egziste. Mersi.

MR SPEAKER

Mon krwar i ase kler sa ki Mr Pool in propoze. *Is there any objection?* Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Not per se Mr Chair, me nou napa *the* - anfen mwan mon napa devan mwan *the principal Act* e mon pa kapab *access* li. I pa la devan akoz i en *numbered Act 27 of 10*. Got it. Mersi.

MR SPEAKER

Yes, Mr Lebon, i kapab adrese touzour.

PS FRANCIS LEBON

Mr Chair mersi. Zis pou ede mon krwar anba *the mother Act* li menm lo paz 7. I *define Universal Postal Services* avek ki fason i ganny met an plas. I dir ou *“Universal Postal Services means postal product and services, e prescribed by regulation of general public*

interest. And which customers are entitled to use throughout the country, without discrimination in terms of accessibility price and quality. Universal Postal Union means the specialised agency of United Nation on postal services.” You see?

So i kre sa lankadreman ki pou le moman *what has been prescribed se the post office. Be selman Lalwa i donn possibilite because tomorrow universal postal services i general; postal products i evolve sa. What was universal postal services yesterday and pa ti ete ozordi. I kapab sanze demen. So i kre sa fleksibilite osi given modernizasyon dan lapos of how Government intends to move in the future, lo kote bann diferan licences lo sa kote.*

MR SPEAKER

Minis?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mr Chair, ler mon pe get sa deba mwan mon lopinyon i *as follows; having it in the section now, pa kree en konfizyon because in the main Act i klerman state that its only lapos ki kapab provide sa service.*

Me ki i donnen, i donn fleksibilite dan fitir si oule fer

serten sanzman, sa i deza ganny kouver *in the sa of services provided. So mwan anefe, mon ti a prefere i reste akoz i donn plis fleksibilite, me i pa anmenn nanryen in terms of konfizyon. Akoz the main Act i klerman state lekel ki kapab provide universal postal services. Mersi.*

MR SPEAKER

Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Yes, Mr Speaker. Mon oule zis dir Minis en keksoz. Ou konnen i annan de keksoz ki ou pe gete la. Ou pe get *the postal services as a commercial venture and then ou bezwen get li as a public good. I annan en eleman anba Nasyon*

-z Ini ki dir ou koumsa poudir en sitwayen i bezwen ganny akse avek en *postal service* ki pa restriktiv, ki pa anpes li akse sa servis. Si ou Lalwa pa fer sa kler e ou annan bann *commitment* enternasyonal, ou envit en *challenge* demen avek en dimoun ki le *provide* sa servis. I toultan posib.

Anbigite dan Lalwa i pa en keksoz ki ou bezwen mentenir, sirtou si i kapab annan en lenpak pou dimoun. Si i pozisyon Gouvernman pou kit li parey i ete mon pa kapab sanz

pozisyon Gouvernman, en desizyon Polisi. Me selman *from* sa ki mwan mon pe lir lefe ki ou'n dir dan Lalwa poudir sa i en *reserved kind of service basically*, ki nou pe dir se zis lapos ki kapab fer par egzantp poste en kart nwel bann keksoz koumsa zis lapos ki kapab fer; mwan mon krwar pou dir *given* nou *sensitive nature* nou lekonomi, i enportan ki nou bann Lalwa i kler. *That's why* mon'n *raise* sa konsern devan. Me si *panel* pa dakor Mr Speaker, mon pou bezwen *concede* e nou *move on*.

MR SPEAKER

Ok, anyway Minis i dir i asire ki i ase kler akoz provizyon *mother Act*. So nou a kapab kontinyen avek sa. Saverdir nou *drop* okenn amannman lo la. Kler? *Thank you very much*. Nou'n terminen avek bann amannman. Nou a repas dan Staz Lasanble pou *Third Reading*. Onorab Georges i ava anmenn Mosyon pou *Third Reading* silvouple.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, anba *Order 76 1* nou *Standing Orders*, mon *move* ki *the Postal Sector (Amendment) Bill, 2023 as amended* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny segonnman pou sa Mosyon? Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon segonn Mosyon pou ki *the Postal Sector (Amendment) Bill* i ganny lir en Trwazyenm Fwa.

MR SPEAKER

Mersi. Nou ava ganny vot bann Manm. Bann ki an faver lev lanmen silvouple? Okenn Manm ki kont? Lo *formal Third Reading Postal Sector (Amendment) Bill, 2023 as amended*, 28 Manm in vot pour, 0 kont e 2 in *abstain*. Sa *amendment Bill* in pase par Lasanble. E mon a demann Madanm Clerk pou fer *Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Postal Sector (Amendment) Act, 2023*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Sa *Bill* in pase par Lasanble. Mon a remersye bann Manm pou zot kontribisyon e *panel* pou zot partisipasyon. Nou'n sot midi alor nou ava *adjourn* la e nou a rebran avek

lot *Bill* pou *Second Reading* apre midi 2er. Mersi.

Mersi. Mon ava ganny segonde? Onorab Esparon?

(BREAK)

MR SPEAKER

Bonn apre midi tou dimoun, Manm Onorab, zofisye e nou piblik. Lo biznes apre midi nou annan en lot *Bill*. E sa se pou *Association (Amendment) Bill, 2023*. Me lo sa *Bill* nou bezwen premye *waive* nesesite pou *notice 7 days* pou *Second Reading*.

Alor mon ava demann lo kote Biznes Gouvernman lekel ki pou ansarz? Onorab Georges. Nou a konmans avek Mosyon pou *waive notice*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker, bonn apre midi tou koleg Onorab e tou dimoun ki pe swiv.

Mr Speaker anba *Order 97 1* mon pe *move* ganny ou permisyon pou sispann *Order 79 1* nou *Standing Orders*, pou permet ki *the Associations (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Dezyenm Fwa, malgre ki sa peryod 7 zour depi ki in ganny li pou premye fwa pa ankor ekspire. Mersi.

MR SPEAKER

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Mon segonn Mosyon pou nou kapab *waive 69(1)* pou ki sa Bil i ganny pran pou en Dezyenm Fwa.

MR SPEAKER

Mersi manm ava vot lo sa Mosyon silvouple. Manm ki an faver lev lanmen? Manm ki kont? Lo Mosyon pou *waive 7 days requirement to take the Second Reading of the Associations (Amendments) Bill, 2023*, 19 Manm in vot pour, 0 kont e 8 in *abstain*. Mosyon in aprouve par Lasanble. Nou kapab prosede. Mon demann Madanm Clerk pou apel Minis e son delegasyon pou nou konmans avek *Bill*.

Bonn apre midi Minis pou Finans, Plan Nasyonal e Komers Mr Naadir Hassan. E dan son delegasyon Mrs Wendy Pierre *Registrar General*. Mr Suleiman Athanasius *Principal Registration Officer* e Ms Vania Marimba *Assistant Legal Draftsperson* dan *AG's Office*. Mersi pou zwenn nou pou pran konsiderasyon sa *Bill*.

Avek sa mon ava demann *Leader* Biznes Gouvernman

pou prezant Mosyon pou
Second Reading.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis avek ou delegasyon lo *panel*. Mr Speaker anba *Order* 69(2) nou *Standing Orders* mon *move* ki *the Associations (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Esparon ou pou segonde?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mon segonde pou ki *the Associations (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Avek sa nou ava demann Minis pou prezant *Bill* silvouple.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mr Speaker, ankor enn fwa bonn apre midi a tou dimoun. Mr Speaker, pou reprezant avek Lasanble Nasyonal sa Prozedlwa ki pe propoz en lamannman dan sa nouvo Lalwa anba ki lasosyasyon pou ganny anrezistre e zere.

E sa se Lalwa Lasosyasyon 2022. Parey zot okouran, Lalwa Lasosyasyon 2022 ti ganny

aprouve par sa Lasanble, le 16 Avril 2022. E Prezidan Larepublik ti donn son laprouvasyon oubyen *assent* le 18 Avril 2022.

Sa lamannman ki mon pe propoze avek Lasanble ozordi i enn tre senp. Lalwa Lasosyasyon i donn pouvwat Minis responsab pou Zafer Legal, pou desid lo dat ki sa Lalwa i vin anfers.

Apre publikasyon Rapo *ESAAMLG*, Sesel ti ganny deklare konmkwa i pa an konformite avek rekomandasyon 8 *FATF*.

E mon pou donn plis leksplikasyon dan en pti moman. I neserer alors ki Lalwa Lasosyasyon 2022, i vin operasyonnel. Selman an vi reprezantasyon ki bann diferan manm lasosyasyon in fer ek Rezistrar Lasosyasyon apre ki sa Lalwa in pase, Gouvernman in war li neserer pou konsider zot reprezantasyon.

Alor, sa proze Lalwa Gouvernman pe propoze pou amann seksyon 1, Lalwa Lasosyasyon 2022, pou permet Minis kapab ordonn-en ki serten provizyon i kapab pa ganny met an fors, o moman ki sa Lalwa i pran lefe.

An *d'autres mots* si Lasanble i aprouv sa proze Lalwa, Minis pou kapab

ordonnen ki serten parti sa Lalwa i kapab antre an viger, e serten provizyon pa pou vin anfors. E ki i kapab vin an fors pli tar.

Sa i a fer ki bann provizyon Lalwa Lasosyasyon 2022, ki nesese pou Sesel vin an konformite avek rekomandasyon limero 8 *FATF*, a kapab vin operasyonnel.

Par kont bann provizyon ki bann Lasosyasyon in fer reprezantasyon avek Rezistrar Lasosyasyon lo la, pa pou vin anfors ziska ler bann lasosyasyon ki annan bann defi reel i ava dan pozisyon pou enplimant zot.

Mr Speaker, sa lamannman alor i a donn Gouvernman plis letan pou asiste dan devlopman, kapasite bann endividi asosye avek sa bann lasosyasyon e fer okenn lamannman si i nesese.

I enportan a sa staz pou mwan fer resorti ki sa Prozedlwa pou Lalwa Lasosyasyon 2022, ti ganny prezante devan Lasanble, Biro Rezistrar ti konsilte plizyer akter e bann lasosyasyon eksplik zot konteni sa Prozedlwa.

I paret ki serten lasosyasyon e akter pa'n partisip dan sa bann konsiltasyon oubyen sezi byen

serten konteni sa proze Lalwa. Alor apre ki sa Prozedlwa in ganny pase, bokou in fer reprezantasyon eksprim konsern avek Rezistrar lo serten sa bann provizyon.

I enportan pou fer resorti ki Lalwa Lasosyasyon 2022, i annan pou bi entrodwir bann mekanizm legal, pou ranforsi lotorite ki Rezistrar Lasosyasyon i annan. E sa pou ed demars pou anmenn plis latransparans dan sa Sekter Sosyete Sivil. Osi ki bann parti prenan i pran plis responsabilite e rann kont, espesyalman dan bann lenstans kot zot benefisyse atraver finansman.

Adisyonneman, dan bann lenstans kot sa antite avek bann endividi i ganny konfyete, responsabilite pou zer sa bann lasosyasyon, zot konpran zot rol e osi bann risk ki menas sa bann antite e lentegrite sa sekter, dan lekel sa bann antite zot egziste.

Egalman sa Lalwa i entrodwir plis mezir sanksyon ki Rezistrar i kapab aplike dan bann ka kont Lalwa pa'n ganny respekte.

Mr Speaker, atraver bann konsiltasyon ki lofis Rezistrar in fer avek diferan lasosyasyon, in ganny met a latansyon Rezistrar ki sa nouvo Lalwa i

annan serten provizyon ki kapab fer li difisil pou serten lasosyasyon swiv.

Sa i sirtou an relasyon avek provizyon ki annan pou fer avek sa nesesite pou bann lasosyasyon fer en laplikasyon avek lofis Rezistrar, pou aprouv zot bann manm Komite Egzekitiv ki'n ganny nominen lo kondisyon ki zot annan sa kalifikasyon e leksperyans neser.

Sa Lalwa i osi fer provizyon ki i limit term ki en manm Komite Egzekitiv en lasosyasyon i annan drwa reste dan sa rol. Sa se pa plis ki 2 term 3an.

Me dan konsiltasyon nou'n war ki sa kondisyon in kapab en problem pou serten lasosyasyon espesyalman bann lasosyasyon sportif.

Analiz in montre ki resours e konpetans i reste parmi defi prensipal pou bann lasosyasyon. Alor nou bezwen travay avek sa sekter pou ede adres sa bann defi, pou asire ki bann mezir ki pe ganny enplimante pa deranz aktivite legal sa bann antite.

Mr Speaker, dan sa Lalwa Lasosyasyon, i annan provizyon ki donn Minis pouwar pou fer regilasyon pou etabli kriter, pou kategoriz bann lasosyasyon.

Sa prosedir i enn ki pe ganny fer par lofis Rezistrar. Rezilta konplet ki biro Rezistrar in fer lo tou bann Lasosyasyon ki'n finalize sa lannen, i montre ki bokou bann lasosyasyon pa pe respekte Lalwa lo sa ki konsern zot kont odite.

E parmi i annan bann lo sa lasosyasyon ki ganny konsidere konman bann pti lasosyasyon dapre zot kantite manm, e aktivite ki zot fer dan la kominote par egzamp. Alor zot pa neserman annan sa larzan pou pey en oditer kalifye tou le lannen.

I enportan alors pou Rezistrar kontinyelman fer serten travay pou kapab idantifye, lekel parmi sa bann lasosyasyon ki pe fer fas avek sa bann defi resours reel, konpare avek serten ki senpleman deside pou adopte bann latitid lesefer e san lentere pou respekte Lalwa.

Parey mon'n fer resorti pli boner, Lalwa lo sa Lasosyasyon 2022 i fer provizyon pou kategoriz bann lasosyasyon. E alors i annan travay pou Lofis Rezistrar fer pou kapab etabli kriter, pou kapab kategoriz sa bann lasosyasyon anba sa Lalwa. E realiz bann diferan provizyon sa Lalwa e son lenpak atraver sa bann diferan kategori lasosyasyon.

Mr Speaker, en lot pwen enportan osi ki ti ganny fer resorti, se sa provizyon ki fer li mandatwar kot tou lasosyasyon annan en kont labank. I ti osi fer resorti ki letan bann manm i deside fer en laplikasyon pou ganny finansman avek Gouvernman, ouswa lezot lasosyasyon lokal ouswa enternasyonal, zot osi pe ganny demande pou ouver en kont labank pou ganny sa finansman.

Me lenformasyon ki nou'n resevwar, se ki bann aplikan i vwar li difisil, pou respekte bann kriter serten labank pou ouver en kont. E alors sa provizyon i fer li mandatwar pou sa bann lasosyasyon annan en kont labank.

I kapab enn ki en defi pou serten sa bann lasosyasyon. Pou sa rezon atraver bann lenformasyon ki'n ariv devan Biro Rezistrar, i fer ki sa biro pou bezwen angaz li osi avek bann lezot akter relevan. Par egzanj Labank Santral e bann lenstitisyon finansyel.

Mr Speaker, an sa ki konsern sa rapor *ESAAMLG* lo stati Sesel an relasyon avek rekomandasyon 8 *FATF*, Gouvernman in war li nesese pou konsider lenplimantasyon Lalwa Lasosyasyon 2022.

Atraver en rapor resan apele *Residual Risk Report*, ki idantifye bann mezir pou adres risk finansman teroris, ki ganny entrodwir apre en *risk assessment*.

Sekter bann *NPO (Non-Profit Organisation)* avek lasistans en eksper Linyon Eropeen, in etabli ki sa Lalwa 2022, i kontenir bann provizyon ki pou adres bokou bann defayans idantifye par *ESAAMLG* lo rekomandasyon 8 *FATF*.

Alor Mr Speaker, nou lentansyon se pou Minis pibliy dat komansman sa Lalwa avan le 15 Out 2023, akoz Gouvernman i annan lentansyon fer aplikasyon pou Sesel ganny reevalye par *ESAAMLG* an Avril 2024. E pou nou kapab ganny reevalye.

An Avril 2024, nou pou bezwen soumet nou laplikasyon a lafen sa mwan, e siport nou laplikasyon par konmansman laplikasyon Lalwa Lasosyasyon 2022, oubyen sa bann provizyon dan sa Lalwa.

Alor Mr Speaker, sa Prozedlwa ki nou pe prezant devan Lasanble ozordi, i pou donn biro Rezistrar an kolaborasyon avek lezot partener kle parey *FIU*, ase letan pou kapab donn dan en fason sistematik e stratezik.

Enplimant Lalwa Lasosyasyon 2022 an antisipasyon sa reevalyasyon.

Mr Speaker, nou reste fikse lo nou target, pou amelyor stati nou pei vizavi bann lasosyasyon enternasyonal. Pou demontre nou zefor kontinyel, pou ganny gide par bann bon pratik enternasyonal.

Ki par konsekans i pou ede kre plis konfyans dan nou bann sekter kle enternasyonal, atraver bann lasistans, me osi senpleman isi Sesel kot nou bezwen kontinyelman travay pou retir risk dan pratik labi, frod, koripsyon ki menas limaz e lentegrite nou bann lasosyasyon e bann endividi an relasyon avek zot.

Mr Speaker, alor mon ti a kontan ganny sipor bann Manm Lasanble pou sa proze Lalwa, pou ede donn plis soutyen avek lankourazman pou bann demars ki pe ganny fer avek sa bann lamannman dan Lalwa Lasosyasyon 2022. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Nou a prezan ouver lasal pou deba. Manm ki ti a kontan entervenir? Onorab Loze.

HON JOHAN LOZE

Mon vwar Onorab Hoareau in lev lanmen. Mon pa ti a les li eksplik *Bill* avan vi ki li i *Chair*. Onorab Hoareau in lev lanmen vi ki li i *Chair Bills Committee*.

MR SPEAKER

In lev lanmen nou a donn li laparol premye, tre byen. Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis ek tou ou delegasyon. Mon napa en gran bokou keksoz pou dir lo sa lamannman. I en lamannman ki sibstansyel lo kote donn en dat konmansman pou bann diferan provizyon dan sa Lalwa.

Me selman i pa en gran morso Prozedlwa parey zot in trouve. I prensipalman parey Minis in eksplike pou donn letan pou kapab enplimant bann provizyon ki annan pou fer avek bann *Non for-Profit Organisations*. Ki par egzanp dapre Lalwa *BO - Beneficial Ownership Act* zot pou bezwen osi avek Lalwa *Anti-Money Laundering, ensidswit*, zot pou bezwen an konformite pou zot kapab donn zot bann diferan striktir ki an plas,

Pou fer sir ki bann keksoz parey *anti-money laundering*, oubyen zot lasosyasyon pa

ganny servi par bann teroris pou fer *money laundering*.

An prensip Mr Speaker *FATF* i en lasosyasyon ki assess nou bann striktir lokal ki nou annan, pou fer sir ki *money laundering* pa arive an servan bann *Non for Profit Organisation* konman veikil.

Alor se pou se la rezon ki zot in prodwir, zot in vwar bann lakin, bann difikilte ki nou annan. E zot in prodwi sa rapor. E answit pou nou enplimant sa rapor nou pou bezwen fer sir ki tou nou bann *NPOs* i anliny avek sa bann rekomandasyon.

E mon krwar poudir i toutafe normal si nou pa ankor kapab met anliny nou bann lorganizasyon avek sa bann rekomandasyon *FATF*, ki nou osi donn en letan pou nou kapab fer sa arive. Avek sa Mr Speaker, mon a remersye ou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Hoareau. Onorab Loze oule pran laparol?

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, nou ava konmans par note ki letan nou vini an 2023, pou donn konmansman en Lalwa ki ti pas an 2022 par Gouvernman *LDS*. E Lasanble lamazorite *LDS* i en *minor amendment*.

Letan en Lalwa ki ti pase dan lepok *United Seychelles* i vin devan Lalwa napa *commencement date* sa ti en pese kapito. Nou ti pas tou nou letan investir dan deba zis pou koz lo la, e demande ki mannyer ti fer pou napa *commencement date*?

Sa ti arive ek nou Lasanble. Be posibleman la nou'n war ki mannyer ti napa *commencement date* vi ki pou zot osi napa.

Mr Speaker, rekomandasyon limero 8 *Financial Action Task Force (FATF)*, i zwe dan sa bout finansman terorizm dan bann lorganizasyon non gouvornmantal, bann Lorganizasyon *Non-Profit*, bann lasosyasyon, bann groupman relizyez ki regroup zot lekor bann asosyativ zot osi.

E lanfaz lo la se ki pei ou bezwen revwar ou bann Lalwa, ou bezwen fer *periodical reviews*. Fer sir ki ou Lalwa i azour e pou *ascertain* ki napa labi dan sistenm finansyel ou bann asosyativ, bann Lorganizasyon Non-Profitab. Napa labi par bann groupman terorizm enternasyonal ou lokal.

Sa dan li menm i en proteksyon pou ou, pou ou pei, pou ou prop sistenm e sirtou

pou ou sitwayen. Sa i bann keksoz ki nou kapab siporte.

Nou konpran akoz. Nou konpran ki fer ki nou pei i bezwen sa bann keksoz e i bann keksoz ki menm souvan mon dir zot mon mefyan, mon napa *trust* dan zot, mon mefye zot. Be i bann keksoz ki nou konpran akoz ou bezwen donn en lapwiy pou ou pei. Ou bezwen donn ou kout zepol pou ou pei lev anler.

Me selman *having said that* lo nou kote lokal, lo kote siport nou pei, siport nou Gouvernman nou konpran. Be sa bann keksoz zot vin dan en lankadreman pli gran zot. E nou isi dan Lasanble nou pa zis bann manm ki get zis bann *small local issues*.

I vin dan en lankadreman pli gran kot nou viv dan en lemonn ozordi, ki ou pe dir i *unipolar*. E sa bann azanda i ganny *driven* par bann pei ris, bann pei was, i en *western driven agenda*.

Si nou lemonn ozordi i pri dan sa bann keksoz koumsa e bann pei pli pti parey Sesel, pe war nou, nou pe soufer *under the lash of* son *FATF*, son *ESAAMLG*, se sa *global hegemony* ki en *western led global hegemony* ki nou lemonn i war nou nou'n pri ladan ozordi.

Eski e kestyon nou bezwen poze. Eski sa bann demars ki nou ganny peze anba la, eski zot moralman byen? Eski sa bann pei ki fors nou, ki kwens nou dan sa bann keksoz koumsa, zot menm zot, zot pa pe *partake* dan sa bann keksoz zot? Zot pa fer? Zot pa *involved* dan sa bann keksoz.

Akoz en pei parey Sesel i pa pe *involve* dan *terrorism financing* li. Otan ki nou, nou konnen. Be ler nou ganny kwense ou forse, ou bezwen pas sa Lalwa, ou bezwen pas sa Lezislasyon sansan ou perdi sa pov malere *correspondence banking* ki ou annan. Fors nou dan en kwen *at the threat of a lash*. Kan zot, zot pli responsab sa bann keksoz ki nou.

Sa bann pei ki pe fors nou dan sa bann sityasyon zot menm zot, zot napa *the moral high ground* pou montre ledwa person, pou vin nanryen ek person kwak se swa fer sa, fer sa ouswa fer lot, zot menm zot pe finans terorizm dan zot sistenm finansyel. Apre zot vini zot dir nou. Nou, nou pou perdi sa malere *correspondence banking* ki nou, nou annan.

Ou konnen Mr Speaker lontan letan *SPPF* ti o pouvwar, *every time* sa bann keksoz koumsa ti *occur*, nou ti al lo *grey list*, lo *blacklist*. Ou ti

annan ou en lopozisyon ki ti vire i ti dir ou be la ki *SPPF* in fer ankor?

War zot in anmenn nou pei lo *blacklist*. Mon krwar nou bezwen evolye nou panse e menm, nou bouze e evolye konman en lopozisyon vin en lot kalite lopozisyon osi. I pa neserman fot nou pei, fot nou pep, fot nou sitwayen, fot nou Gouvernman. Be selman nou pou bezwen konman en Lasanble Nasyonal en pei ki sipoze en pei souvren. *At least* ouver nou labous *for once in a while* dir be gete, sa bann keksoz pe ganny forse lo nou.

Nou annan nou en lendistri *offshore* ki si nou kontinyen peze i pou kase! Be petet sa bann dimoun osi zot anvii kas ou lendistri *offshore*. Ou pa konnen i posib i zot lentansyon sa. I posib Sesel koman en pti pei ou pe atrakte tro bokou larzan e larzan pa ale avek ou.

90 mil dimoun ou annan pros 90 mil lakonpanyen ki pe anrezistre kot ou. Ou annan pre *basically* enn par sitwayen, petet i tro bokou pou ou. Petet i tro bokou larzan pou ou. E nou konman bann Lezislater *at some point* nou bezwen pous en lerer ek nou, nou osi leve, konmans dir ek sa bann blan gete be, nou pa pou kapab zis

vini asiz dan zot *meeting* negosye, pran en roten lo nou ledò. Tou sa ki zot dir nou nek nou pran en roten lo nou ledò!

Minister petet Minister Finans ou bann delege ler i ale parey Minis Ferrari ti kontan dir lontan, enkli enn de Lezislater *at least* konman ou obzervater. Nou ava asize nou a gete sa bann negosyasyon mannyer i pase. Mon konnen zot, zot teknisyen zot pa kapab bour ledwa anba nennen sa bann blan. Petet nou, nou a fer.

It's reached the point kot nou bezwen konmans dir nou annan en lendistri dan sa pei, ki nou bezwen proteze nou osi. Lapes zot pou dir nou konbyen ton pou tire dan nou delo. Ki kouler ton, ki kouler lake, kan nou pou tire, kan nou pa pou tire. *Fine* nou konpran pe protez lanvironnman.

Offshore osi ou pou dir nou ki groser ton nou pou al tire dan *offshore*? Ki kalite lakonpanyen nou pou anmenn. Ki kalite *correspondence banking* nou pou annan. Ki Lalwa nou pou pase, kan nou pou pase sansan en roten lo nou ledò?

Be mwan mon krwar konman en pei 90 mil dimoun, en gran pei parey mon koleg Onorab Georges i kontan dir, Sesel i en gran pei i pa en pti

pei. Be konman en gran pei nou bezwen devlop en gran kouraz.

At least la dan Lasanble Nasyonal nou bezwen konmans dir ek sa bann blan osi ennler, be gete mon zanmi. Be zot pe al en pe tro lwen ek sa bann zafer zistwar la. Nou bezwen devlop en pe kouraz nou osi. Konmans lev nou lavwa nou bann reprezantater nou pep, konmans leve e dir.

Mon pa pe viz sa *sorry* mon ava viz mon komanter kont Gouvernman. Mon pa pe viz mon komanter kont ou Minis. Mon pa target personn. Mon pe zis dir nou konman en nasyon e sirtou mwan konman en reprezantan mon bezwen konmans koze. Nou pa kapab kontinyen les sa bann keksoz ale. Nou pa kapab kontinyen les li deroule. Nou pa kapab kontinyen koumsa.

Nou pa kapab kontinyen *at every turn* zis nou vini nou pas sa bann Lalwa, nou *knuckle* anndan. Nou dir wi nou annan sa pou nou pase, nou bezwen pase pou benefis nou pei. Wi nou pe pas li pou benefis nou pei. Be sa ki pe fer nou pas sa li eski i *morally correct* li, ki i pe fer sa ek nou tou lazournen sanmenm?

Si ou pa pase dan 6 mwan ar ou pou perdi *correspondence banking* nou bezwen pas sa

irzan. Tou lazournen bezwen pas li irzan? Nou, nou bezwen *knuckle* anndan menm nou zis tir semiz prezant ledou ganny kout fwet?

Be mon krwar nou bezwen rekalkil en pe sa bann zafer Minis. Mon pa konnen si oule – anmenn Onorab Hoareau i ava asiste en pe sa bann *meeting* ler zot al negosye. Mon konnen ou pa pou le anmenn nou. Ou konnen Loze en mazanbik epe li. I vilenn, i pa pou pase laba li dan *Belgique* dan isi laba sa bann landrwa. Ou war?

Si mon diskit avek Onorab Lanbasader deryer ou laba. Mwan mon pa pou kapab ale dan sa bann zafer. Selman anmenn en pe bann manm lo ou kote laba, fer zot obzerve fer zot gete, fer zot get bann deroule mannyer i deroule.

Mon pa pe dir i annan keksoz mal ki pase mwan. Be selman *at least* ler zot laba zot kapab dir be gete nou Lasanble pa dakor a 100poursan sa ki zot pe dir. Annou pa zis dir wi annou konmans met en pti pe rezistans en pe lopoziyon, akoz nou pa met ditou!

Prezan nou lendistri isi i soufer. Zot ti koz byen lontan dan faver lendistri zot. Zot ti koz byen pou sa bann dimoun lontan ler zot in vin o pouvwar

zot in aret koz net, prezan zot silans.

Mr Speaker, mon dernyen pwen ki mon annan pou fer. Be sa koripsyon ki *LDS* ti fer lo sa bann lamannman. Sa bann Lalwa *Offshore* la pa koz ditou lo la sa, ki zot ti fer dan Lasanble ler zot ti amann bann Lalwa? Zot in kontribye zot pou met nou dan sa bann problem la, en? Ler zot ti tir definisyon kont labank konman propriyete pake magouy zot ti fer *Private Members Bill*.

Ler nou anmenn sa bann Lalwa, annou koz en pe lo zot *legacy* zot osi. Lo zot bann magouy ki zot in fer, zot bann koripsyon ki zot in fer. Servi zot sez dan Lasanble pou fer koripsyon. Mr Speaker –

MR SPEAKER

Onorab silvouple mon krwar ou bezwen evite *impute improper motives* lo lezot Manm Lasanble silvouple. Mersi.

HON JOHAN LOZE

Eskize Mr Speaker i pa *improper motives* mon pe zis dir ki ler *LDS* ou parti, ti anmenn *Private Members Bill* pou amann Lalwa, zot ti amann li dan en fason ki ti benefisye zot dalon se sa. Ou parti Mr Speaker. I pa *improper motives*. Mon pe koz lo sa ki zot in fer lo zot aksyon, pa lo zot

motiv. Mon pa konnen zot motiv ti kapab sen selman zot ti fer en aksyon koronpi. Zot aksyon ki ti koronpi. Zot motiv *I cannot speak to it*.

MR SPEAKER

Onorab, Onorab ou pe *impute improper motives*. Si ou pe koz aksyon, koripsyon me silvouple –

HON JOHAN LOZE

Mr Speaker, letan ou *impute* i parey letan ou dir in fer konmsi ler ou *impute*.

MR SPEAKER

Onorab ou kapab met keksoz plizyer mannyer. Mon konnen ou kapab fer li. Alor evite.

HON JOHAN LOZE

Non, mon pa konnen mwan akoz mon pe dir sa ki zot in fer. I parey ler ou *impute*. Ler mon dir zot in fer sanmenm sa *impute*. Akoz mon pe dir zot, zot in fer mwan. Mon pe dir zot, zot in fer koripsyon. Zot in servi zot sez dan Lasanble pou –!

(Mic switched off)

MR SPEAKER

Mon pa kapab aksepte sa Onorab. Si ou'n termin ou deba, si ou'n termin ou lentervansyon nou ava aret la. Si ou annan lot

keksoz pou dir ou ava evite servi sa bann term e akiz lezot manm malapropo. Mersi.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker, mon ava demann ou en leskiz. Mon'n fer mon lentervansyon dan lesans ki mon'n pous keksoz de lavan pou ed mon pei, pou lev deba en pti pe. Apre i vre mon'n al koz lo serten fe ki'n arive dan lepase. Mon demann ou leskiz si sa i en pti pe difisil pou dizere. Mon konnen de fwa mon parol i desann par kote dan lestoman, dan lagorz. Be selman sa Loze mazanbik epe, Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Henrie ou annan laparol.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Mon dezole ou trouv ou dan sa sityasyon, akoz mon pa pou fer li solman. Akoz bann dimoun i konmans ouver laport ki nou osi nou kapab al dan menm direksyon, pou dir serten laverite ki lot kote pa oule aksepte. Solman tout an *respecting this is* nou dernyen zour travay annou serye.

Donk Mr Speaker, Minis in dir nou lamannman ki in anmenn devan nou i senp. Dan

tou son senplisite solman, mon le dir serten keksoz akoz nou bezwen bouz de lavan. E pou souliny ankor lenportans sa transformasyon ki sa ladministrasyon pe pouse.

Dabor enn bann keksoz ki'n fer sa lamannman vini. Minis in dir nou dan son lentervansyon akoz sa *famous* fame rekomandasyon 8, kot bann pei i bezwen fer en revi konplet zot sekter *ONG*. E savedir nou pou kapab fer sa revi nou bezwen ganny bann lenformasyon ki azour dan en fason vit e kredib.

Mwan mon problemm i se ki ler Lalwa in fini pase, aprouve par Lasanble Nasyonal le 16 Avril, e *assent* par Prezidan le 28 Avril 2022. Apre i vin en group dimoun mon pa konnen kote zot ti ete anba en ros pe dormi, konmsi zot pa'n zanmen tande zot pa ti okouran ti annan en prosis konsiltasyon sa bann *NGO*. La prezan i annan problemm ek Lalwa, tel *clause* zot pa kapab met an aplikasyon, tel *clause* zot pa kapab met an aplikasyon.

Pou mwan sa pa serye. Akoz zot dan sa sekter si ou pa pe kapab swiv ki pe arive dan ou sekter? En sel kou zot annan defi kapasite imen alor zot oule reste *chairman* pou 40an. Zot

pa kapab *provide zot audit account*.

Non, non, non, get sa nou konman en Lasanble serye nou bezwen anvoy en mesaz for avek bann *NGO* laba deor, pou dir zot bezwen azour avek ki pe arive dan sekter. E zot bezwen *abide* by Lalwa pei.

Prezidan yer swar in dir Lalwa pei i Lalwa pou nou tou. Ki mannyer nou konman politisyen dimoun i vir nou isi, vir nou laba i demann nou. Nou, nou bezwen legzanp solman lezot i *get away* avek *murder*?

Eski nou oule sa kalite latitud kontinyen? Non, non, non. Sa kote latab i dir non. Dan sa transformasyon tou dimoun i bezwen serye. Bann federasyon sportiv i bezwen serye. Nou'n tande i annan pe ganny anmenn *strike off*.

So si i annan problem, zot bezwen swiv bann devlopman ki pe arive dan zot sekter, e met zot pwen de lavan vitman.

Zisteman parey sa zafer avek *tourism sustainable environment levy* ki pe pase. La nou tann bann konsiltasyon pou zafer bann *boat owners*. So dimoun i bezwen konnen. I annan en *meeting* le 19 pou fer Bel Ombre. So ki dimoun i partisipe. sa i enn.

Premye pwen ki mon oule fer pou bann *NGO* vin pli serye, akoz sa sekter i kapab andomaz repitasyon Sesel, e ki mannyer kominote enternasyonal i regard nou, premyerman. Savedir bann akter i bezwen serye.

Dezyenmman, i vin bann *MDAs* ki nou dan sa Lasanble nou donn zot en larzan pou fer serten travay. E ozordi Minis mon not labsans *FIU* i pa la akoz mon war *Registrar General, AG's office*, Minister Finans i la, *FIU* pa la. Zot annan en rol zot pou zot zwe avek *MPO Sector*, akoz bann zafer *beneficial ownership*. Nou bezwen fer sir lekel ki par deryer sa bann lasosyasyon, fer sir pa bann dimoun ki pe *involve* dan ban zafer terorizm, larzan pe ganny servi byen.

So tou dimoun i bezwen zwe son par e pou asire ki pei i mentenir sa standar e repitasyon dan kominote enternasyonal. Sa ki nou sa kote latab nou pe demande ozordi.

Lot pwen i vin *CEPS* e zot ava konn mon pozisyon lo *CEPS*. Mon lo *verbatim* Lasanble depi ler nou ti dan Lopozisyon e menm ler nou'n vin dan Gouvernman. Pou nou egzamin - *CEPS* i la nou bezwen egzamin son rol.

Nou donn li en larzan nou bezwen egzamin son rol akoz zot donn li en larzan. E li premyerman i ti'n merit partisip dan sa konsiltasyon, asire ki son bann manm i konnen sa konsiltasyon pe pase, ki letan Lalwa i vini nou bouze. Nou pa retourn an aryer. La nou pe retourn an aryer.

E prezan menm letan Lalwa in fini pase, i ti osi annan en rol pou donn *Registrar General* ouswa *FIU* en led dan lenplimantasyon sa Lalwa. *Beef up* kapasite son bann *members*.

Akoz si i pa fer nou pe donn li konbyen apepre. Mon kapab mal sa sif 1.2 petet nou donn li? Kekfwa en dimoun i kapab koriz sa. Mon pa'n ganny letan *double check*.

Me si non nou konnen poudir kot *Registrar General* i sipoze annan en *desk Registrar of Association*. So si nou pou dir be nou pe donn larzan *CEPS*, Gouvernman *might as well re-allocate* sa larzan laba kot lofis *Registrar General*, ki zot kapab annan en dimoun spesifik.

I kapab menm Mr Laurence ki ava *apply* sa *job* al laba i fer sa travay. E alors Sesel konman en pei tou son bann zouti pou asire ki nou *MPO Sector* i azour, i pe swiv Lalwa byen. Nou ava annan tou nou bann zouti dan en bwat,

pou fer sir nou kapab fer sa travay.

Donk Mr Speaker, pou mwan si sa lamannman i pase. Prezan sa bann *commencement date* i ava vini. So, *the way forward* i se ki tou dimoun dabor i konmans avek bann akter dan *MPO Sector*.

Dezyenmman i ava vin bann *MDAs* ki travay avek sa sekter. Nou konman Lasanble, nou osi zet en regar ki pe arive akoz e mon rezwenn Onorab Loze, akoz sa i konsern en zafer pei sa i repitasyon Sesel. E nou tou nou kontan letan nou tande poudir Sesel son *rating* in monte.

Alor nou demande ki tou dimoun dan sa sekter i pran zot responsabilite e asire ki nou fer sa ki nou dwatet fer. Akoz apre letan nou *rating* i desann nou pa pou kapab blanm sitwayen, nou pa pou kapab blanm Gouvernman akoz i konmans avek nou. E mwan mon anvi war sa sekter fer byen, akoz mon enterese avek sekter *NGO*. Zot annan en kontribisyon pou fer dan nou demokrasi.

Mwan konman en Manm Elekte mon ankouraz pou partisip en pe plis avek nou dan bann distrik kot nou sorti, pou kapab fer en pe plis travay ki otreman Gouvernman i tarde pou fer.

Donk nou toultan *welcome* zot pou *empower*, nou popilasyon pou ki nou kapab pas atraver sa transformasyon, pou fer Sesel vin e pei pli modern ankor ki i ete ozordi. E ki pli enportan nou standar konman en pei i ava kapab monte lo lasenn enternasyonal. Donk sa le pwen ki mon ti anvi fer Mr Speaker, pou ki tou dimoun in pran son rol e ki nou pa retourn an aryer ler nou'n deside kolektivman koman en pei, pou pran en desizyon e apre nou ganny met an retar akoz serten dimoun i *fail to take their responsibility*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon a dir bonn apre midi Minis avek *panel*. Mr Speaker, mon'n ekout Minis avek latansyon letan in fer son prezantasyon. E pou ed en pti pe nou piblik deor la pou konpran en pti, egzaktaman kwa ki lenplikasyon i annan vizavi sa lamannman ouswa lenplikasyon Sesel vizavi bann Lorganizasyon finansyel enternasyonal.

Mr Speaker, mon a komanse par dir ki *FATF* i sa *Task Force* aksyon finansyel. I

sa gardyen blansisaz larzan sal e aktivite teroris. Zot met standar enternasyonal ki anpes sa bann kalite aktivite arive mondyalman, ki annan en lenpak negativ lo bann lekonomi bann pei.

Ler en pei i ganny mete lo en lalis nwanr, zot ganny demande pou pran bann mezir pou rezourd sa bann problem. Lalis *FATF*, *anti-money laundering* i en lot non pou en lalis nwanr.

En pei lo sa lalis i ganny bann sanksyon ekonomik. Lezot Leta manm parey Sesel, in pas atraver dan bann lannen ki'n pase kot ozordi nou nepli lo en lalis nwanr. Minis ou kapab koriz mwan nou nepli lo en lalis nwanr me lo en *grey list*.

Si Sesel i lo en lalis gri, i anba bokou sirveyans konpare avek enn ki lo en lalis nwanr, kot i ganny klasifye konman en pei ki annan bokou defayans, Mr Speaker.

Mr Speaker, mon anvi ki Minis i asir Lasanble ki vreman nou annan sa lespas Polisi pou kapab enplimant sa bann lamannman, ki sa pa pou fer nou retourn an aryer vizavi nou stati lo kouler lalis ki nou ete.

Mr Speaker, mon santi ki enn letan ou pe regard tou bann pei dan sa vilaz global. Mon dakor ki wi ler ou regard bann

lasosyasyon lo lasenn nasyonal Sesel, pa tou ki annan menm kapasite resours pou zot kapab fer bann sanzman.

E mon kontan ki Gouvernman pe pran desizyon pou enplimant sa bann keksoz par faz, pou permet annan plis konsiltasyon e dyalog. E mon ti ava demande ki anmezir ki nou ale avek bi pou fer bann lasosyasyon pran zot responsabilite, e ki nou pa met pei an deor sa ki legzizans *FATF* pe demande.

Ki bann *timeline* i ganny *set* akoz si napa bann *timeline* i pa fors ouswa motiv sa bann lasosyasyon pou kapab fer sa bann sanzman.

So sa en demann ki mon ava fer me mon rekonnet, akoz ki sa lamannman i bezwen ganny fer. E mon krwar i dan lentere nou nasyon, nou an menm tan parey Onorab Gervais Henrie in dir. Me nou bezwen osi vin en pti pe pli responsab.

Mr Speaker, an menm tan mon a dir ki o nivo mondyal ozordi e pou lavenir, i annan serten domenn avek sekter kot, sa fraz "*who pays the piper calls the tune*," i en fraz ki nou bezwen kontinyelman konman en pti pei mazin lo la. Akoz nou napa kontrol konman en pti pei.

Me sa ki enteresan, sa ki enportan se ki sa dyalog i bezwen toultan kontinyen. Pou fer bann gran pei konpran nou realite koman en pti pei, e sa i ankourazan si sa pe kontinyelman ganny fer e nou'n vwar sa pei arive. Akoz i annan bann rezilta ozordi ki dan lepase nou pa ti ekspekte konman en pti pei bann gran pei pou tann nou.

Me mon santi pou dir sa dyalog bezwen kontinyen. E *FATF* dan lavenir mon mazine avek sanzman, avek plis konprenezon, bann spesifisite, mon mazine zot ava *relax* en pti pe sa bann kondisyon ki zot pe sey enpoze.

Mr Speaker, avek sa de pti mo mon ankor renouvle mon sipor pou sa lamannman. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon a donn laparol Onorab Woodcock.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, sa lamannman ki devan nou i en lamannman ki vreman senp. Se en lamannman pou sa *commencement date*, pou fer li *commencement date* par staz pou diferan provizyon dan sa Lalwa.

Mr Speaker, i enportan note pou dir sa *Bill* ler ti vin devan sa Lasanble Nasyonal, ti enn ki nou Lasanble Nasyonal ti pran li vreman serye. Sirtou pou fer sir ki nou en pei ki nou *compliant* avek bann norm enternasyonal, sirtou kot i konsern lalit pou anpes bann krim ki ozordi pe ravaz lemonn antye. Bann krim finansyel. Ozordi lemonn antye enkli Sesel nou pe lite kont blansisaz larzan, kont bann krim parey trafik imen, trafik drog e plizyer bann lezot krim finansyel.

E i enportan konman en pei ki nou osi nou pran responsabilite pou anpes sa bann keksoz ariv dan nou pei. Nou'n war bann ka dan lepase legzanp in montre. E menm ler sa *Bill* ti vin devan Lasanble Nasyonal. Bokou bann legzanp ti ganny donnen lo lafason ki plizyer bann lakonpanyen, bann lasosyasyon. Mon pe koz ou bann CBOs, bann CSOs.

Zot in servi zot lasosyasyon ouswa zot NGOs pou zot blansir zot larzan. E dan lemonn antye i annan bokou bann lasosyasyon ki ganny kree e sa bann lasosyasyon i lafason ki plizyer bann *cartel*, ki plizyer bann bandi zot fer fason pou zot lav zot larzan.

E Sesel a plizyer repriz nou'n war bann lenstans. Annefe kot bann lasosyasyon in ganny kre pou detrwa letan senpleman pou ki zot benefisy avek serten larzan. Annefe si nou pou servi legzanp letan ki nou annan sa fame *CSR tax*, kot nou ti war kreasyon bokou bann NGOs.

Annefe en NGO vreman promenan, en fondasyon ki ti ganny kree, ki ti benefisy avek *CSR tax* sete pa lot ki *JJ Spirit Foundation*, Mr Speaker, ki annefe nou ti war ki annefe sa ti ganny diskite dan Lasanble.

Kot en legzanp tipik kot en fondasyon i ganny kree pe benefisy avek *CSR tax* kan zot ti an defo avek Lalwa. Zot pa ti pe swiv Lalwa. Zot pa ti'n soumet zot *audited account e GM* pa pe ganny fer. Napa *minutes meeting*.

E i enportan ki tou Lasosyasyon i *compliant* avek Lalwa. E Sesel nou annan *rule of law* nou bezwen swiv Lalwa. E nou ti war tipik legzanp *JJ Spirit Foundation*. Enn bann fondasyon ki ti ganny kree ki ti pe benefisy avek larzan avek bann lakonpanyen. Me selman pou plizyer lannen zot kont odite pa ti pe ganny soumet avek *Registration of Association* ouswa avek *Registrar General*.

Alor in annan sa bann ka. E mwan parey mon ti servi sa legzanp. Nou'n war sa *CEPS* osi kot bokou fwa en bann *NGO* i ganny formen. Me selman zot tou zot an defo avek Lalwa. Zot pa pe soumet sa bann dokiman nesese par lannen.

E plizyer sa bann *NGO* i annan ki ganny kree ozordi pou demen, e zot pe ganny finanse avek bann Lasosyasyon aletranze. Me selman napa *accountability* e kote sa bann larzan pe ganny servi, ki mannyer sa bann larzan pe ganny servi, pou ki rezon sa bann larzan pe ganny servi, ou pa konnen.

I annan bokou vol ki'n arive atraver kreasyon plizyer bann Lasosyasyon, bann *NGOs* dan lepase ki enportan ki ozordi nou bezwen fer sir ki nou Lalwa i annord. Sirtou Lalwa Lasosyasyon. Mr Speaker, mon pou bezwen servi sa legzanp osi.

Dan lepase nou'n war mon rapel en gro deba dan nou Lasanble Nasyon, mon'n deza koz lo la dan lepase. Kot i annan bann *companies* osi ki ganny kree aletranze ki pe ofer bann servis Gouvernman Sesel. Me selman sa bann *companies* pe ganny kree par bann dimoun ki baze isi, kot larzan pe sorti dan kont piblik pe al deor pou en

bann lakonpanyen e zot pa pe pey taks.

Dan ki dapre zot, zot pe rann en servis Gouvernman Sesel. Me an realite zot pe zis *siphon money off*. Zot pe tir larzan Sesel pou anvoy dan bann pei aletranze pou pey zot lekor e osi pou benefis en dimoun ki pe travay dan nou pei.

Sa Mr Speaker, nou tou nou konn legzanp tipik bann irlande kreasyon bann diferan *share companies*. Mon'n servi sa legzanp dan lepase *Solas Beo Calendula, Tech Limited*. Ki ti ganny anmennen par ansyen Prezidan Michel sa bann irlande Sesel. E ki an *cohort* avek menm bann avoka lokal ki'n benefisye. E sa bann keksoz annefe Mr Speaker, i devan Komite Anti- Koripsyon ki mon pa pou al an detay lo la.

So i annan bokou labi ki'n arive atraver kreasyon bann fondasyon, bann lasosyasyon. Mr Speaker ki mon konnen lot kote latab zot konn tre byen. *I mean JJ Spirit Foundation* i afilye avek parti Lepep, *United Seychelles* dan lepase, Mr Speaker, be i'n arive –

MR SPEAKER

Onorab, Onorab mon pou aret ou avan ou al pli lwen. Fer sir ou pa akiz okenn Manm dan sa

Lasanble, okenn motif malapropo. Mon pa anvi dan sa dernyen zour ki nou dan Lasanble pou sa term, antre dan en deba ki akiz kanmarad.

HON WAVEL WOODCOCK

Ok Mr Speaker. Pou konklir Mr Speaker, en lot pratik ki nou'n war dan lefase, se kot bann lakonpanyen i aktyelman pey zot lekor. E nou ti war sa atraver *CSR tax*. Mon a eksplike ki mannyer sa ti marse. Olye ki zot ti pey *CSR tax*, olye ki zot ti pey zot *tax*, ki zot ti fer Mr Speaker, zot ti fer enn de zot bann zanmi, zot bann dalon kre en lasosyasyon swa en fondasyon. Prezan zot pey sa *CSR tax* avek sa lasosyasyon, ki annefe sa lasosyasyon i pou zot menm Mr Speaker. Alor zot war en fason pou zot re-anmas zot larzan, Mr Speaker atraver bann lasosyasyon.

Tousala Mr Speaker, i bann pratik lefase ki'n arive, ki sa *Bill* ler ti vin devan sa Lasanble. Mr Speaker se pou nou egzakteman pou nou *deal* avek sa bann keksoz, pou anpes ariv dan nou pei ankor.

E mwan mon napa okenn *issue* avek *commencement date* fer li a diferan rafal, diferan lenstan ouswa par faz, a diferan letan pou bann diferan provizyon ki'n ganny fer dan sa

Lalwa. Mon krwar en keksoz ki byen.

Mon pou siporte aköz i en akt ki vremen enportan pou nou pei. E pou ede met annord bann Lasosyasyon, bann *CBOs*, bann *CSOs* dan nou pei Mr Speaker. Avek sa de mo Mr Speaker mon pou siport sa lamannman sa *Bill*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Bon mon annan zis de *Leaders* ki reste. So mon propoze nou ava termin deba avek zot. Nou a donn zot sa loner pou sa voyaz ki zot a ganny dernyen parol. Onorab Pillay ou annan laparol.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon krwar nou, nou bezwen sey met en presyon lo Minister Finans, pou eksplik nou kwa egzakteman ki'n arive dan lenplimantasyon sa size *Registration of Associations e population of sa BO Register*.

Akoz mon pa konvenki dan largiman ki Minis in prezant ek nou. Baze lo bann lenformasyon ki nou annan *available* avek nou ozordi. Mon konmans koumsa, aköz mon oule fer mon mye pou ki travay ki nou annan pou nou fer lo size ki devan nou. E non pa al dan

bann deba parey nou'n fek tande.

Parey Onorab Gill ti dir si i annan en lagreman parmi zabitan Grand Anse Praslin. Si i annan en Onorab ki koze pa dir nanryen, se Onorab Woodcock atraver ou Mr Speaker.

Mon annan en *issue* Mr Speaker, akoz ler mon get lo *website FIU, Website FIU* in donn en si oule in met en – i ti met en *deadline* ki par le 31 Zanvyè 2022, tou bann antite i bezwen *comply to the Beneficial Ownership Act*.

E ler mon pe regard *verbatim* ler VP ti vin dan Lasanble - annefe nou pe koz *Associations Registration and Regulation Bill* an menm tan ki nou pe koz *Associations Act*. Akoz sa in vin en format ki apre nou'n *end up* avek sa ki nou annan la.

E ler mon pe regard sa ki pe arive, kekyon ki nou pe demann Minis se, eski *FIU* in *fail* pou li *populate* sa *BO Register* avek lenformasyon ti sipoze mete? Rezon pou sa se akoz pandan deba - ou a note Mr Speaker, ki ler sa Lalwa ti pase 18 Manm ti vot an faver e lot nou kote nou napa sa kantite i annan 7 Manm ki ti prezan lo mon kote ti *abstain*,

Pou plizyer rezon ki Minis in fek mansyonnen.

E kekyon ki nou pe demann nou lekor - yer nou ti ganny en *statement* par Minis lo sa size lenplimantasyon *levy*. Se nou pe war en tandans kot Gouvernman i met an plas en Prozedlwa oubyen met an plas en prosedir, oubyen i anons en Polisi. E apre ou tann i bezwen *backtrack* akoz i annan en *post implementation consultation* ki ganny fer e ki kre en problem.

E la mon bezwen demann mon lekor. Minis pou *Legal Affairs* se Prezidan Larepublik. Mon pa oule fer sa komanter. Mon fer li dan en fason tre rezerve. Prezidan in *busy* en kantite, in *travel* en kantite. Mon pa war rezon, akoz pa ti kapab annan en *staggered commencement date* parey i prevwar anba *Interpretation and General Provisions Act* depi avan.

Si tou sa bann diskisyon ti pe arive, ki mannyer in napa sa depi avan? Akoz ki sa i vin zis avan ki nou pou antre dan en sityasyon kot nou annan en problemm avek bann rekomandasyon, swa *FATF* swa nou pou annan en problemm avek bann paramet *OECD*?

Nou bezwen annan en problemm Mr Speaker, akoz nou 2023 la e sa Lalwa ti pas devan

Lasanble an 2022. So mon krwar Lasanble i devret ganny en lesplikasyon, lo ki bann provizyon Lalwa ki annan problemn avek.

Because as it stands re-asirans ki nou ti gannyen avek *FIU* ki ti prezan zour sa Lalwa ti ganny prezante. E mon pa krwar Rezistrar ti prezan e nou ti kestyonn sa.

Nou ti kestyonnen aköz i pa Rezistrar, aköz zisteman se Rezistrar ki bezwen fer premye travay an relasyon avek lanrezistremman bann lasosyasyon. Be ki nou'n vwar, nou'n vwar *FIU in take over* en fonksyon lo son *website* i anons dan en fason. Me si ti napa *commencement date* lo kwa ki zot pe enplimant sa Lalwa savedir?

Lo ki baz ki zot pe fors bann lasosyasyon pou donn lenformasyon *for population of the BO Register, if the case as it is*, napa en *commencement* Lalwa?

Sa en kestyon pertinans pou nou demande, aköz dimoun deor i ekspekte ki Lasanble Nasyonal, i fer sir ki bann antite Gouvernman i fer zot travay. I sertennman pa problemn Minis Finans, aköz I sertennman pa problemn Minis Finans aköz i pa Minis Finans ki ti pran sarz sa Lalwa, ler sa

Lalwa ti ganny prezante dan nou Lasanble. Sete Vis Prezidan li menm ki ti pran sarz sa Lalwa.

Be in tro vin en tandans aköz kote Lopozisyon i an minorite. Nou napa sa pouvwar lafors Lasanble pou fer bann Minis vin pli *accountable*. E lot kote tou Lalwa ki vini i pli bon Lalwa ki zot zanmen deza tande depi ler zot lo later. E sa i kre en problemn pou nou popilasyon la deor.

So i bezwen annan en travay ki ganny fer pou nou kalibre nou e pou nou konnen kwa ki pe pase.

Ler mon regard nou *Interpretation and General Provisions Act*, nou pe koz lo en *staggered commencement date*. Sa ki mon ti ava ekspekte Lasanble i gannyen la, se nou ganny en *breakdown* lekel bann provizyon sa Lalwa, ki sipoze pe al ganny enplimante apre sa *commencement date*?

Me malerezman nou pa'n gannyen sa lenformasyon. E ankor enn fwa i montre ki mannyer Gouvernman i selektif lo lafason ki i donn nou Manm Lasanble lenformasyon, pou nou kapab fer nou travay avek.

Mon pa konnen ki kantite problemn in annan. Nou ti okouran poudir pou annan konsern vizavi bann

lasosyasyon. Ti annan konsern sirtou par egzanp ler Minister ki responsab bann zafer kominoter, ti pe bezwen donn sa morso larzan bann klib sportif dan distrik.

Ti annan problem lo pwennvi serten klib sportif *regarding* serten lasosyasyon, *in regards to* resevwar serten larzan. Tou sa ki'n ganny dir lo *NPO Sector - Non-Profit* nou tou nou konpran sa. Nou tou nou konpran poudir apre ki bann lazans enternasyonal in fini *crack down* lo bann antite ki zot kapab touse, zot bezwen pran bann *NPO Sector* oubyen *NGO Sector*, akoz i annan posibilite ki zot ganny servi menm par bann lazans enternasyonal pou *siphon* larzan an deor pei.

Sa i napa nanryen pou fer avek ki Gouvernman ki o pouvwar. Nenport ki Gouvernman si ou annan en *NGO* ki ganny servi par en lorganizasyon enternasyonal, ki *involve* dan finansman terorizm, li sa ki i pou bezwen fer sa *de-register* sa lasosyasyon e *provide* lenformasyon anba bann lagreman *share* lenformasyon avek bann antite, ki pe fer lenvestigasyon.

Me nou problem nou se ki mannyer sa pou afekte bann lasosyasyon lokal? E mon pa dakor ek sa komanter ki serten

dimoun ti anba en ros e zot pa ti konnen kwa ki pe pase. Mon krwar konfizyon in ariv ler in annan en nespes kalite konfli ziridiksyon ant bann antite Gouvernman.

Sorry Mr Speaker, mon dir sa koumsa e Minis ou pa ti *involved* ladan. Me i enportan pou ou vwar en pti pe deba ki ti pase sa letan, akoz menm nou Lasanble nou ti konfize *as to FIU i the end user of* sa lenformasyon.

Me li i pa ti konsernen ditou avek ki problem Rezistrar pou gannyen, pou li kapab fer li ganny sa lenformasyon. E sa nou war sa drol nou. E ozordi Minis Finans i bezwen fer sa. Akoz se li ki bezwen *deal* avek sa sityasyon *as the Minister for Finance*.

Me nou, nou panse poudir a sa moman ti devret napa sa konfli ziridiksyonnel ant bann antite Gouvernman. Zot ti sipoze pe travay ver menm direksyon. So pou mwan Mr Speaker, dan en lamannman sitan senp. Nou bezwen adres probableman en defayans ki egziste ki kapab re souleve ankor, an se ki konsern sa *Beneficial Ownership Register* ki pe vin en problem pou nou.

En lot keksoz ki enportan dan sa konteks Mr Speaker, se ki sa ki nou devret pa fer se ki

nou pa devret kree kondisyon pou dekouraz formasyon bann lasosyasyon dan nou pei. Akoz mon pe tro vwar en tandans kot nou pe koz *ban* sa enn, *ban* sa lot avek en lavwa en pe tro for san mazin ki Konstitisyon i dir nou.

E Konstitisyon i prevwar ki dimoun i kapab asosye zot avek nenport ki antite *provided* ki sa antite i konform avek bann provizyon Lalwa.

E ou bezwen bann lasosyasyon dan pei. Par egzantp ou bezwen lasosyasyon ki ak lo nivo bann dimoun ki le protez lanmer. Ou bezwen en lasosyasyon ki pou ak lo nivo bann dimoun ki le protez bann zannimo.

Ou bezwen lasosyasyon ki promot spor. E mon konpran akoz Minis i dir sa bann dimoun prezan zot bezwen etabli konpetans. E mon krwar petet i byen ki se Minis Finans ki'n vin la akoz li i konekte avek *AML-CFT Committee* dan en fason pli direk. E i ava permet pou met en lord dan sa – mwan mon krwar dan konfli ziridiksyonnel ki pe egziste ozordi.

E mon pou - mon rarman dakor ek Onorab Henrie, be la mon dakor ek li kot i dir oli *FIU*? Akoz sete zot ki ti pe vin figir sa zafer. E *suddenly* zot pa la. E nou bezwen kestyonn sa *BO*

Register pou nou vwar ki zistans in arive Mr Speaker, akoz nou ti pran letan pou nou debat en Lalwa e pas li.

E mon asire bann dimoun ki bann avoka ki'n bezwen *comply* avek bann *requirements* sa *BO Register*, i konnen ki bann defayans e bann difikilte ki zot in rankontre.

So i enportan ki Lasanble Nasyonal i konnen ki i pe fer, e pou ki rezon i pe fer sa deba. E mwan mon ti ava apresye an konklizyon Mr Speaker, ki Minis i kapab donn nou lekel bann provizyon sa Lalwa. Lekel bann seksyon sa Lalwa ki pou annan en *staggered implementation* en *staggered commencement date*.

Akoz nou Lasanble nou bezwen konnen, ler piblik pou vin dir nou, poudir be la sa pe ganny fer. Nou a kapab dir zot poudir be la, la sa Lalwa pe ganny met an aplikasyon a sa moman.

Pou nou *avoid* sa vatevyen ki nou gannyen e *result* Mr Speaker rezilta pou vin ankor en *statement* par Minis dan Lasanble. So vwala mon kontribisyon lo sa Prozedlwa. Personnelman mon krwar i en Prozedlwa ki neserer, e mon pa an faver ki nou pei i ganny *de-regularised* dan okenn fason. Mon en patriyot e mon pa krwar

poudir *correspondence banking* i okenn dimoun.

Annefe nou annan plizyer etidyan ki aletranze. Nou annan plizyer dimoun ki depan lo bann lenstitisyon finansyel, e zot bann relasyon ki zot annan. E si ou en patriyot ou pa oule ki ou pei i perdi sa bann keksoz akoz i pou afekte ou prop dimoun.

E vwala kot mon *stand* lo sa Lalwa Mr Speaker. Mon ava apresye ki Minis i kapab donn mwan serten klarifikasyon, e donn nou serten lenformasyon ki pou lefitir prezan nou a konnen kwa egzakteman ki pe pase. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol pou Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon pa konnen si i akoz i nou dernyen apre midi dan sa term. Me mon pou fer en keksoz ki rar mon fer. Mon pou tonm dakor apre midi avek e Onorab Pillay, e Onorab Loze. Me mon ava - pou Onorab Loze nou a kit pou en pti pe taler.

Pou Onorab Pillay mon *full* dakor avek li. I annan de keksoz ki trakas mwan e ki mon ti a osi kontan konnen apre midi. Enn se, Minis donn nou en apersi lo

bann porsyon *Associations Act* ki pou ganny met an viger an premye, e bann ki pou retarde. Akoz mon krwar - anfen mon konvenki ki sa lenformasyon i ava ed nou dan nou deliberasyon e dan nou vot apre midi.

Mon osi dakor avek Onorab Pillay lo *issue UBO - Ultimate Beneficial Owner*. Lo nivo lasosyasyon sa in donn en kantite problemm isi, akoz finalman dan en lasosyasyon, tou bann *Ultimate Beneficial Owner*, se tou bann manm sa lasosyasyon zot menm.

E i annan en keksoz ki pa normal avek sa. Finalman mon krwar e zot ava koriz mwan si mon annan tor, se *the Chair of the Association* ki vin *the Ultimate Beneficial Owner*. En keksoz ki ti'n devret ganny rezourd depi byen lontan, avan ki in koz en pe problemm, e domestikman, e enternasyonalman.

Mr Speaker, lontan - missing word lontan nou pe esper sa zour ozordi pou ki sa - *at least* nou konnen ki i annan en *move* ki en morso sa *Associations Act*, pou vin o pouvwar. Mwan mon rapel koman in sorti e an antisipasyon ki i pou vin o pouvwar, mon'n asize avek bann manm bokou mon bann

lasosyasyon ki mon form parti, sirtou dan domenn lanvironnman, e nou'n re-aranz tou nou Konstitisyon, *to bring it in line with the Associations Act* epi nou'n pri lanmenm. Akoz *Associations Act* pa'n vin anfors.

Donk, i en zour lavwa ki *at least* en pe sa *Associations Act* pou vin anfors ozordi, pou nou lo sa kote latab.

Mr Speaker, bokou keksoz in ganny dir lo rezon akoz ki nou bezwen pran bann mezir ki nou pran, pou pa permet nou pei *slide back* lo bann lalis *black, grey* ek *white*.

Ler nou'n antre dan *financial sector*; ler nou'n antre dan sa sekter finansyel, nou lekonomi, nou ti konnen ki nou ti pe fer de keksoz.

Premyerman nou ti pran risk akoz nou konnen bokou bann dimoun ki *register* sa bann antite isi dan nou pei, pe rod *evade* en serten keksoz dan zot pei swa en Lalwa, swa en *tax*, swa en keksoz. E nou ti konnen ki nou ti pou met nou lekor anba mikroskop e *obviously* sa in arive.

E nou ti pe osi konnen ki dan serten ka parey la, nou pe vwar dan serten ka, avek bann *registers of bitcoin* e bann lezot lamone *virtual* ki'n *set up* dan nou pei, e ki pe ganny

investigate par *amongst others the securities and exchange Commission L'Amérique*, ki nou ti pou ganny met anba radar e nou ti bezwen pran sa risk.

Nou'n ganny sa deba dan plizyer fwa dan sa Lasanble. E tou dimoun dan sa Lasanble i konnen kote mwan mon *stand* lo sa sityasyon. Eski, eski nou benefis i *outweigh* nou bann risk ki nou bezwen antre ladan? Sa set en deba ki nou pou annan pou en bon pe letan. *But we are where we are* e nou bezwen *deal* avek sa nou annan.

E sa ki nou annan se *obviously* en *clampdown* e i absoliman neseler ki nou annan en *clampdown* lo lasosyasyon, akoz sete en bann trou ki ti permet serten dimoun malfeter pou vin *set up* lasosyasyon ki ti annan potansyel pou *money laundering* ek *financing of terrorism*. E donk i ti neseler pou annan en Lalwa ki ti bokou pli performan ki sa vye *Registration of Associations Act* ki la avek nou depi lepok kolonyal.

Me Mr Speaker, eski nou'n al sifizaman lwen dan letablisman nou Lalwa *Associations Act* pou reponn a sa bann legzizans ki ler nou'n antre dan sa sekter finansyel, e

ki nou'n ouver nou lekor avek lemonn. Nou'n kapab arive fer zot konpran ki nou serye dan sa ki nou pe fer.

Mon ti koz an faver *Associations Act* ler i ti vini e mon *still* an faver, set en Lalwa ki byen, ki performan e ki ti nesese. Akoz ler ou regard nou *context* isi, an 1972 nou ti pas en *Companies Act*, ki a sa moman ti le pli modern dan lemonn antye ou plito *in the Commonwealth World*. Nou ti annan en Lalwa *super* modern. Nou pa'n fer gran keksoz avek dan sa 40 ekek lannen, 50 ekek lannen depi ki nou'n pas sa Lalwa.

E i annan nou konnen, bokou landrwa kot fodre nou moderniz sa *Companies Act*. Me malgre sa bann legzizans ler ou *set up* en lakonpanni, bann legzizans Lalwa ou bezwen fayle en *annual return*. Ou bezwen fayle ou *accounts* e si ou an retar ou kapab ganny *struck off*.

E la konmela ou pe ganny *fine* 5, 10, R15 mil. Donk, i annan en kantite legzizans pou forse, pou fors bann dimoun ki dan lakonpanni fer e gard zot *set up* operasyonnel *clean* e *up to date*.

Malerezman pou lasosyasyon menm keksoz pa ti pe arive. Nou ti anba en vye Lalwa ki ti *very flexible* ki pa ti

donn *Registrar* bann pouvwar, bann *MSMEs* ki i bezwen lo la. E ki sa ki nou'n vwar *recently* in annan en proliferasyon lasosyasyon.

Pou tou bann rezon ki nou'n dir sportif, lanvironnman, bann Lasosyasyon Karikativ, bann *NGOs* ki pe promouvwar keksoz. E la Mr Speaker mon bezwen dir felisitasyon a Madanm Elizabeth ki mon'n war lo televizyon sa detrwa zour pase, pou son lasosyasyon.

Set en madanm ekstraordiner ki'n la dan kote *NGO* atraver bann lasosyasyon pou plizyer lannen. E nou vwar sa bann dimoun ki anvi ede e zot sel mwayen ede se atraver lasosyasyon. Se bann dimoun ki nou konnen nou kapab kont lo la, ki pa pou fer okenn keksoz ki kont Lalwa *or whatever*.

Me malerezman, pou sak dimoun ki en bon dimoun dan domenn lasosyasyon i annan en dimoun ki kapab, e ki kapab servi la sa fasilite avek lekel ou kapab *register* en lasosyasyon isi Sesel pou fer li en keksoz ki pa byen, e ki ilegal. E nou bezwen donk *close the door*.

E sa pou sa rezon ki mon ti kontan le nou ti *raise standard of the law of the Associations Act* pou vin parey *Companies Act*. Pou donn li

menm stati avek pou donn menm proteksyon. Malerezman in annan *push back e push back* i kler.

Onorab i dir kote sa bann dimoun ti ete si zot ti anba ros. Mon pa konnen mwan kekfwa zot ti dan en rigol anba en pon *somewhere but* zot ti *somewhere*, zot ti dan en landrwa kot zot pa ti devret ete.

E nou ti bezwen *raise the standard* e malerezman ler ou *raise the standard* i annan dimoun ki pou soufer. Bann pti Lasosyasyon, bann Lasosyasyon ki pa travay avek bokou larzan, ki la pou en bi karikativ, zot pou vwar ki en problem pou *comply* avek tou sa ban regleman. Ki zot bezwen pey en serten poursantaz zot benefis tou le-z-an, ki zot bezwen anrezistre tou sort dokiman tou le-z-an.

Donk nou bezwen trouv en balans ant ed bann NGO's ki neser, ki anvi travay pou benefis pei, *but, at the same time* pou fer sir ki bann ki anvi servi sa model, pou zot fer en keksoz ki'n efas ki kont Lalwa pou anpes zot fer li.

Donk vwala kot nou ete Mr Speaker ozordi e se pou sa rezon ki mon krwar parey mon'n dir i en bon pa. *It's not the full step*. Nou ti a kontan

war sa Lalwa ganny met an aplikasyon *once and for all* met *at least* i en konmansman.

E la Mr Speaker, mon anvi demann avek Minis pou li pa fer sa ki nou'n fer dan lepase. Mon pou donn en legzanp *Insolvency Act*. Vwar en fwa ki ou'n anmenn serten morso en Lalwa an viger, en fwa ki ou'n anmenn ki li *in force* i difisil pou – or i fasil pou ou dir *well that's it. We can live with this* nou pa bezwen anmenn larestan *in force*.

E pou en Lalwa konman *Associations Act*, nou bezwen regard li dan en fason *holistic*. Nou bezwen gard li annan tye. Set en Lalwa ki i pa pou perform par bout li. I pou bezwen perform an antye. E mon pa anvi ki nou tonm dan sistenm *Insolvency Act* ki'n ganny sorti dan 2013, e ki annan en morso lo *cross border insolvency which has not been brought into force*. E 10an pli tar i *still* pa ankor *brought into force*.

Malgre ki nou'n siny tou bann konvansyon lo *cross border insolvency*. E nou pe met nou pei a risk akoz i annan bokou ka kot bann lezot ziridiksyon dan lemonn, pe demann nou *comply* avek *cross border insolvency*, ed zot me nou pa kapab akoz nou pa ankor anmenn sa morso Lalwa *in force*.

E personn pa kapab donn en leksplikasyon, akoz nou *still* pa ankor anmenn sa bout *in force, out of sight may be out of mind*. Mon pa anvi ki menm zafer i arive avek sa *Associations Act*, Mr Speaker.

Parey nou tou nou konnen sa Bil i ptipti. Bokou in ganny koz lo la i pou ganny nou sipor. E mon retourn Mr Speaker, a lafen e an konklizyon lo akoz mon dakor avek Onorab Loze.

Onorab Loze - e konpran mwan byen Onorab Loze in dir o komansman son lentervansyon apre midi, ki zot bezwen vin en lot kalite Lopoziyon.

Mr Speaker, mon *full* dakor avek Onorab Loze. E mon pe demann la ki nou dan dernyen apre midi, mon pe demann avek mon koleg *Leader* lo lot kote, e tou mon bann koleg lot kote, annou profit sa vakans ki pe vini pou re-aranz nou lekor e ler nou a vini nou ava annan en Lopoziyon ki pou dir son non, ki pou en lopoziyon lwayal, ki pou en lopoziyon ki pou ed nou parey zot in fer apre midi, pou trouv en meyer fason ki mannyer pou fer bouze nou pei e ki mannyer nou kapab fer nou Lalwa vin pli performan. Mon remersye ou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. I ava aprezan le moman pou pas laparol avek Minis pou li reponn lo deba.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mersi tou bann Onorab pou zot kontribisyon. Mon pa pou long, me mon pou al drwat dan bann komanter ki'n pase. Lo kote kominote enternasyonal e presyon ki zot met lo Sesel, wi, sa nou tou nou konnen. I annan bokou, bokou ipokrizi lo bann standar ki ganny mete e ki mannyer i ganny aplike. Bann gran pei kont bann pti pei, me sa i en fe.

Annefe dan sa bann zour ki pe vini, i annan en *press release* ki mwan mon fer sorti, lo kote *OECD*. E i pou enn bann kominike en pe pli for ki Sesel in deza fer sorti. *Whether* nou ganny ekoute *or* nou pa ganny ekoute, sa en lot keksoz. Me nou bezwen dir keksoz parey i ete.

Lo kote konsiltasyon annefe sa ti en pwen ki ler Rezistrar Zeneral ti anmenn sa Lalwa kot mwan pou prezante. Premye keston mon ti demande, se ki kalite konsiltasyon in arive? E i ti eksplik mwan poudir konsiltasyon in ganny fer, me sa bann pwen pa ti leve. Sa

bann dimoun pa ti'n pran par dan konsiltasyon. I zis ler i ariv lenplimantasyon ki zot vin devan.

E sa i paret mwan i en keksoz ki ariv souvan Sesel e mon krwar nou bezwen pran nou responsabilite nou tou, ler Gouvernman i fer konsiltasyon; nou vini nou met bann pwen devan. I annan ki pou ganny pran, i annan kekfwa pa pou ganny pran. Me selman sa bann pwen in ganny met devan. Sa i ava ed lenplimantasyon Lalwa en kantite plis.

Lo kote komanter Onorab William lo lenplikasyon. Lenplikasyon se par annan sa provizyon ki diferan *clause* sa Lalwa i kapab vin an lefe a diferan tan. I donn plis fleksibilite, plis letan pou bann lasosyasyon sirtou bann ptipti pou zot ariv a sa nivo ki ekspekte. Pou zot *meet* tou bann standar ler i vin anfors.

E mon pran kont komanter ki Onorab Georges in pase lo kote – nou pa kapab zis *postpone* serten *clause* me i bezwen vini. E mon antyerman dakor avek sa ki sa i en keksoz tanporer, e pou donn lespas bann lasosyasyon *meet* sa bann *requirement*.

Lo kote komanter ki *Leader* Lopoziyon in met devan lo kote plis lo kote *Beneficial*

Ownership. Mon krwar kekfwa i kapab annan en serten konfizyon la. Nou pe koz nou de Lalwa separe. I annan Lalwa *Beneficial Ownership Act* e Lalwa Lasosyasyon. E bann provizyon pou *provide Beneficial Ownership* dan Lalwa *Beneficial Ownership Act*.

E mon note lo kote lenplimantasyon *Beneficial Ownership* mon kapab rod sa lenformasyon. Ki kantite *compliance* nou'n gannyen lo la.

Me sa Lalwa li menm bann provizyon ki nou pe fer pou annan sa bann *clause* ki vin aktiv pli tar, i pa enpakte lo Lalwa *Beneficial Ownership*.

Mon konnen *both Leader* Lopoziyon e *Leader* Biznes Gouvernman in demann en pe plis lenformasyon lo ki sa bann *clause* ki pou ganny enpakte. Dan mon *statement* ase long mon ti'n pas ladan me mon a zis repas lo la pou donn en pe plis lenformasyon lo ki bann *clause*. Enn se pou – (zis donn mwan en minit) enn se pou ki kantite term en manm en lasosyasyon i kapab fer. Dan Lalwa ti'n met de term 3an sa i en *clause*.

Ti annan lo bann kantite kont *sorry* lo kont labank. Ti annan en lobligasyon pou ouver en kont ek labank. I annan bann provizyon *regarding audited accounts*. Sa i parmi

bann *clause* ki pa pe met aktiv *straight away*.

Avek sa Mr Speaker, mon krwar mon'n kouver bokou bann keston ki'n leve sorti kot bann Manm. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Nou aprezan pran vot pou *general merit* lo *Second Reading* sa *Bill*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki kont? Lo vot pou *general merit for the Associations (Amendment) Bill, 2023* 22 Manm in vot pour, 0 kont e 8 in *abstain*. Sa *Bill* in *aprouve* par Lasanble lo *general merit*. E mon a demann Madanm Clerk pou fer *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *A Bill for an Act to amend the Associations Act, 2022*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mon pa war okenn *amendment* lo *Bill*. Eski nou annan *amendment* Onorab Hoareau?

HON JOHN HOAREU

Mr Speaker non nou napa okenn *amendment* lo Bil. Me mon ti ava anv demann ou *leave of the Speaker* pou ou kapab *suspend Order 70*. Sorry

wi anba 97(1) mon ti a demann ou si ou kapab *suspend Order 70*, pou nou kapab sot Staz Komite.

MR SPEAKER

Avan nou pran Mosyon lo la mon a ekoute ki Onorab Pillay i annan pou dir si i lo sa prosedir.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon konpran sa prosedir ki pe al ganny fer e nou lo sa kote latab, nou pa kapab anpes sa prosedir. Me mon ti lev mon lanmen pou *raise en point of order*. An se ki konsern lafason ki nou *deal* avek bann *Bill* ki vin devan Lasanble.

Sa ki mon pe demann ek ou se ki mon krwar ki ler Gouvernman i vin kot nou, e i dir nou i le *stagger en commencement date*. I bezwen annan seksyon ki i le donn en *commencement date*. Pa en *general overview* ki bann provizyon ki i le fer *commencement date* avek.

E nou'n montre nou bonn fwa, konman parti Lopozisyon pou nou donn nou sipor en Prozedlwa pou ed Gouvernman. Me Gouvernman la mon bezwen adres mon koleg *Leader*. E taler in fer en pledwari ek mwan. Be petet si i le nou vin sa

Lopozisyon ki i le war, li vin en Gouvernman ki si oule dan zot lapros konpran poudir pa zis zot ki la!

E nou pou *remind* zot pa zis zot ki la. So mwan mon santi mwan konmsi Mr Speaker ki mon pa oule akiz Minis, me selman mon krwar Minis avek son kapasite ti'n kapab fer pli byen. *And that's what we wanted from the Minister. A series of clauses* ki donn nou klerman e nou kapab donn sa piblik ki pou demann nou. Nou dimoun la deor ki pe ekoute, akoz si in annan en problemm kot nou'n bezwen refer sa, *then there is a problem* avek konsiltasyon.

So nou le ede *that's what* mon ti oule met lo rikord be mon pa kapab anpes ki nou sot sa *Committee Stage*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Sa ki ou'n fer i en rekomandasyon pou Minis, me i pa aplik pou sa prosedir ki nou lo la, la. Onorab Georges ou anvi adres sa?

HON BERNARD GEORGES

Yes, very briefly Mr Speaker. premyerman mon anvi koriz Onorab *Leader* Lopozisyon zot pa'n donn zot sipor sa *Bill*, zot in *abstain*. E i annan en

diferans ant donn sipor e *abstain*.

Dezyenmman, *while* mon dakor avek li ki i toultan swetab ki ou konnen ki bann *clause* ki pou ganny anmenn an aplikasyon *or not*.

Technically anba en Lalwa pou sanz premye *clause* en Lalwa, ki pou dir olye tou pou vin anfors en sel kou, serten i kapab ganny *staggered*, teknikman *that's the amendment*. Ou pa neserman bezwen konnen ki sa ki pe vin apre akoz sa i *in the gift of* sa Minis ki pou deside kan i pou anmenn serten morso an fors, e kan i pou anmenn lezot. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi mon asire Minis in not zot bann pwen. Nou a prosede avek Mosyon.

HON REGINA ESPARON

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Ki nou pe fer la?

HON REGINA ESPARON

Mr Speaker, mon pe segonn Mosyon pou sot Staz Komite.

MR SPEAKER

Wi, Mosyon in ganny segonde. Manm ki an faver ki nou sot *Committee Stage* lev lanmen

silvouple? Manm ki kont? Mersi. Mosyon pou sot *Committee Stage lo Associations (Amendment) Bill, 2023, 22* Manm in vot pour, 0 kont e 8 in *abstain*.

Mosyon in aprouve par Lasanble e nou kapab prosede pou *Third Reading*. Onorab of *Leader Biznes Gouvernman* i ava anmenn Mosyon pou *Third Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, anba *Order 76(1)* mon *move* ki *the Associations (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Segonde? Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Annakor avek *Order 76(1)* mon segonde pou ki *the Associations (Amendment) Bill, 2023* as *amended* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Manm a vot lo sa Mosyon silvouple. Manm ki an faver lev lanmen? Mersi. Manm ki kont? Lo Mosyon pou *Formal Third Reading Association (Amendment) Bill, 2023, 22*

Manm in vot pour, 0 kont e 8 abstansyon. Mosyon in ganny aprouve par Lasanble e *Bill* in pase. Madanm Clerk i a fer *Third Reading* silvouple.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be—cited as the Associations (Amendment) Act, 2023*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi avek sa nou'n terminen lo sa *Bill*. Mon a remersye Minis e son delegasyon pou zot partisipasyon e mon a envit zot bon depar e bonn kontinyasyon dan tou zot travay. Mersi.

(Minister Hassan and his delegation were excused from the House)

MR SPEAKER

Lasanble a reste pou en lot *item* lo *Order Paper*. Bon nou annan en dernyen *item* lo *Order Paper* e sa i rapor Lasanble pou Gouvernman swivan deba lo Komisyon Laverite Rekonsilyasyon e Linite Nasyonal.

Donk nou'n met sa Mosyon lo *Order Paper* ozordi, akoz i neser ki Lasanble i donn son mo apre deba ki nou'n fer lo la. E ozordi i nou dernyen zour dan sa peryod, dan sa

trimes e i pa pou akseptab ki nou retard sa.

Menm si nou ti kapab pran en pe plis letan pou rafin bann rapor e met tou le de rapor ansanm. I nesaser ki nou pronons nou lekor pou sa prosesis kapab kontinyen, e ki nou pa ganny akize ki nou pe met retar. Pou eksplik tousala mon pou repas briyevman lo prosedir ki noun swiv pou ariv kot nou ete ozordi.

Lo en Mosyon ki ti ganny met dan Lasanble le 14 Zen sa lannen. Lasanble ti aprouve ki pran letan pou en deba lo Rapor *TRNUC*, e ki nou regard bann rekomandasyon ki'n annan dan sa rapor. Ti annan diskisyon lo si nou devre annan sa deba oubyen non. Me mon ti santi ki i nesaser ki Lasanble i pronons son lekor lo sa rapor ki'n ganny met devan li.

Aprè sa nou ti antreprann diskisyon lo lafason ki nou pou diskite sa *Bill*. E sa ti pas dan *Assembly Business Committee*. E nou ti arive fer serten desizyon e le 1 Out Lasanble ti aprouv en lot Mosyon ki demande ki nou konsider sa rapor. E i ti propoze ki Lasanble i konstitye son lekor dan en Komite Lasanble annan tye, pou kapab envit ansyen manm Komisyon *TRNUC* pou fer en prezantasyon, e pou Lasanble

kapab angaz avek zot, swivan kwa Lasanble i ava kontinyen deba lo Rapor *TRNUC* avek bi prepar en rapor pou soumet avek Gouvernman.

So, la i la Mosyon ki nou'n prosede e ki nou pe konplete ozordi. Mon oule dir ki nou premye lentansyon se ki nou annan en sel rapor lo deba Lasanble. E se pou sa ki mon ti propoze ki Lasanble i pran responsabilite pou fer sa rapor. Akoz nou ti santi poudir avek en rapor Lasanble nou kapab annan posibilite ki tou le de i a kapab dakor lo sa rapor.

Me selman, nou ti osi dir si nou pa dakor lo en sel rapor nou kapab annan de rapor, savedir en Rapor Mazorite e en Rapor Minorite.

E akoz diferans ki ti annan lo ki mannyer pou prezant sa, nou'n arive adopte pozisyon ki nou pou annan de rapor. E ozordi i le moman ki mwan konman sa dimoun ki'n diriz sa bann deliberasyon, ki mon pou prezant avek Lasanble, pou demann zot *approval*, ki nou aksepte sa de rapor konman rapor Lasanble lo rapor *TRNUC*.

I annan en keksoz tou bann *Standing Orders*. Bann *Standing Orders* ki aplike lo pou nou adopte en rapor i *Standing Order 30* e *Standing Order 87*.

Tou le de *Order*, i demande ki i annan en Mosyon ki Lasanble i vot lo la pou aprouv en rapor. Me nou ti aksepte ki apre sa deba lo *TRNUC*, nou pa ti anvi pran en lot Mosyon pou nou adopte rapor. E ki nou a rod en prosedir pli senp pou nou kapab adopte sa rapor.

Alor sa ki mon'n fer se mon'n pran mon responsabilite anba *Standing Order* 101, ki donn Speaker lotorite pou diriz okenn biznes Lasanble ki pa ganny kouver anba *Standing Orders*.

E donk, mon'n prosede pou met sa rapor lo *Order Paper* ozordi. Me selman pou fer sir ki nou totalman annord mon le konmans avek en Mosyon pou nou *suspend Standing Order* 30 e *Standing Order* 87, ki pou nou kapab pran sa bann rapor, adopte san ki nou bezwen pran en Mosyon e debat lo la.

Alor mon pou demann lo kote Biznes Gouvernman pou prezant en Mosyon, pou nou *suspend Standing Order* pou nou kapab zis met sa rapor devan Lasanble pou adopsyon. Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, pou bann rezon ki ou fek evoke e anba *Order* 97(1) nou *Standing Orders*, mon pe

demann ou permisyon pou *move* ki *Standing Order* 30 ek *Standing Order* 87 i ganny sispann pou permet ki Lasanble i pronons li lo sa de rapor ki pou ganny met devan li ozordi, san nesesite pou en Mosyon ganny *move*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Segonnman silvouple? Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mon pe segonn Mosyon pou ki nou sispann *Standing Order* 30 ek 87 pou permet rapor ganny prezante. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Manm a vot lo sa Mosyon silvouple. Manm ki an faver? Manm ki kont? Mersi. Lo Mosyon pou *suspend Standing Order* 30 ek 87 pou nou kapab adopte bann rapor Lasanble Nasyonal, lo Rapor *TRNUC* 22 Manm vot pour, 0 kont e 9 in *abstain*.

Donk, nou kapab prosede e mon pe met devan Lasanble pou demann zot lakor pou nou aksepte premyerman mon annan de rapor. Premyerman pou nou aksepte rapor lo kote mazorite ki apel *Report of the National Assembly deliberations on the process and*

recommendations of the Commission TRNUC.

Manm ki an faver ki nou adopte sa rapor lev lanmen silvouple? Manm ki kont? Mersi. Lo adopsyon sa ki nou pe fer referans avek *Majority Report* premye rapor Lasanble Nasyonal lo rapor *TRNUC 22* Manm in vot pour, 0 kont e 9 abstansyon.

Prezan mon a demann Manm pou zot lakor pou nou aksepte rapor fer par kote Lopozisyon ki nou apel *The Minority Report* e ki apel *Position of the United Seychelles Opposition on the proposed National Assembly Report arising from the debate on the TRNUC Report and recommendations.*

Manm ki an faver pou aksepte sa rapor lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki kont? Mersi.

Lo adopsyon dezyenm rapor *TRNUC* ki nou fer referans avek *Minority Report 9* Manm in vot pour, 0 kont e 22 in *abstain*. Donk sa rapor in ganny aksepte par Lasanble. Mon remersye bann Manm pou nou kapab konplet sa staz pou nou konsiderasyon lo Rapor *TRNUC*. E mon apresye ki la nou kapab anvoy kot Legzekitiv, kot Gouvernman pou konsiderasyon, bann

propozisyon ki Lasanble le de kote in fer lo ki mannyer pou enplimant sa rapor.

Parey mon'n dir ozordi i nou dernyen zour dan sa trimes, e Lasanble pe al dan *recess*. So i en lokazyon pou mwan remersye tou manm pou zot travay dan sa trimes ki nou'n pas ladan. In annan moman difisil, kontrovers, me in osi annan bokou moman kot Lasanble in ini pou pas serten mezir ki zot tou zot in santi i dan lentere nou pei.

E mon konnen poudir en kantite Manm in angaz zot dan kestyon pou bann Minis e nou'n pran en kantite kestyon. E osi nou'n pran en bon pe Mosyon ki'n avans keksoz ki Gouvernman i devre fer dan son program.

So Lasanble in annan en trimes prodiktiv e mon remersye zot tou. E mon sirtou remersye tou bann *Leaders* dan zot korperasyon pou fer travay Lasanble mars efektivman. E ki nou'n kapab fer sa ki nou'n anvi fer.

Mon pou swet zot en bon *recess* e mon bezwen swet Onorab Esparon tre bon doub lanniverser, ki i ava annan bokou lokazyon pou selebre. E mon envit li pas sa konpliman avek son konzwen, son msye pou sa lokasyon.

Donk mersi bokou e nou pou pran *recess*. Lasanble pou rebran semenn le 11 Septanm e mon swet zot bon travay pandan sa peryod, bann ki bezwen travay dan zot distrik. Me osi mon bezwen swet zot en bon moman en pe repo pou nou rebran trwazyenm trimes avek bokou lenerzi. Mersi. Lasanble i ava *adjourn*.

(ADJOURNMENT)